

**Gardeners'
World**

Gardeners' World

Lange
**zomer
avonden**
in de tuin

Groene school

**Monty geeft zijn
borders een boost**

Creatief tuinieren

**De tuin in met
het hele gezin**

Gegarandeerd succes

**De juiste plant op
de juiste plaats**

De beste tips

**Maak je tuin bestand
tegen droogte**

Zo snoei je bladverliezende magnolia's • Versterk de kleuren uit je omgeving in je tuin
Slim hergebruiken: maak ecovriendelijke tuinobjecten • Kweek eetbare bloemen

HENCHMAN®

DÉ ULTIEME TUINLADDER

Ongelijke grond, verschillende hoogtes en een combinatie van zachte en harde bodem: de tuin heeft verschillende uitdagingen waar een gewone ladder geen goede oplossing voor heeft.

Een **HENCHMAN Tripod Ladder** is ontworpen om je veilig, stabiel en zelfverzekerd te laten werken. De verhoogde stabiliteit geeft je het vertrouwen om op hoogte te werken en maakt het trimmen van heggen en het snoeien van bomen makkelijk. Als je hem eenmaal hebt, zou je willen dat je hem eerder had aangeschaft.

Door het lichtgewicht ontwerp van de **HENCHMAN Tripod Ladder** is het prettig om hem te tillen en te gebruiken – perfect voor de lastig bereikbare klusjes in je tuin en in huis.

1. VEILIG WERKEN

Elk van de drie poten kan individueel versteld worden voor complete stabiliteit op ongelijke ondergronden.

2. COMFORTABEL WERKEN

De ingebouwde platformtrede en hoge leuning zorgen ervoor dat je makkelijk handsfree kunt werken.

3. ZELFVERZEKERD WERKEN

De klauwvormige voeten van de ladder zorgen voor extra stabiliteit op zachte ondergronden. De gratis rubberen voetjes houden je stabiel op harde ondergronden, zowel binnen als buiten.

PRIJZEN V.A. € 349 . MATEN 1,8 - 4,8 M
GRATIS VERZENDING . 5 JAAR GARANTIE

"Kwalitatief hoogwaardige producten die ervoor zorgen dat je met vertrouwen werkt op hoogtes!" Daniel. G

4,9

Op basis van meer dan 3000 reviews in het VK

DE ONGEËVENAARDE
VEILIGHEIDSKENMERKEN
VAN DE HENCHMAN
TRIPOD LADDER ZIJN
ONDER MEER:

2,4 M
3 VERSTELBARE
POTEN

Krijg 5%
korting met de
code NL07GW25

NEEM ZELF EEN KIJKJE!
Scan de QR-code om meer te weten
te komen over alle HENCHMAN-ladders

BESTELLEN OF MEER INFORMATIE:

www.henchman.nl

Sorry, Mick

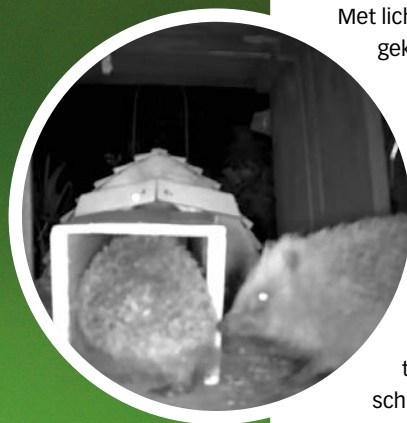
Met lichte gene zit ik aan mijn scherm gekluisterd. Het enige wat nog mist is de stem van David Attenborough die alles met zijn prachtige stem aan elkaar praat. Recht voor de camera gaat egel Mick Jagger eindelijk over tot de actie die nodig is om mijn tuin te vullen met baby-egels. Al inzoomend – en mij een enorme voyeur voelend – besef ik dat ik Mick tekort heb gedaan. In de winter schreef ik uit pure frustratie nog over zijn puberale pogingen de vrouwtjesegels in mijn tuin te verleiden, waarin hij keer op keer jammerlijk faalde. Mijn hoop dat hij zou uitgroeien tot een wat indrukwekkender egelformaat, en vooral wat zou kalmeren, is uitgekomen. *Jagger delivered!* Je begrijpt: ik zit nu meer dan ooit gekluisterd aan mijn wildcamera en er gaan vele euro's aan premium kattenbrokjes doorheen om ook dit jaar weer een succesvol egeljaar te maken in mijn tuin.

Ik geniet enorm van mijn tuin momenteel. Er lijken – ondanks de sterke terugloop, landelijk gezien – meer vogels en meer insecten ten opzichte van voorgaande jaren aanwezig te zijn op mijn bescheiden lapje grond. Ik hoor dat van meer tuiniers, dus dit geeft toch een klein sprankje hoop. Ik merk ook dat hoe drukker ik ben, hoe meer ik mijn tuin(en) nodig heb. Ik krijg vaak de vraag hoe ik alles toch combineer, al die werkzaamheden, mijn privéleven en dan ook nog die tuinen bijhouden. Maar dat bijhouden, dat is andersom. Zij houden mij bij. Wanneer ik dreig overweldigd te raken van deadlines, draaidagen en al het andere dat op me afkomt, is tuinieren de oplossing. Na een paar uur met mijn kop tussen de planten en mijn handen in de aarde, ben ik kalm, opgeruimd en bovendien heel gelukkig. Wat hebben wij tuiniers het toch goed voor elkaar.

Geniet van deze prachtige tuinmaand!

Liefs,

Anne

Welkom

juli 2025

Seizoen

- 10 Wij houden van juli**
Het jaar heeft de grillen van de puberteit van zich afgeschud.
- 15 The Full Monty**
Met geld kun je de mooiste tuinen kopen, maar geen 'tuingeluk', zegt Monty.
- 16 Topkeuze**
Lavendel heeft veel te bieden, als je er oog voor hebt.
- 18 Red de bij**
Tips van de Bijenstichting.
- 20 Tuingast van de maand**
De struiksprinkhaan (*Leptophyes punctatissima*).
- 22 Seizoensbak**
Vurig rood en oranje geven een tropisch tintje.
- 24 Vers uit de tuin**
Het is de tijd voor erwten, sperziebonen, vroege aardappelen en radijnen.
- 28 Kweken in de klei**
Kwekerij Kleikracht geniet van de zomer en maakt nieuwe plannen.
- 30 Kiemen is leven**
Heleen Calcoen beleeft een zomer vol verwondering op de moestuin.

Groene school

- 36 Een boost voor je border**
Help je tuin in de tweede zomerhelft een handje.
- 41 Jouw snoeimaand**
Snoei bladverliezende magnolia's.
- 44 Plant, maar dan anders**
Maak ruimte voor de minder bekende nerine.
- 46 Ambachtelijke Plantenmarkt**
We stellen een aantal nieuwe (kwekers)gezichten aan je voor.
- 48 Droge tuin? Geen probleem!**
Kies planten die van nature aangepast zijn aan droge omstandigheden.
- 53 Vraag het Anne**
Anne geeft antwoord op tuinvragen.

Inspiratie

- 60 Leer van Moeder Natuur**
Kies planten die passen bij de plek en de omstandigheden.
- 65 Samen pompoenen kweken**
Zo verzorg je pompoen 'Fictor'.
- 68 Knutselen met kinderen**
Gebruik de zomervakantie voor creatieve natuurprojecten voor kinderen.

- 74 Geheimen van een kleurrijke tuin**
Gebruik kleuren uit de directe omgeving in je tuin.
- 79 Moeiteloos oogsten**
Kweek en oogst eetbare bloemen.
- 84 Van afdankertje tot aanwinst**
Maak van hergebruikte materialen unieke tuinelementen.
- 91 Inheemse held**
Kleine tijm (*Thymus serpyllum*) stelt zichzelf voor.
- 94 Govert gidst**
Kies streekplanten voor een levende tuin, zegt Govert.

Aan de slag

- 100 Algemene tuintaken**
- 103 Bloemen**
- 106 Biodiversiteit**
- 107 Adams tuintaak van de maand**
- 108 In de kas**
- 110 Groente & fruit**

En verder

- 6 Prikbord**
- 8 In de tuin van**
- 78 Puzzel en win**
- 112 Colofon**
- 113 Kweekgids**

OP DE COVER

FOTO: JASON INGRAM

- 30 Geniet van een overvloed aan bloemen en groenten
- 36 Monty geeft zijn borders een boost
- 41 Zo snoei je bladverliezende magnolia's
- 48 Maak je tuin bestand tegen droogte
- 60 Juiste plek, juiste plant
- 68 De tuin in met het hele gezin
- 74 Versterk de kleuren uit je omgeving in je tuin
- 79 Kweek eetbare bloemen
- 84 Slim hergebruiken: maak ecovriendelijke tuinobjecten

Anne Wiegers hoofdredacteur

Anne is het liefst van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat in de tuin. Komt geregeld aan op de redactie met snoeischaar in de tas en modderige voeten, terwijl ze haar pen en agenda vergeten is. Kweekt zich suf waardoor zij en haar gezin jaarrond uit de tuin eten, en doet niets liever dan anderen net zo enthousiast maken over duurzaam tuinieren als zij. Gardeners' World is de plek waar ze dit allemaal bij elkaar brengt.

Lizanne Croonen redacteur

Lizanne kreeg tuinieren met de paplepel ingegoten. Die lepels maakt ze inmiddels zelf, want houtbewerken als hobby is echt haar ding. In haar weelderige stadstuinje kan ze naar hartenlust experimenteren: van planten vermeerderen tot een insectenhotel of bladkorf maken. Komen de schuttingen op haar af, dan gaat ze wandelen, haar andere grote passie.

Jos Heijmans redacteur

Jos is gek op tuinieren, met een speciale voorliefde voor vurig gekleurde esdoorns, spetterende kniphofia's en schoenen met bloemenpatronen erop. Lees je een leuke woordgrap in ons magazine, dan komt die waarschijnlijk van hem. In zijn schilderachtige tuin (werk-in-uitvoering) aan de IJssel kweekt hij tomaten in zijn kas, zoekt hij de beste plek voor jasmijn en *Hibiscus* (XL) en denkt hij na over het leven (en een mini-boomgaard).

Iona van den Dries redacteur

Ondanks dat ze in het hart van een drukke stad woont, tuiniert Iona erop los. Op haar dakterrastuin experimenteert ze met allerlei planten, van eetbare soorten tot plukbloemen. Ook haar appartement staat vol, aangezien ze met haar groene vingers menig kamerplant stekt en ze altijd wel plek weet te maken voor nog één plant. Haar liefde voor taal en tuinieren komt goed van pas bij Gardeners' World.

Govert de Jong redacteur

De natuurgids van onze redactie. Doen we een wandeling tijdens de lunch, dan duikt hij geregeld de bosjes in om een bijzonder beestje te onderzoeken. Maakte thuis een prachtige natuurtuin met (inheemse) planten waar het ene na het andere zeldzame diertje zich laat zien. In zijn vrije tijd leidt hij mensen rond in de natuur.

Volg ons ook op onze socials en zoek op @GardenersWorldNL

Prikbord

Lees hier alles over wat er deze maand te doen valt op tuingebied, nieuws, weetjes en nog veel meer ...

Volg ons ook op onze socials en zoek op @GardenersWorldNL

agenda

De leukste tuin- en natuurevenementen voor deze maand.

Vlinderweekend

Wanneer: 19 & 20 juli

Waar: Versicolortuin, Lutjewinkel

Info: versicolor.nl

Op zaterdag 19 en zondag 20 juli opent de Versicolortuin haar poorten voor bezoekers. De borders zijn nu bourgondisch, overdadig en kleurig, met hoge planten, bijzondere dahlia's en tropische bloeiers. Er is dit weekend extra aandacht voor vlinders in de tuin, met gratis flyers over vlindervriendelijk tuintieren en herken-kaartjes. Wandel door de twaalf verschillende tuinkamers, waaronder een vlindertuin vol nectarplanten. De nabijgelegen kwekerij De Tuinstek verkoopt veel duurzaam gekweekte vlinderplanten. De tuin is op deze dagen geopend van 11-17 uur. De entree bedraagt 5 euro.

Stokrozen- en hortensiadagen

Wanneer: 5 & 6 juli

Waar: drie locaties in de Noordoostpolder

Info: destekentuin.nl; hetzwaluwhuis.nl; kwekerij-joosten.nl

Op 5 en 6 juli organiseren De Stekkentuin in Espel, De Zwaluwteun in Ens en kwekerij Joosten in Rutten een bloemenrijk weekend. Je bent welkom bij deze drie boerderij-eigenaren, die van hun tuinen paradijsjes hebben gemaakt waar allerlei insecten en talrijke vogels zich thuisvoelen. In De Stekkentuin kun je genieten van honderden stokrozen en vele tientallen hortensia's en vele andere kleurrijke planten, heesters en bomen. In Het Zwaluwteun zijn in de borders veel prairieplanten in grote groepen te vinden. Bij kwekerij Joosten staan de ruim 1000 verschillende *Hemerocallis*-soorten in bloei. De kwekerij is gratis te bezoeken. Bij Het Zwaluwteun bedraagt de entree 3,50 euro en bij De Stekkentuin 3 euro.

Open tuindagen De Berceau

Wanneer: 20 & 27 juli

Waar: De Berceau, Emiel Welvaertstraat 17, 8020 Oostkamp (BE)

Info: facebook.com/deberceau

De Berceau is een romantische tuin van 16 are, ingedeeld in verschillende tuinkamers. Er is een binnentuin met vijver en overdekt terras, een 15 meter lange berceau, begroeid met klimop, met vele soorten varens. Die vormt een doorgang tot o.a. de groentetuin met serre en een tuinkamer met een dubbele border, met daarin een grote variatie aan vaste planten. Tevens is er een 40 meter lange *Echinacea*-border aangeplant met een verzameling van meer dan 150 soorten. De tuin is open van 10-18 uur. De entree bedraagt 2 euro (incl. drankje).

Lezers helpen lezers

Taxuskevers bestrijden

Luc Jaecques uit België mailde ons met deze biologische tip tegen taxuskevers. Hij deed een vergelijkende test met Chinese bieslook in de potten van zijn laurier. De potten met bieslook vertoonden weinig tot geen vraat (grote foto), terwijl in de potten waar geen bieslook stond, de bladeren rondom zijn afgegeten. Misschien is dit ook iets voor jou om te proberen.

Inheemse zaaiweek

In het najaar van 2024 hebben veel van onze abonnees meegedaan met de Inheemse Zaaiweek en nu staan veel van deze planten volop in bloei, of ze hebben eerder dit jaar al kleur aan de tuin gegeven. Niet alleen een lust voor het oog, ook veel tuindieren zijn ontzettend blij met deze inheemse planten in jouw tuin.

Doe je dit jaar (weer) mee?

De Inheemse Zaaiweek is van 22 t/m 28 september.

We worden als redactie ontzettend blij van de foto's die jullie sturen, dus blijf dit vooral doen! Dat kan naar redactie@gardenersworld-magazine.nl of via Instagram met [#mijn_gardenersworld](https://www.instagram.com/mijn_gardenersworld).

Chantal Wieber-Albers deelde bijvoorbeeld haar prachtig bloeiende bolderik, rode klapproos en korenbloem.

Op de Ambachtelijke Plantenmarkt ...

Met tuinieren kun je niet vroeg genoeg beginnen. Dat vinden niet alleen wij van *Gardeners' World magazine*, maar ook de mensen van kwekerij Aaldering-De Stek. Tijdens de Ambachtelijke Plantenmarkt is het inmiddels traditie geworden dat zij aan de kinderen gratis stekjes uitdelen. Op de foto zie je één van de medewerkers van de kwekerij druk bezig met het klaarmaken van de stekjes.

Annes toverplant: Cleopatra (*Eremurus*)

De naald van Cleopatra (*Eremurus*) is een diva-plant. Een onmisbare, moeilijke, wispelturige diva die, wanneer ze je haar gezelschap gunt door te bloeien, alles in je tuin doet verbleken. Haar lange bloemaren zijn niet alleen prachtig om te zien, en bovendien torenhoog, ze zijn ook nog overdekt door bijen. Mijn tuin staat verder barstensvol betrouwbare, ieder jaar bloeiende, vaste planten. Die maken mijn tuin tot een heerlijke plek en ik ben ze zo dankbaar. En toch, wanneer de diva bloeit, is zij de reden om toch nog even extra lang buiten te blijven 's avonds, en op haar schoonheid te proosten.

Goverts toverplant: zwarte toorts (*Verbascum nigrum*)

Veel inheemse planten zijn niet zo opvallend, maar vaak juist heel mooi om van dichtbij te bekijken. Bovendien lenen ze zich vaak goed voor combinaties met andere planten. Het mooiste aspect vind ik nog wel het belang van deze planten voor een gebalanceerde tuinnatuur: je vindt er allerlei (specialistische) diersoorten op die zich niet laten zien op cultivars. Toch zijn niet alle inheemse planten subtiel, sommige zijn wel echte showstellers! Een aantal daarvan versieren mijn tuin gedurende de zomer, maar een van mijn absolute, favoriete zomerbloeiërs is toch wel de zwarte toorts (en die lijken het dit jaar verrassend goed te doen!). Een sterke vaste plant die van zonlicht houdt, niet van natte voeten en die tussen de 60 en 150 cm hoog wordt.

Prikkbord | Tuinnieuws

De hoge 'toortsen' geven prachtige gele bloemen, met in het hart een rood-paarse kleur. Bovendien is hij erg in trek bij allerlei insecten.

Magische zomerplanten

Op lange, warme zomeravonden genieten we allemaal van de rijkdom van de tuin en zo heeft iedereen planten die voor hen nét dat beetje extra geven. De redactie vertelt je welke planten voor hen de zomeravonden tot magie verheffen.

Lizanne's toverplant: Lagerstroemia

Ik heb zeer hoge verwachtingen van mijn eerste zomer samen met de *Lagerstroemia indica* 'Lipan', die ik afgelopen najaar heb geplant. Deze Indische sering zag ik vorig jaar explosief bloeien bij een kweker, waar hij mij onmiddellijk wist te verleiden met trossen roze bloemen en een zoete geur. Wat een zomeravond voor mij bovengemiddeld magisch maakt, is precies die dimensie van geur: in de avond ruiken bloemen vaak een snufje sterker dan overdag. Dat komt omdat ze dan bestoven worden door nachtinsecten.

Iona's toverplant: blauwereggen (*Wisteria*)

Een plant die elke zomeravond magisch kan maken, is voor mij blauwereggen. De kronkelende takken en ranken slingeren zich met gemak om een pergola of schutting, of klimmen langs gevels omhoog. Waar ze groeien, behangen ze je tuin met trossen blauwpaarse bloemen, als de glazen ornamenten van een kroonluchter. Deze klassieker heeft een tijdloze schoonheid, net als parels of een 'little black dress.' Misschien zijn ze stiekem nog mooier zelfs dan diamanten. Ik vraag me af of Holly Golightly uit *Breakfast at Tiffany's* het daarmee eens zou zijn. En dan heb ik het nog niet eens over de geur van deze bloemen! Om bij weg te dromen, terwijl iemand 'Moon River' speelt, tegen een decor van fonkelende sterren.

Jos' toverplant: vuurpijl (*Kniphofia*)

Niets roept zo hard ZOMER!! als de vuurpijl. Al vanaf het moment dat ik ze voor het eerst zag, was ik verkocht. Toegegeven: ik ben wel wat eenkennig, want voor mij zijn het vooral de oranje variëteiten waar ik op aansla. Maar ze zijn er in heel veel tinten en zelfs tweekleurig komen ze voor. Ze doen het op veel verschillende soorten grond. Overigens kan ik het me nauwelijks voorstellen, maar er schijnen mensen te zijn die niet van deze typische zomerplanten houden. Dat zit hem er waarschijnlijk in dat ze niet zo elegant aan hun einde komen. De meeste 'rommel' voorkom je echter door uitgebloeide bloemen af te knippen en het afgefallen blad in het voorjaar te verwijderen.

In jouw tuin

Wil jij iets vertellen over
jouw tuin? Ga naar
[gardenersworldmagazine.nl/
jouw-tuin](http://gardenersworldmagazine.nl/jouw-tuin) en stuur ons
jouw verhaal.

In de tuin van ...

Eva Roth

uit Kloosterzande

Een cottagetuin naar Engels voorbeeld
met rozen, groenten en fruit.

Eva Roth

Na het overlijden van mijn man ben ik teruggegaan naar mijn Zeeuwse roots en heb ik mijn vorige grote tuinen achtergelaten. Zonder tuin kan ik niet leven en dat geldt met name voor de groentetuin. In mijn kleine tuin gebruik ik elke centimeter om te zaaien en te planten. Ik oogst meestal twee keer per seizoen. In de kas wordt er jaarrond geplant en gezaaid, uiteraard met verse grond en wormenmest. Ik heb altijd al gekozen voor permacultuur, dat beter is voor de natuur.

De kas is beschilderd met een notenbalk en een G-sleutel, omdat ik piano speel. Mijn zwart-witte bordercollie heb ik dan ook Piano gedoopt.

Rozen horen al heel mijn leven tot mijn lievelingsbloemen. Enkele variëteiten die ik kweek, zijn 'Leonardo da Vinci', 'Uetersener Klosterrose', 'Allen Chandler', 'Fritz Nobis', 'Deep Secret' en de kleine roosjes 'Tapis Volant' en 'Petit Serpent'.

“Heb je de zon al gevoeld
De tinteling in je bloed
Heb je de vogels gehoord
Ze zingen als in een koor”.

JOHAN VERMINNEN

Wij houden van juli

Juli is een eiland tussen de uitbundigheid van juni en de uitgeblustheid van augustus. Het is een volwassen maand. Het jaar heeft de grillen van de puberteit van zich afgeschud. Het weer is (hopelijk) warm genoeg voor ijsjes en om in de zee te zwemmen zonder gevaar voor onderkoeling. Het enige waar je aan wilt denken zijn vakantieplannen en lekker buiten eten. De schoolvakanties staan voor de deur, er komt nog meer dan genoeg zomerse kleur aan in de tuin en je hebt de nieuwste *Gardeners' World* magazine voor je liggen. Wat wil je nog meer?

Sterren van de maand

Pelargonium 'Lord Bute' en
Achillea millefolium 'Balvinrose'

Als je een liefhebber bent van pelargoniums (en wie is dat niet?), dan hebben we hier een bijzonder exemplaar voor je. 'Lord Bute' is een in Engeland zeer populaire plant, die is vernoemd naar een politicus uit de 18e eeuw. Daarnaast was hij één van de oprichters van de beroemde Kew Gardens in Londen. Je zult er wel wat moeite voor moeten doen om hem te kopen, want je komt hem niet op iedere straathoek tegen. Wij wisten er een paar op de kop te tikken via de biologische kwekerij Christian Herb (bio-kraeuter.de) in Duitsland. Maar hij is de zoektocht meer dan waard. Met zijn fluwelen donkerrode blaadjes combineert hij mooi met het roze duizendblad.

Pelargonium 'Lord Bute'

Vorstgevoelige groenblijver. Laat hem overwinteren in een kas of warme serre. Neem stekken in voorjaar of zomer.

Hoogte x Breedte 45 cm x 30 cm

Achillea millefolium 'New Vintage Rose'

Plant voor bestuivers die in de volle zon moet staan. Doet het in elke grond, behalve zware, natte klei. **H x B** 60 cm x 30 cm

▲ Vormbehoud tonen

We hebben allemaal veel kleur nodig in ons leven, maar een stijlvolle gemengde border heeft ook verschillende blad- en bloemvormen. Hier hebben we torenhoge planten, stervormige margrietten en de altijd prachtige platte hoofdjes van de achillea's.

Delphinium 'Faust'

Een klassieker in de zomerborder. Heeft een opvallende steun nodig. Na de bloei koppen voor een tweede bloei. **H x B** 1,8 m x 50 cm

Achillea 'Moonshine'

Mooi, opvallend geel. Heeft goede afwatering nodig. Leeft niet erg lang, dus stek hem.

H x B 60 cm x 40 cm

◀ Succeszaadjes

Het is de start van het dahlia-seizoen en alle liefhebbers van kleur doen een klein vreugdedansje.

Afgelopen winter hebben we urenlang gekeken op internet welke zaden we willen hebben (jazeker, voor deze mix heb je geen knollen nodig). We voelden de opwindning toen de zadenzakjes per post arriveerden, het verwachtingsvolle zaaien en de vreugde toen de eerste kleine scheuten opkwamen. En nu hebben we bloemen tot oktober.

Dahlia 'Figaro Mixed'

Kleine, dubbelbloemige planten, zet aan de rand van borders of in potten. Dahlia's de hele zomer voeden en koppen.

H x B 30 cm x 30 cm

Trillend op mijn benen

Groot trilgras is een van die gemakkelijke eenjarigen die altijd iets toevoegt aan elke beplanting. De hangende zaadhoofden lijken een beetje op slapende schaaldieren, maar zelfs het kleinste briesje laat ze dansen en wiebelen op een heel bijzondere manier. Of je nu een kleine bloembak hebt of een tuin vol grote borders, er is altijd wel ruimte voor een paar briza's.

Briza maxima

In de vollegrond zaaien in de lente of herfst. Makkelijk te kweken op elke zonnige plek.

H x B 60 cm x 30 cm

▲ Blijven plukken

Je kunt nog steeds genieten van lathyrus. Ze waren vorige maand op hun hoogtepunt, maar ze gaan nog wat langer door als je de gouden regel volgt: pluk ze elke dag! Als je dat niet doet, zetten ze zaad en produceren ze minder bloemen. Dus vul je vazen, verwen je vrienden en houd je snoeischaar bij de hand – er zijn ergere klusjes!

Lathyrus odoratus 'Navy'

Zaai in de herfst en laat ze overwinteren voor een vroege bloei.

H x B 2 m x 1 m

◀ Hemelse schildpad

Penstemons zijn echt nuttige planten. Ze zijn er in vele tinten roze, rood, paars, blauw en wit en zijn de perfecte oplossing als er gaten in je border vallen. Als de voorjaarsbollen verwelken en de vroege zomerplanten hun glans beginnen te verliezen, zet dan een schildpadbloem neer. Deze is zo puur en helder wit dat hij een bijna hemelse glans geeft aan het donkere groen van de nazomer.

Penstemon 'White Bedder'

Scheur planten in het voorjaar of neem stekken in de zomer. Zodra het kouder wordt in het najaar, breng dan een laag mulch rond de planten aan. **H x B** 60 cm x 45 cm

The Full Monty

Met geld koop je de mooiste tuin ter wereld, maar geen 'tuingeluk'. Daarvoor is een beetje ruimte, wat planten en veel passie nodig, zegt **Monty**.

Vorig jaar heb ik door het hele land gereisd om tuinen te filmen voor mijn serie over Britse tuinen. Na een groot deel van de afgelopen twintig jaar te hebben doorgebracht met het filmen van tuinen in alle uithoeken van de wereld, was het een openbaring om eens naar onze eigen tuinen te kijken.

Dit ging gepaard met een behoorlijke dosis ironie. Als ik op reis ga, is het voor mij net zo goed een ontdekkingstocht als voor de kijker. Maar ik heb veel Britse tuinen bezocht en ik heb het gevoel dat ik ze door en door ken.

Maar als ik eerlijk ben, is dat niet zo. De periode waarin ik het meest gretig door Groot-Brittannië reisde en zoveel mogelijk tuinen bezocht, was tussen 25 en 40 jaar geleden. Dus naast het bezoeken van favoriete bekende plekken, leverde deze serie ook nieuwe tuinen op, zag ik veranderingen in de oude en merkte ik dat de tijd mijn eigen smaak had veranderd.

Nu ik zo'n veertig tuinen heb bezocht, zijn er een paar dingen duidelijk geworden. Het eerste is dat je met geld veel kunt kopen. Dat lijkt misschien een voor de hand liggende verklaring, maar het is nu eenmaal een feit dat een enorme tuin enorm duur is. Dat is altijd zo geweest. De bedragen die in de 18e eeuw werden uitgegeven aan door Capability Brown aangelegde tuinen of aan sommige kassen en gebouwen in de 19e eeuw, rekening houdend met inflatie, liepen al snel in de miljoenen. Met een beetje smaak en het geld om de beste experts in te huren, kan iedereen een fantastische tuin maken. Zonder dat geld waren er geen landschappen van Capability Brown, geen Levens Hall en geen van onze beste moderne tuinen geweest.

Het tweede waar ik nu zeker van ben, is dat geen enkele hoeveelheid geld ter wereld genoeg is om een werkelijk prachtige tuin te maken. Dat komt omdat hoe meer geld je aan een tuin uitgeeft, hoe verder je er persoonlijk van af komt te staan. Tuinen gaan over mensen, niet over planten. Je kunt de zeldzaamste planten kopen, de beste hoveniers inhuren om ze te verzorgen en planten op de grootste

schaal uitplanten, maar daarmee ben je er nog niet. Alle geweldige tuinen in Groot-Brittannië (en misschien wel in de hele wereld) hebben één of hooguit twee mensen gehad die hun hart en ziel hebben gegeven aan het maken ervan. De echte magie komt van de interactie tussen de mensen en de planten.

Elke tuin komt het meest tot leven in de ruimte tussen tuinman en tuin. Dit is bijna mystiek, vaak spiritueel en gaat altijd over liefde. Je kunt dit vinden in achterafstraatjes, in rare hoekjes, op daken en op moeilijke locaties met slechte grond en slecht licht. Het

“Elke tuin komt het meest tot leven in de ruimte tussen tuinman en tuin.”

vraagt geen geld, ruimte, zeldzame planten of speciale vaardigheden. Het is democratisch, niet-oordelend en haalbaar voor iedereen.

Dit is geruststellend voor diegenen onder ons die waarschijnlijk niet genoeg miljoenen zullen vergaren om een tuin aan te leggen die overeenkomt met ons innerlijke gevoel van grootsheid, maar die gaandeweg toch een keuze hebben moeten maken.

De kleine tuinen gevuld met een persoonlijke passie zijn misschien vrolijk inspirerend, maar zijn ze ook goed? Om eerlijk te zijn denk ik niet meer zo. Om van een tuin te kunnen genieten, moet je niet gaan voor 'prijswinnend'. Ik keur het competitieve, veroordelen-de aspect van een bloemenshow niet af, want dat hoort allemaal bij het spel – ook al staat er heel veel op het spel en wordt het heel serieus genomen. Maar het is niettemin een spel. In onze echte tuinen, hoe groots en duur ook, is het volkomen betekenisloos.

Wat is dan een Britse tuin? Ik denk dat het uiteindelijk heel eenvoudig is. Onze tuinen zijn eigenlijk niet beter dan die van anderen. Het grote verschil tussen Britse tuinen en andere die ik heb gezien is niet kwalitatief. Het heeft te maken met ons klimaat dat, ondanks al zijn gebreken, heel gunstig is en bevorderlijk voor het maken van tuinen. Vergeleken met het grootste deel van de wereld is tuinieren in Groot-Brittannië gemakkelijk. Maar onze unieke eigenschap is dat we een natie van tuiniers zijn. We maken tuinen zodat we ergens kunnen tuinieren. Over het algemeen maken we tuinen om planten te kweken, terwijl de rest van de wereld planten gebruikt om tuinen te maken. Dat is een essentieel verschil.

En het maken van een tuin hoeft niet meer te kosten dan een paar planten, een beetje ruimte, veel tijd en vaardigheid en eindeloze toewijding. Wat je ervoor terugkrijgt is geluk, gezondheid en een gevoel van een volmaakt leven. Dat vind ik een heel goede deal.

Lavendel

Deze aloude favoriete cultivars zijn prima planten, maar als je verder kijkt heeft dit zonminnende geslacht nog meer voor je in petto.

Er is een bekend Brits rijmpje dat als volgt gaat: *"Lavender's green, diddle, diddle, Lavender's blue..."* Het werd voor het eerst op papier gezet in de jaren 1670. Begin 1800 werd het een kinderversje en in 1948 zong Burl Ives een versie in een Disney-film. Dit rijmpje werd ook verwerkt in een nummer van de Britse rockband Marillion.

Maar, hoor ik je denken, lavendel is toch helemaal niet groen? Oké, hij is niet wijdverbreid, maar er groeit een soort in het wild in Zuidwest-Europa genaamd *Lavandula viridis* ('viridis' betekent groen). De groene kleur zit in de bebladerde schutbladeren in de bloemhoofdjes.

Naarmate de liefde voor lavendel is toegenomen, zijn ongewone soorten, zoals *L. viridis* en de hybride 'Regal Splendour', populairder geworden. Lavendel hoort dus niet groen te zijn, hoewel sommige goede soorten dat wel blijken te zijn.

Wees daarnaast op je hoede voor de oude favorieten, zoals 'Hidcote'. Toen deze soort voor het eerst werd geïntroduceerd, rond 1920, bleek hij erg populair te zijn. Maar kwekerijen hebben zo vaak planten opgekweekt uit zaad (in plaats van stekken) dat er onvermijdelijk variatie is ingeslopen. Dus als je 'Hidcote' koopt, weet je nooit precies wat je krijgt. Koop hem dus niet. Probeer in plaats daarvan moderne variëteiten, waaronder de hybriden van groene lavendel.

- **Standplaats** Ze hebben allemaal volle zon en goede afwatering nodig.
- **Winterhardheid** Lavendel varieert in winterhardheid, dus controleer dit voor je een standplaats kiest. Sommige hebben winterbescherming nodig.
- **Snoeien** Een goede snoeibeurt in de lente is essentieel om compacte, bossige planten te krijgen. Knip niet in oude, houtachtige groei, want die loopt zelden uit.
- **Koppen** In de herfst wanneer de bloemen verwelken en fatsoeneer de planten voor de winter.
- **Verkrijgbaar bij o.a.** Kwekerij Bastin (bastin.nl) en De Hessenhof (hessenhof.nl).

1 'Imperial Gem'

Paarse bloemen boven
zilverkleurig blad. Goede vervanger
voor 'Hidcote'.

H x B 50 cm x 50 cm

2 'Sawyers'

Indrukwekkend zilverkleurig blad,
onder grote, lichtpaarse
bloemschermen. Beste op een
zonnig terras.

H x B 60 cm x 60 cm

3 'Loddon Pink'

Een bossige plant met groener
blad dan veel andere soorten en
zeer mooie lichtroze bloemen.

H x B 45 cm x 60 cm

4 'Meerlo'

Fraai getande, bonte bladeren en
lange, slanke aren met lichtblauwe
bloemen. Prima in pot.

H x B 70 cm x 70 cm

5 'Regal Splendour'

Heerlijk geurend, met purperen
schutbladeren boven hoofdjes vol
donkerblauwe bloemen.

H x B 90 cm x 60 cm

Lavendel

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Planten												
Bloei												

Bijenportret

Resedamaskerbij

De resedamaskerbij behoort tot de maskerbijen en is een van de grootste soorten onder hen. In Nederland komen 25 verschillende soorten maskerbijen voor. Het zijn kleine, kale, glimmend zwarte bijen met witgele vlekken die sterk afsteken tegen hun

overwegend zwarte kleed. Maskerbijen hebben geen of hele korte haren waarmee zij het stuifmeel niet kunnen vervoeren. Zij hebben daarvoor een inwendig keelzakje waar het stuifmeel tijdelijk in opgeslagen kan worden. Dit wordt de krop genoemd.

Red de bij

Iedere maand geeft de Bijenstichting ons de perfecte tips om onze tuinen nog natuur- en bijvriendelijker te maken.

Bestel in juli biologische zaden van wouw met 15% korting via de webshop van de Bijenstichting met de code Wouw25.

Scan de QR-code of ga naar shop.bijenstichting.nl.

Waar komt de naam vandaan?

De naam van de resedamaskerbij verwijst naar een duidelijk kenmerk in het gezicht van deze bij. Dat is vooral bij het mannetje goed te zien. Hij heeft een duidelijk masker, met één grote witgele vlek voor op zijn kop, dat de hele breedte tussen zijn ogen inneemt. Het vrouwtje heeft een lengte van 7,5 tot 9 millimeter. Het mannetje is 6 tot 8 millimeter lang. Deze bij komt pas tevoorschijn in mei of juni. De hoogvliegtijd is in augustus. Als het een goed bloemenjaar is, dan vliegen de vrouwtjes nog tot in september rond.

In de paartijd zijn de mannetjes op en rond hun geliefde voedselplanten te zien, waar zij uitkijken naar de vrouwtjes. De mannetjes zitten elkaar ook achterna. Als een mannetje een vrouwtje het hof wil maken, doet hij dit op een wat ruwe wijze. Een

paring, die enkele minuten kan duren, vindt vaak plaats op een plant. Voor een goede spermaoverdracht moet het vrouwtje haar angel naar buiten steken. Dit geldt voor alle angeldragende bijen- en wespenvrouwtjes die paren.

Nestelgelegenheid

De resedamaskerbij maakt nesten in bestaande gangen in hout en in plantenstengels. Het is een bij die daarom ook graag gebruik maakt van bijenhôtels. Het opbouwen van het nest begint met het produceren van een eiwithoudende vloeistof uit klieren in hun borststuk, dat via de mond naar buiten komt als een stroperig goedje. Daarmee maken zij eerst een achterwandje. Het eitje wordt op het voedsel gelegd zodat de larve gemakkelijk bij het eten kan. Dan wordt de broedcel met eenzelfde

wandje van deze stroperige vloeistof afgesloten. Zo worden er meerdere broedcellen achter elkaar gemaakt.

Koop je zaden en bijenhôtels op tijd

De vrouwtjes van de resedamaskerbij verzamelen uitsluitend stuifmeel van reseda-soorten zoals de wilde reseda en wouw. Dus wil je deze bijen helpen, plant dan wat zaden van de wouw in je tuin en plaats daarbij een bijenhotel. Goed nieuws: deze maand zijn de biologische zaden van wouw met 15% korting te bestellen via de webshop van de Bijenstichting met code **Wouw25**. Scan de bovenstaande QR-code of ga naar shop.bijenstichting.nl.

De Bijenstichting

zet zich in voor bijen en beschermt ze tegen uitsterven. Via cursussen, workshops en open dagen leer je alles over bijen. Je kunt ook altijd een kijkje komen nemen in de demonstratietuin in Vorden, waar met veel vrijwilligers gewerkt wordt aan de bloemenborders. bijenstichting.nl

Tuingast

van de maand

In juli draait het allemaal om de baby's: citroengele pimpelmezen die vanuit bomen naar hun ouders roepen, jonge musjes die met opengesperde snavels op een rijtje staan, roodborstjes met een gespikkelde bruine borst die schuilen voor roofdieren. Wat eten al deze kuikens? Op dit moment eten ze rupsen, regenwormen, bladluizen en andere ongewervelden, inclusief de eieren en larven ervan. Deze vinden ze op planten en in bladafval, gazons, houtstapels en open composthoven. Later staan bessen en zaden centraal en helpen lijsterbes, hulst, meidoorn en klimop de vogels tot in de lente. Het aantal jonge vogels in je tuin hangt deels af van wat je kweekt en hoe. Misschien zie je ouders die hun jongen leren hoe ze uit voedersilo's moeten eten, maar om echt voor nieuw leven te zorgen, moet je zoveel mogelijk natuurlijk voedsel geven. Wat ga je nu planten om deze kuikens volwassen te laten worden?

Dit kun je tegenkomen ...

Struiksprinkhaan, **(*Leptophyes punctatissima*)**

De struiksprinkhaan heeft korte vleugels, lange, dunne antennes en een donkere oranje streep op zijn rug (het mannetje heeft een dikkere streep dan het vrouwtje). Het vrouwtje heeft een lange, gebogen legbuis.

Hij kan niet vliegen, maar springt met behulp van zijn krachtige achterpoten. Hij komt in de zomer voor in struikgewas, heggen en tuinen en lijkt vooral dol te zijn op braamstruiken. Hij is vooral 's avonds en 's nachts actief en eet bloemen en bladeren.

In de nazomer lokken volwassen mannetjes vrouwtjes door met hun vleugels tegen elkaar te wrijven. Na de paring leggen de vrouwtjes hun eitjes in boomschors of plantenstengels en de uitgekomen nimfen overwinteren op dezelfde plek. De nimfen zijn kleiner dan de volwassen dieren, met meer uitgesproken spikkels en zonder oranje streep of vleugels. Ze komen laat in de lente uit hun winterslaap en

Hazelwormen komen in groepjes bij elkaar op warme, donkere plekken.

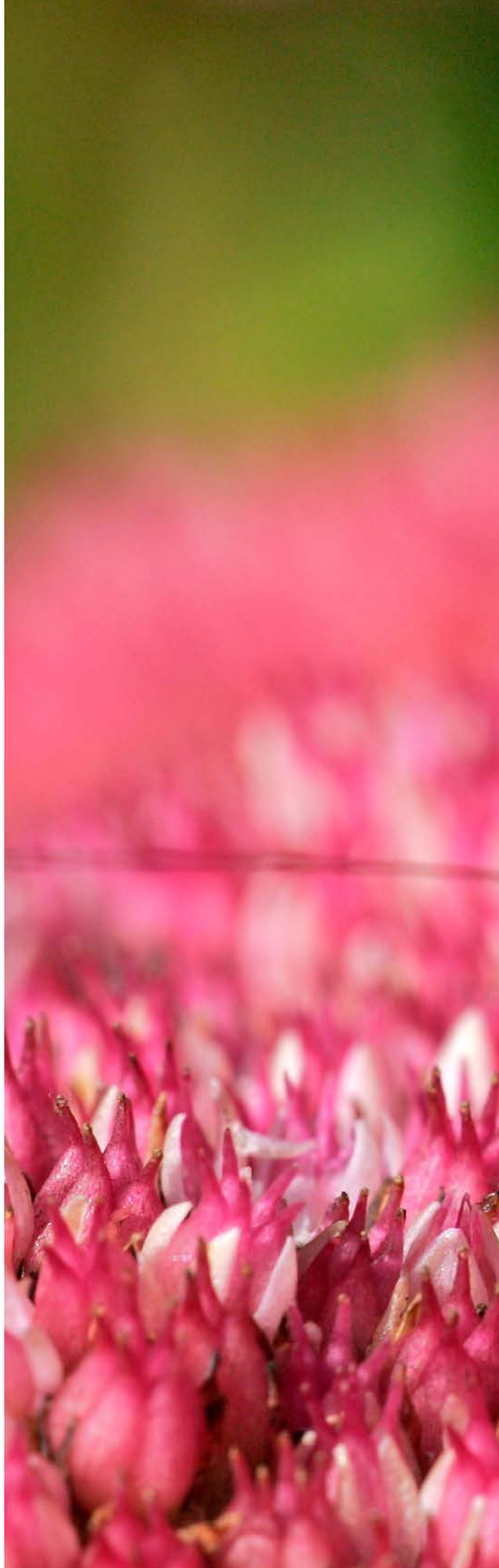
vervellen zes keer voordat ze in de zomer volwassen worden. Ze broeden en sterven voor de winter.

Kijk ook uit naar ...

■ Grote wolbijen, die je herkent aan hun hoge gezoem. Zoek naar mannetjes die langs wollige andoorns vliegen en vrouwtjes die de fijne haren van de bladeren schrapen om hun nesten te maken.

■ Merels hebben bij droog weer baat bij geweldige meelwormen en halve appels, plus water.

■ Hazelwormen, die onder golfplaten of een oude lei in de zon, op stro of lang gras liggen.

“Struiksprinkhanen kunnen niet vliegen, maar springen met behulp van krachtige achterpoten.”

Vrouwtjesstruiksprinkhanen herken je aan hun veel dunnere centrale streep.

Wij gebruikten

- ❶ *Crocsmia* 'Orange Pekoe' ('Pek Or') x 2
- ❷ *Carex morrowii* 'Ice Dance' x 1
- ❸ *Ophiopogon planiscapus* 'Kokuryū' x 1
- ❹ *Impatiens* 'New Guinea' oranje en rood x 2
- ❺ Vierkante bak, ca. 40 cm x 40 cm

Seizoensbak

Fleur een hoekje op met vurige rode en oranje bloemen en contrasterend bladgroen.

Een tropisch tintje

Deze combinatie zorgt voor een levendig spektakel in de nazomer. De delicate maar levendige *crocasmia* straalt een exotische charme uit met zijn opvallende rechtopstaande groeiwijze, lichtgroene bladeren en lange trossen rode, oranje of gele bloemen. 'Orange Pekoe'

heeft een prachtige marmeladekleur. Hij gedijt goed in tuinen met een zonnige standplaats, maar kan ook gedeeltelijke schaduw verdragen. Robuuste groenblijvende grassen, zoals de zwarte slangenbaard (*Ophiopogon planiscapus* 'Kokuryū') en de limoengroene *Carex*

morrowii 'Ice Dance' zorgen samen voor jaarrond, onderhoudsvrij contrast. De schaduwtolerante vlijtige liesjes uit de New Guinea-groep zorgen voor levendige kleur in de onderbeplanting zorgt en kunnen binnenshuis overwinteren, klaar voor de bloei van volgend jaar.

Kop uitgebloeide *crocasmia*'s voor nieuwe bloei.

Deel kluiten van slangenbaard voor meer planten.

FOTO'S: PAUL DEBOIS

Deel 3

Hapklaar & heerlijk

Een fantastische oogst bij de keukendeur kan al gauw te overvloedig worden. Met de recepten van **Rukmini Iyer** kun je er tot het laatste beetje van smullen.

Een gezin heeft voor de zomer genoeg aan slechts drie courgetteplanten, maar vaak kweek ik er meer. Ik kan er van alles mee: verwerken in muffins en beignets, koken met Spaanse peper en knoflook, en ik roer ze door de pasta. Het is ook de tijd voor erwten, sperziebonen, spinazie, vroege

aardappelen en radijzen. Maak een vinaigrette, zoals die in mijn recept voor burrata, amandelen, sperziebonen en erwten, voor allerlei makkelijke maaltijden, zoals een salade van sperziebonen, aardappelen en gekookt ei bijvoorbeeld. Roer de dressing erdoorheen als de groenten nog warm zijn.

“Het is de tijd voor erwten, sperziebonen, spinazie, vroege aardappelen en radijzen.”

Je kunt erwten langer oogsten als je ze vaak en met kleine beetjes tegelijk plukt.

Burrata met amandelen, sperziebonen en erwten

Dit makkelijke, zomerse voorgerecht voor twee personen serveer je met een paar geroosterde sneetjes zuurdesembrood. Als je wilt, kun je ook dun gesneden radijsjes toevoegen. Doe de schijfjes in een kom koud water zodat ze lekker knapperig blijven, giet ze goed af en roer ze door de bonen en erwten.

Ingrediënten

Voor de burratasalade

- 1 el boter
- ½ el olijfolie
- 50 g geschaafde amandelen
- ½ tl zeezoutvlokken
- 2 tl Aleppo-peper
- 1 lekkere burrata, op kamertemperatuur
- Twee handjes verse, gedopte sperziebonen
- Een kommetje erwten, ofwel vers uit de peul, ofwel ontdooid uit de vriezer.

Voor dressing

- 1 eetlepel citroensap
- 1 theelepel zeezoutvlokken
- 2 eetlepels olijfolie extra vierge
- Vers gemalen zwarte peper

Bereidingswijze

- 1** Pak de burrata zo'n 45 minuten voordat je wilt eten uit de koelkast.
- 2** Verhit de olie en de boter in een grote koekenpan op middelhoge temperatuur en voeg als het begint te schuimen het amandelschaafsel, zeezout en 1 theelepel Aleppo-peper toe. Bak het geheel onder regelmatig roeren 4-5 minuten tot het gelijkmatig goudbruin is. Zet de warmtebron uit en zet de pan even opzij.
- 3** Laat de sperziebonen in een pan met kokend water 3-5 minuten koken tot ze naar je smaak zijn. Voeg de erwten toe, laat ze nog een minuutje koken en giet de groenten goed af.
- 4** Klop het citroensap en de zoutvlokken, olijfolie en gemalen zwarte peper door elkaar voor de dressing en roer bijna alles door de sperziebonen en erwten. Rangschik ze op een bord en leg de burrata er in het midden bovenop. Sprengel de rest van de dressing eroverheen en strooi dan het amandelschaafsel en de rest van de Aleppo-peper over de salade. Serveer warm, met wat geroosterd brood erbij.

Oogst en dop erwten als ze nog jong en mals zijn – dan smaken ze het best.

Van courgettes heb je altijd te veel, maar als je twee variëteiten kweekt, blijven de recepten afwisselend.

Groenten van de maand

Dwergsperziebonen zoals 'Purple Teepee' zijn makkelijker en sneller te kweken.

Dit jaar heb ik besloten lekkere paarse bonen te kweken. Die zijn zo decoratief en mooi. Daarnaast kweek ik gewone erwten, die ik graag direct uit de peul eet. Hier is een lekker, makkelijk bijgerecht dat ik er pas mee gemaakt heb.

Blancheer de erwten in ruim kokend water met een beetje zout en giet ze af. Doe ze in een keukenmachine met een flinke hand basilicum, wat bladpeterselie en een paar handjes gemengde, ontkiemde bonen (makkelijk thuis te kweken en heel gezond). Hak de erwten kort (het moet geen gladde guacamole worden) met de pulse-functie en doe ze in een kom.

Maak een goede dressing met citroensap of appelazijn, met het recept op de vorige pagina als basis – je kunt ook nog een lepel gladde Dijonmosterd toevoegen – en roer die door de warme erwten en kiemen. Heerlijk met zalm erbij.

Aanrader als je een ongewonere bonenschotel wil: een curry van droge wortelen en bonen in Zuid-Indiase stijl. Daarvoor moet je wel heel precies snijden: de wortelen moeten 3 cm lange staafjes worden met dezelfde diameter als de sperziebonen, die je ook in stukken van 3 cm snijdt. Kook ze allebei 4-5 minuten in ruim kokend water met wat zout en giet ze af. Verhit wat olie in een pan en voeg een theelepel mosterdzaadjes toe. Voeg als de zaadjes gaan springen een handje gedroogde kokossnippers en een paar rode pepers toe. Bak dit tot de kokos goudbruin wordt langs de randen.

Voeg de groenten toe en roerbak ze nog een paar minuten met een theelepel zeezout. Knijp een beetje citroensap over de schotel, proef en pas eventueel de hoeveelheid zout aan. Heerlijk met boterrijst en yoghurt erbij.

Kweken in de klei

De kwekers van Kleikracht hebben bijzondere maanden achter de rug. In mei ging de kwekerij open en sindsdien ontvangen zij elke woensdag en zaterdag mensen. "Het voelt geweldig om na een periode van voorbereiden en hard werken de poorten open te kunnen zetten en het resultaat te laten zien."

Het verkoopgedeelte van de kwekerij.

Gezelligheid op de openingsdag.

Over kwekerij Kleikracht

Jordy, Rowenna en Pien zijn samen kwekerij Kleikracht, een vasteplantenkwekerij in Culemborg. Hun doel is om mensen te voorzien van gezonde, mooie en bovenal gifvrij gekweekte planten. In het assortiment van Kleikracht vind je veel wilde, inheemse soorten, maar ook een aantal cultivars en exoten die een positieve bijdrage leveren aan de biodiversiteit. Ga naar kwekerijkleikracht.nl of @kwekerij_kleikracht op Instagram.

De moederbedden liggen er, al zeggen we het zelf, mooi bij! We voelen ons de koning te rijk met onze locatie: de kwekerij ligt aan het erf van een van de oudste boerderijen van Culemborg met een prachtige kapschuur en uitzicht over de uiterwaarden.

Het werk op de kwekerij lijkt met de week wel toe te nemen. Er is altijd wel een plant die aandacht nodig heeft en we stekken, scheuren en verzorgen de planten voortdurend. Ook het onkruid moeten we de baas blijven en er zijn altijd klussen te doen, zoals de uitbreiding van het pottenveld, het repareren van een waterslang of het ophangen van een nieuw

schaduwdoek. Bovendien staan we geregeld op markten om te vertellen over gifvrije planten en om onze planten te verkopen. We hoeven ons niet te vervelen!

Schoon gekweekt

Wat het meest opvalt in de afgelopen periode is hoe erg het thema van pesticiden op vaste planten leeft. Er verschijnen steeds meer onderzoeken over de schadelijkheid van (nu nog) legale bestrijdingsmiddelen en soms blijkt zelfs dat er in de sierteelt nog gewerkt wordt met verboden middelen. Schokkend, wat ons betreft. Een breed scala aan mensen, van jong tot oud, weet de kwekerij te vinden en

“Bezoekers aan onze kwekerij zijn erg blij met onze schoon gekweekte planten.”

laat aan ons weten erg blij te zijn dat er planten beschikbaar zijn die schoon gekweekt zijn. De vraag was zelfs zo groot dat we de afgelopen maanden ons assortiment aangevuld hebben met de biologische planten van Kwekerij Verhoeven. Op die manier kan iedereen gifvrije planten in de tuin zetten, en krijgen onze planten de tijd om rustig te doorwortelen. We zijn blij dat het thema van gif in de sierteelt steeds meer aandacht in de media krijgt en mensen heel bewust een andere keuze maken.

Plantenmarkt

En nu is het zomer. We doen rustiger aan wat het scheuren

en stekken betreft, zeker als het erg warm buiten is. Ook sluiten we de kwekerij in de zomer, van half juli tot en met augustus om even op adem te komen en voor te bereiden op de herfst. In het bijzonder kijken we enorm uit naar de plantenmarkt op de Wiersse! Vorig jaar waren we er als bezoeker en dit jaar mogen we onze planten meenemen en ons als kwekerij aan het publiek laten zien.

Ook kijken we ruimschoots vooruit. We hebben de afgelopen maanden ontzettend veel geleerd en al deze kennis willen we graag toepassen. Waar we dit jaar nog met een relatief klein aanbod startten, willen we met

De trotse kwekers van Kleikracht.

alle opgedane kennis een goede voorsprong behalen door al in de herfst de juiste soorten te stekken, scheuren en zaaien. Bovendien zullen we het een en ander aanpassen in de moederbedden: sommige planten verplaatsen we naar een iets schaduwner gedeelte, andere juist meer de zon in.

Genieten en plannen maken

En dit geldt natuurlijk ook voor je eigen achtertuin! De zomer is een heerlijk moment om te genieten van alles wat je in de tuin hebt gedaan de afgelopen maanden. Even in de hangmat of de luie stoel en observeren: wat

staat er mooi bij? Wat doet het goed? Wat moet er misschien uit? Veel vaste planten bereiken na een aantal jaar een toppunt, waarna de fut er langzaam een beetje uit gaat. Deze planten kun je in de herfst scheuren om ze te verjongen. Van sommige planten moet je misschien wel concluderen: helaas, deze werkt simpelweg niet in mijn tuin. Het kan soms ook helpen om de tuin even zijn beloop te laten, in plaats van te veel ingrijpende veranderingen in één keer te doen.

Goed, de handen beginnen vast te jeuken, maar voor nu: geniet van de zomer!

Over Heleen van Kwekerij Kweek

Heleen Calcoen leeft dag in dag uit haar droom door te zaaien, kiemen, kweken en groeien op haar eigen kwekerij in de Vlaamse stad Gent (Drogen). Haar bijzondere, zelf gekweekte zaden (helemaal natuurlijk, natuurlijk) hebben een ongekend hoge kiemkracht. In het voorjaar kweekt ze uit haar eigen zaden biologisch plantgoed op dat ze samen met de zaden verkoopt op plantenbeurzen. Alle zaden zijn ook jaarrond verkrijgbaar in de webshop kwekerijkweek.be.

'Kiemkracht' is een term die echt bij Heleen past. Daarbij refereert ze aan een citaat van Vincent van Gogh: 'In ieder mens zit als in een graankorrel kiemkracht. Wat de kiemkracht in het graan is, is de liefde in ons.' Zo zijn zaadjes voor Heleen een metafoor voor het leven, want ... kiemen is leven.

*"O, prachtige dag
Wat altijd begint met een verlegen dageraad
O, prachtige dag
Hoeveel sensaties, met welke emoties dan
Dan zal het je op het einde overrumpelen."*

UIT: 'UNA SPLENDIDA GIORNATA' DOOR VASCO ROSSI

De gaaskooi in augustus, met zicht op rankende courgette en bloeiende ptonkbonen.

Een zomer vol verwondering op de moestuin

De oogstmandjes worden steeds mooier en kleurrijker, merkt kweker **Heleen Calcoen** op haar moestuin in Gent. Zing Vasco Rossi's *Una splendida giornata* luidkeels met haar mee. Vertraag, aanschouw en bewonder de rijkdom in je zomerse moestuin.

De maand juli beleef ik als een aaneenschakeling van prachtige, zinderende dagen. Juli wordt niet geleefd maar wordt beleefd. In de zomermaanden houdt de tijd mij niet in z'n houdgreep, ze stroomt gewoon door mij, onbevangen, van gejaagdheid en uitstel is geen sprake. Ik voer die dag de taken uit die de tuin mij tijdens een ochtendwandeling aanwijst. Elke vorm van planning is overbodig. Dat staat in schril contrast met de voorjaarsstorm van webshopbestellingen, zaaien, opkweken, beursverkoop en uitplanten. Als de voorjaarsstress mij beu raakt, dan droom ik van de rust in juli: nog even doorzetten, je bent er bijna. De doorzettersmentaliteit van het voorjaar is intussen gesmolten onder die brandende zomerzon.

Het spel der schoonheid

De planten groeien en ik aanschouw vol bewondering dit proces. Het voorspel van de lentebloemen, erwten, tuinbonen en bladgroenten maakt plaats voor de 'echte' groenten: kolen, bieten, tomaten, aubergine, courgette, paprika, ajuin ... De oogstmandjes worden steeds mooier en kleurrijker. Soms beeld ik mij in dat de moestuinplanten een onderlinge competitie houden van wie de beste is. Alsof ze allemaal naar mij roepen: "Heb je mij al gezien, ik ben de mooiste én de lekkerste, vergeet geen zaadjes van mij te nemen."

Neem nu de tomaat 'Brad's Atomic Grape'. Toen die zijn eerste tros aan mij toonde, stond ik mij kirrend te verwonderen over de schoonheid van die tros. Die tomaat draagt zo veel kleur: groen, paars, oranje, geel en bruin, dat is toch niet normaal? De smaak is bovendien uitzonderlijk. Dan ben ik overtuigd: jij bent de beste van het ganse terrein.

Vervolgens wandel ik naar het volgende moestuinbed en moet ik mijn mening herzien want daar staat een waanzinnig mooie aubergineplant te stoef. En met dit spel van schoonheid heb ik dus dag in dag uit reuze pret, mijn hart loopt er vol van. Kwekers zijn in hun beleving van planten echte nerds en dat ben ik ook. Een liever woord voor 'nerd' is 'gepassioneerd', laten we het daarbij houden.

Van oogstplant tot zaadplant

Behalve verwonderd rondwandelen voer ik natuurlijk wel nog iets van werken uit in de zomermaanden. Moestuinplanten in bloei nemen veel meer plaats in dan wanneer je ze jong afoogst voor consumptie. Snijbiet is daar een mooi voorbeeld van. In bloei schieten ze

anderhalve meter hoog op en dragen ze dikke, zware pakken zaden, die neervallen op de grond waar ze kunnen schimmelen. Die bind je dus best even op met horizontale netten

Zinnia's en pronkbonen sieren de moestuin op.

of staken met touwtjes rond het bed. Dat werkje van opbinden houdt mij in de zomer wel regelmatig bezig.

De transformatie van oogstplant tot zaadplant kan indrukwekkend zijn. Bij het uitplanten onderschat ik dat nog weleens. Als je zaad wil oogsten, doe je er goed aan om de plant eerst in zijn beste vorm op te kweken – dat wil zeggen helemaal volgroeid, tot zijn maximale proporties. Het zaaimoment is hierbij van tel, maar ook de voeding in de bodem en het klimaat bepalen de groeiwijze van de plant. Een volwassen plant kan uitbundiger bloeien en produceert zo het meeste zaad.

Houden van wildernis

Het probleem komt soms voor dat ik hou van wildernissen. En de mooiste wildernissen komen tot stand door te smalle wandelpaden, door de verwaarlozing van plantenafstand of door het laattijdig opbinden van de gewassen. Als ergens tussen je paarse bloemkolen de pompoenranken weelderig tieren en de eenjarige bloemen beslissen om bij die vrolijke bende ook maar even neer te vallen, dan krijg je een schilderij van kleuren en texturen. En dan komt de innerlijke planten-nerd weer boven: "Wat is dit weer mooi vormgegeven." Dus daar waar de zaadteelt niet in het gedrang komt, laat ik met veel plezier toe dat planten zich vermengen en hun bloeiende aren over elkaar draperen. Ik moet eerlijkheidshalve ook toegeven dat ik planten soms niet opeet omdat ze te mooi zijn.

Gespreid strobedje en water besparen

Ik kan niet zeggen dat ik de zomeruren slijt met uren wieden, schoffelen of water geven. Dat doen biologische boeren en moestuiniers over het algemeen wel: ze houden van die werken maar tegelijkertijd klagen ze er ook over. Ik doe er alleszins niet aan mee. Wie mijn vorige artikelen las, weet dat ik hooi en stro mulch op de bedden. Ik noem dat 'mijn gespreid strobedje': alles is voor mij geregeld. En dat strobedje bleek de afgelopen droge en hete maanden opnieuw van onschatbare waarde.

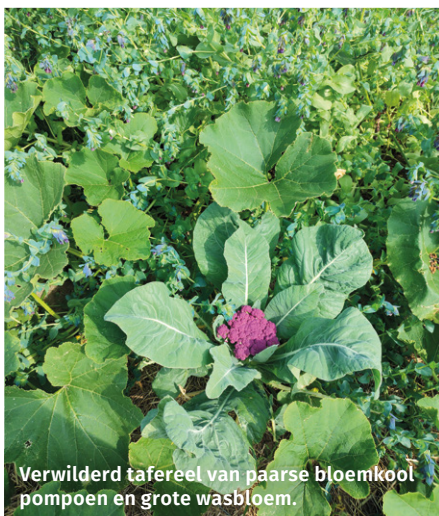
Omdat het in de periode van het uitplanten zo droog bleef, soigneerde ik mijn bodem extra bij het uitplanten. Het vroeg mij wat meer werk, maar ik pluk er nu de vruchten van. Vooraf aan het planten, bewaterde ik mijn moestuinbed intensief. Ik gaf water (en plantaardige meststoffen), mengde het water met de hand of tuinhark in de bodem en herhaalde dit tot de bodem

Paprikaplanten worden ondersteund met bamboe.

Een gezellige drukte op de kwekerij, met v.l.n.r. goudsbloem, rankende courgette en cosmea.

Verwilderd tafereel van paarse bloemkool, pompoen en grote wasbloem.

Paarse bloemkool, pompoen, peterselie en grote wasbloem mogen hier verwilderen.

Een nieuw moestuinbed, gemaakt met eigen hooi.

Een vroege zaadoogst van bladmosterd.

Zelf zaden oogsten

De eerste zaadoogsten van het jaar komen op gang midden in de zomer. De eerste bloeiers zijn de tweejarige gewassen die na de winter in bloei schieten, zoals bijvoorbeeld winterpostelein, snijbiet, prei, cichorei, selderij en kolen. Kort daarna leveren ook de eerste eenjarige gewassen hun zaad al in de zomer: erwten, sla, bladmosterd, winterharde eenjarige bloemen, Chinese kolen en aanverwanten. Om zelf zuivere zaden te telen, houd je rekening met twee zaken:

1 De Latijnse naam

Allereerst: dragen twee gewassen dezelfde Latijnse soortnaam, dan kunnen ze kruisen. Bijvoorbeeld zowel bloemkool als broccoli behoren tot de soort *Brassica oleracea* en kunnen onderling stuifmeel aan elkaar geven en ontvangen. Bladmosterd kreeg de Latijnse naam *Brassica juncea* en kan niet kruisen met

een *Brassica oleracea*. Het stuifmeel van een bloemkool pakt niet op de stamper van een bladmosterd en vice versa.

2 De wijze van bevruchting van het gewas

Ten tweede: kijk naar de wijze van bevruchting. Wanneer het stuifmeel van de ene bloem de stamper van diezelfde bloem bevrucht, spreek je van zelfbestuiving. Het stuifmeel legt geen weg af naar naburige bloemen, maar vindt plaats binnen eenzelfde anatomisch gesloten bloem. Zo zijn erwt (*Pisum sativum*) en sla (*Lactuca sativa*) zelfbestuivers. Het zaad van deze gewassen is helemaal zuiver; er kwam geen genetische inmenging van een andere bloem van een ander sla- of erwtenras mee gemoeid.

Alle kolen (*Brassica oleracea*) zijn kruisbestuivers, wat wil zeggen dat het stuif-

meel van de ene bloem naar een andere bloem werd vervoerd door een insect of door de wind.

Als de twee bloemen van een verschillend ras zijn, en er vindt bestuiving plaats tussen beide, bijvoorbeeld stuifmeel van een bloemkoolbloem komt op de stamper van een broccoli-bloem, dan ontstaat een onvoorspelbare kruising: een hybride, die niet zaadvast is. Het resultaat van deze kruising wordt pas duidelijk als je het zaad opnieuw opkweekt tot plant.

Neem een kijkje in jouw moestuin en ga op onderzoek uit welke soorten er staan, of er meerdere rassen van diezelfde soort zijn geplant en of ze kruisbestuivers of zelfbestuivers zijn. Zo krijg je voeling met de beginselen van zaadteelt en kun je in de nazomer en herfstmaanden misschien wel zelf aan de slag met het oogsten van eigen zaden.

“Het strobedje bleek de afgelopen droge en hete maanden opnieuw van onschatbare waarde.”

neigde naar een modderpoeltje, klaar om beplant te worden. Na het planten legde ik er meteen veel hooi en stro op, en daarmee was de kous af. Het vroeg extra werk en water, maar het bespaarde heel wat van beide in de maanden nadien. Extreem lange periodes van droogte en slap hangende planten (bijvoorbeeld in de serre) krijgen extra water als het echt niet meer anders kan. Maar alles wat de plant zelf kan, doet hij zelf. Ik probeer dat ook aan onze zoon mee te geven: alles wat hij zelf kan, doet hij zelf – maar dat is eerder een wisselend succes.

Van gras tot hooi

Begin juli laat ik ook de grasweide achteraan de kwekerij maaien. Onze boer en buur komt met zijn maaibalk het kniehoge gras maaien en sinds vorig jaar vraag ik hem ook om het netjes samen te leggen in rijtjes. Dan begint het intensieve maar waardevolle werk om dat hooi met behulp van onze aanhangwagen te transporteren naar de bestaande of nieuw aan te leggen moestuinbedden. Ik geloof dat dit werk nog steeds minder van mij vraagt dan de zomer lang wieden, schoffelen en bewateren!

VOLGENDE KEER Heleen deelt meer basisbeginselen van de zaadoogst.

Groene school

Leer elke maand iets nieuws in de tuin. Van basistechnieken als met onkruid omgaan en snoeien, tot het vergroten van je moestuinoogst. In deze rubriek komt het allemaal aan bod.

41

44

Deze maand

- 36 Een boost voor je border**
Help je tuin in de tweede zomerhelft een handje.
- 41 Jouw snoeimaand**
Snoei bladverliezende magnolia's.
- 44 Plant maar dan anders**
Maak ruimte voor de minder bekende *Nerine*.
- 46 Ambachtelijke Plantenmarkt**
We stellen de eerste nieuwe kwekers aan je voor.
- 48 Droge tuin? Geen probleem!**
Kies planten die van nature aangepast zijn aan droge omstandigheden.
- 53 Vraag het Anne**
Anne geeft antwoord op tuinvragen.

46

48

53

Monty laat zijn borders de hele zomer bloeien met planten zoals *Hemerocallis* 'Longfields Pearl'.

Een boost voor je border

De sterren van de vroege zomer beginnen in juli weg te kwijnen, maar met een paar slimme aanpassingen in je beplanting leeft je tuin weer helemaal op, zegt **Monty**.

De dagen duren eindelijk, het weer toont zich van zijn beste kant en je tuin heeft die typische, magische combinatie van zomerse, gulle overvloed en de frisheid en vitaliteit van het late voorjaar. De zomer is één groot, ononderbroken feest van uitbundige planten.

Tot op zekere hoogte dan. Als je buiten beschouwing laat wat je niet onder controle hebt, zoals het weer en de grond, hangt hoe de tuin zich in de zomer zal ontwikkelen sterk af van wat jij doet in de kritieke weken tussen eind juni, en half juli. Dan gaat in feite het ene seizoen over in het andere en die overgang kan lastig zijn. De vroege zomer, de vijf weken

tussen Pinksteren en midzomer, is het hoogtepunt van het jaar. Vanaf begin januari heeft alles toegeleefd naar die korte, glorieuze periode en de tuin heeft zowel de zorgeloze schoonheid van de jeugd als een ontspannen rijpheid. De rozen zijn op hun best en de borders puilen uit van de irissen, papavers, lupines, vingerhoedskruid en clematissen. De tuin is bedwelmend in zijn volmaakte schoonheid en er ligt zelfs nog meer moois in het verschiet.

Maar aan alles komt een eind. De kunst is de verandering te aanvaarden en er je voordeel mee te doen, zodat je tuin in de late zomer de rijkdom en diepte krijgt die zo typerend is voor die periode. Ik vind zelfs dat Longmeadow het

“De tuin is in de vroege zomer
bedwelmend in zijn
volmaakte schoonheid – maar
aan alles komt een einde.”

“Het is tijd om af te kicken, veranderingen aan te brengen en veel nieuwe planten in de tuin te zetten.”

mooist is en het meest tot zijn recht komt in augustus en september, al houd ik nog zo van de zorgeloze pracht van mei en juni. Maar dat gaat niet vanzelf. Als je niets doet, zakt de tuin in, dronken van de bedwelmende overdaad van juni. Het is tijd om af te kicken, veranderingen aan te brengen en heel veel nieuwe planten in de tuin te zetten.

Dit komt deels door hoe planten zijn geëvolueerd als reactie op verschillende lichtniveaus. Planten van het noordelijk halfrond, of langedagplanten, zoals veel winterharde eenjarigen, reageren nauwkeurig op de veranderende lichtniveaus van half februari tot 24 juni en zolang het niet te koud is, is licht een sterkere trigger en stimulans voor groei dan warmte. Maar daarna, als de dagen bijna onmerkbaar korter worden, krijgen diezelfde planten steeds meer haast om vóór de winter zaad te zetten. Daardoor gaat zowel de kwantiteit als de kwaliteit van hun bloemen drastisch achteruit. Een goed voorbeeld daarvan is lathyrus, die weken langer bloeit als je de zaadpeulen weghaalt zodra ze verschijnen. Anders ligt het voor planten die van oorsprong dicht bij de evenaar groeien. Daar reageren planten qua groei veel minder sterk op lichtniveaus en het

lengen of korten van de dagen. Maar ze reageren zichtbaar wel meer op warmte of kou.

Opladen en vernieuwen

Met deze kennis kun je de warme nachten van eind juni en begin juli benutten om het effect van de kortere dagen tegen te gaan en planten die van warmte houden buiten te zetten, zelfs al is het om 18.00 uur opeens donker, zoals in de tropen. Bananen, canna's, dahlia's, gladiolen, agapanthussen, gewone en Mexicaanse zonnebloemen, zinnia's en cosmea's komen allemaal pas echt uit de verf als juli overgaat in augustus. Met voldoende water en voeding blijven ze uitbundig bloeien tot het koud weer wordt, en dat kan wel tot november duren.

De planten die het goed doen in dit seizoen komen vaak uit Amerika. Canna's, rudbeckia's, zonnekruid, zonnebloemen, dahlia's, alanten, cosmea's en schildpadbloemen hebben allemaal een Amerikaans paspoort. Er zijn natuurlijk prachtige uitzonderingen op deze regel, met name uit Zuid-Afrika, zoals gladiolen en crocosmia's, die in mijn eigen latezomerborder zo'n belangrijke plek innemen. Koop deze

planten dus nu of, veel beter nog, plan vooruit en zaai ze volgend jaar zodat je ze kunt uitplanten in juni en juli, of wanneer het 's nachts gegarandeerd boven de 10 °C blijft. Hun kleurenpalet is warmer, intenser en stralender dan dat van hun vroege neefjes uit het noorden. Ook past dat beter bij de late zomer, als de zon lager aan de hemel staat. Laat je roze tinten dus overgaan in rood, en zachtblauw in paars, en vul je borders met zoveel oranje als je maar kunt. Mij is ooit verteld dat oranje in een tuin schreeuwerig en ordinair was. Dat was voor mij natuurlijk een reden om nog meer oranje planten te nemen, maar in feite versterkt het juist alle paarse en

FOTO'S: HILLIERS; JASON INGRAM

blauwe tinten eromheen. Dit is niet het seizoen voor subtiele of zachte schakeringen. Het is verbazend hoeveel oranje een tuin kan hebben. Het warmoranje van de zonnebloemen 'Velvet Queen' en 'Russian Giant' grenst aan bruin. Donkere heleniums, zoals *H. 'Moerheim Beauty'* hebben roodbruine, shuttlevormige bloemen, die prachtig combineren met de eenjarige *Rudbeckia hirta*. *Achillea 'Feuerland'* begint helderrood en kleurt geleidelijk naar geelbruine tinten. *Crocasmia 'Lucifer'*, met zijn heerlijk vurige bloemen en zwaardvormige bladeren, en de meer bescheiden maar veel langer bloeiende *C. 'Emily McKenzie'*, met zijn oranje bloemen, zijn terecht heel

LINKS Veel planten voor in de late zomer, zoals *Tithonia 'Torch'*, geven de tuin met hun stralend oranje bloemen een exotisch tintje.

BOVEN Knip vroege bloeiers na de bloei terug, zodat de aandacht naar de late bloeiers gaat.

populair. Probeer ook eens de minder bekende *C. 'Carmin Brilliant'*, met weer een andere intense tint oranje.

Ik heb altijd veel Mexicaanse zonnebloemen in de tuin staan, *Tithonia rotundifolia 'Torch'*. Die heeft weelderig fluwelen blaadjes en bloeit eindeloos als je hem kopt. Koppen is in feite de sleutel tot langdurige bloei vanaf eind juni. Ik beschouw het als het allerbelangrijkste klusje van het seizoen

Monty's planten voor de late zomer

Rhodochiton atrosanguineus Het Chinees purperklokje bloeit van juli tot oktober.

Rudbeckia Sterke plant, die alleen in de lente soms last heeft van slakken.

Crocasmia. De bloemen zijn in al hun fases bijzonder mooi.

LINKS Door klimplanten aan te binden voorkom je dat ze door buurplanten groeien.

ONDER Afrikaantjes bloeien tot ver in september en hebben weinig last van slakken als ze in potten staan.

“Laatbloeiende clematissen zorgen voor kleur en charme en zijn heel winterhard.”

en besteed dagelijks minimaal twintig minuten aan het afknippen van uitgebloeide bloemhoofden. Dit is meer een kwestie van snoeien dan van netjes houden. Wat je niet moet doen, is uitgebloeide bloemblaadjes lostrekken en een kale stengel overlaten. Snoei de plant terug tot het eerstvolgende bladpaar of de eerste bloemknop.

Sommige vroegezomerbloeiers kun je opladen voor een tweede show door ze na de bloei direct stevig terug te snoeien: oosterse papavers, riddersporen, knautia's en winterharde geraniums zijn heel geschikt voor deze behandeling. Snoei ze meedogenloos terug tot de grond, dan bloeien ze in september opnieuw, zij het korter en minder uitbundig. Er ontstaan zo natuurlijk lege en kale plekken in de borders, maar die kun je mooi opvullen met die eenjarigen, zoals cosmea's of zinnia's, die dan genoeg zijn aangeslagen om de concurrentie met de vroege zomerbloeiers aan te gaan.

Tot aan de hemel

Ga de hoogte in met kleur. Laatbloeiende clematissen (groep 3), zoals alle variëteiten van *C. viticella*, zorgen tot ver in het najaar voor kleur en charme en zijn zo winterhard als je maar kan wensen. Ik laat ze in de border tegen wigwams groeien, maar er slingeren zich ook een paar door grotere rozen die tot half juli bloeien. Omdat ze in maart helemaal tot de grond worden teruggesnoeid, zitten ze de bloeiende rozen niet in de weg.

Eenjarige klimmers zoals klokwinde, Oost-Indische kers, klimmende winde, Chileense winde, Spaanse vlag (*Ipomoea lobata*), Suzanne-met-de-mooie-ogen en Chinees purperklokje zijn allemaal makkelijk uit zaad te kweken en bloeien in de nazomer met spectaculaire torens van bloemen. Ze doen het even goed in borders als in potten. Iedereen die wel eens *Gardeners' World* op tv kijkt, weet dat ik een enorme fan ben van potten. Overal staan potten; meestal

mooie terracotta potten, die me meer geld hebben gekost, maar me ook veel meer plezier geven.

Een van de voordelen van bakken is dat je het in elk seizoen anders kunt aanpakken en vooruit kunt plannen. Ik gebruik ze dus niet alleen voor vorstgevoelige klimplanten, maar ook voor bijvoorbeeld Afrikaanse lelies, salvia's, canna's en dahlia's, die in de winter bescherming nodig hebben: ik kweek ze op in plastic potten en plant ze uit wanneer ze sterk zijn, net als de vroegbloeiende planten zijn uitgebloeid.

Het is ook belangrijk hagen en randen goed bij te houden. Natuurlijk, het echte snoeien moet wachten tot alle jonge vogels zijn uitgevlogen (meestal augustus), maar verticale oppervlakken en ballen, kegels en andere snoeivormen moet je een knipbeurt geven, als er geen vogels in nestelen. Het is frappant hoe de hele tuin, op het moment dat die begint in te zakken, daarvan opknapt. Kortom: de vroege zomer is voorbij, maar de zomer nog niet. Verwelkom de verandering en help deze tweede zomerhelft een handje, zodat het ons de komende maanden in overvloed naar de herfst kan leiden.

VOLGENDE MAAND Monty geeft antwoord op de meest gestelde vragen van lezers.

Bladverliezende magnolia's

Magnolia's die 's winters hun blad verliezen, hoef je alleen te snoeien om ze gezond en in vorm te houden. Doe dat tussen mid-zomer en herfst. Haal oude, beschadigde of zieke takken weg, en ook takken die tegen elkaar schuren. Spreid snoeibeurten om de vorm of grootte te veranderen over een paar jaar: dat geeft minder stress voor de plant. Snoei terug tot een natuurlijke vertakking.

Jouw snoeimaand

Nu de zomer op zijn hoogtepunt is, laat **Frances Tophill** zien hoe je planten met een goed getimede snoeibeurt gezonder en productiever maakt.

We zitten midden in het seizoen van de zomersnoei. Dit is een mooi moment om heesters en planten die vroeg in de zomer hebben gebloeid netjes te maken, zodat de tuin klaar is voor de late zomerbloeiers. Het is ook de tijd om leifruit terug te snoeien om de groei voor het volgende seizoen te beperken. Steenvruchten zoals *Prunus*, die je nu moet bijknippen om ziekten te voorkomen, kun je ook snoeien, maar bedenk dat je dan misschien wat minder vruchten krijgt.

Je kunt nu ook een begin maken met het snoeien van hagen. Volgens oude tuinwijsheid moet je groenblijvende planten zoals *buxus* en *Ligustrum* snoeien in mei, maak ik hou van het wollige effect van de frisse lentegroei als je die wat langer laat zitten. Maar je kunt alle hagen, inclusief *buxus*, *liguster* en coniferen zoals *taxus* en *cipres*, tussen nu en medio herfst terugsnijden, mits er geen vogels in nestelen. Als je heesters zoals doorbloeierende rozen nu terugknipt, bloeien ze later in het seizoen misschien nog een keer.

Verwijder oude takken van leifruit en bind nieuwe aan, zodat er lucht en licht bij kan.

Snoei deze planten nu ook

Een zomersnoei kan de bloei van veel heesters verlengen. Als je nu gebladerte terugknipt, wordt de plant niet te groot en krijg je volgend jaar meer bloemen en fruit.

Wisteria Snoei deze twee keer per jaar: aan het eind van de winter en halverwege de zomer. Snoei lange uitlopers terug tot zo'n zeven knoppen.

Ceanothus Vroegbloeierende variëteiten zijn nu wel uitgebloeid, dus knip de bloemstengels met een derde tot de helft terug.

Helianthemum Knip het zonneroosje na de bloei in vorm, zodat de heester niet te slungelig wordt.

Tomaat Verwijder zijscheuten en blaadjes onderaan die vruchten overschaduwen. Zo verbeter je de luchtstroom en help je ziektes te voorkomen.

Nu niet snoeien

Clematis tangutica bloeit laat in de zomer, dus snoei hem pas eind winter/begin lente.

- ✗ **CHAENOMELES** De sierkwee maakt nu bloemknoppen, dus als je hem nu snoeit, heb je volgend voorjaar aanzienlijk minder bloemen.
- ✗ **CALLICARPA** Deze heester heeft van de herfst tot in de winter opvallende paarse bessen. Nu snoeien betekent geen bessen.
- ✗ **RUBUS COCKBURNIANUS** Deze en andere sierbramen zijn op hun mooist in de herfst en winter. Laat hun kleurige stengels dus nog even staan.
- ✗ **GROEP 3-CLEMATISSEN** Deze staan op het punt te bloeien op de uitlopers van dit jaar, dus laat ze voorlopig met rust. Snoei ze in februari terug tot het onderste knoppenpaar.

Een langs een muur geleide pruim snoeien

Steenvruchten zijn gevoelig voor paarse korstzwam als je ze in de herfst of winter snoeit. Snoei ze dus in de zomer. Een tegen een muur geleide pruim kun je stevig terug snoeien: hij wordt productiever als je hem terug snoeit tot zijn takkengestel en vrucht dragende sporen.

Fruitbomen kunnen – vooral als ze naaste verwanten zijn van inheemse bomen, zoals sleedoorn en meidoorn – veel last hebben van plagen en ziekten. Snoei bomen met een luizenplaag nu: haal bladeren die onder de luizen zitten weg en dun takken uit, voor een betere luchtcirculatie en gezonde boom.

Prunussen worden gekweekt om hun fruit of decoratieve bloesem. Beide soorten moet je nu snoeien.

STAP VOOR STAP

1 Snoei uitlopers terug tot vruchten of tot vijf knoppen vanaf de hoofdstengel, boven knoppenclusters, waar vruchten zullen groeien. Als je niet snoeit, worden leipruimen rommelig.

2 Gebruik bij hoge planten een trap of ladder om de bovenkant te bereiken. Zorg dat de poten van de ladder stevig op de grond staan. Sta nooit op de bovenste drie treden en reik niet te ver.

3 Verwijder takken en bladeren met luis. Een netjes gesnoeide boom, waarbij alle uitlopers stevig tegen het raamwerk zijn gebonden, maakt oogsten makkelijk.

Tip

Gooi plantdelen die ziek zijn of onder de luizen zitten niet op de composthoop, want dan kan het probleem zich van daaruit verspreiden. De gemeentelijke ophaaldienst voor groen afval weet wel raad met dit soort materiaal en verwerkt het ver weg van je tuin. Maar niet alle plagen en ziekten zijn rampzalig voor de plant. Een gezonde plant, die goed groeit en in een gezonde, biodiversiteit omringde omgeving staat, moet de meeste aanvalen van plagen kunnen weerstaan.

Controleer de onderkant van blaadjes op plagen.

Ook zo snoeien

Alle fruitbomen waarvan de groei beperkt wordt, zoals leibomen, waaiers of cordons, profiteren van een snoei in deze tijd van het jaar. Door een zomersnoei kunnen licht en lucht de plant beter bereiken, waardoor die gezond en productief blijft. Steenvruchten zoals **kersen**, **abrikozen**, **perziken** en **amandelen** moet je snoeien in de zomer, maar **appels** en **peren** kun je snoeien in de zomer en de winter: zomersnoei remt de groei en wintersnoei stimuleert juist de groei.

Leipruimen

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Bloei												
Snoeien												

VOLGENDE MAAND Frances laat stap voor stap zien hoe je druiven in de openlucht snoeit.

Deze maand stellen we aan je voor:

Nerine

Meestal zijn het een handjevol favorieten die voor vroege herfstkleur zorgen, maar maak eens wat ruimte voor deze minder bekende zonanbidder. Je zult er geen spijt van krijgen.

De echte kracht van nerines, of kliplelies, zit hem erin dat ze pas laat hun opwachting maken. En hoe langer je het seizoen weet te rekken, hoe beter. De bollen die je in juli plant, bloeien tot ver in de herfst. Zelfs nog langer als je de variëteit en standplaats zorgvuldig kiest.

Nerine sarniensis is van oorsprong Zuid-Afrikaans, maar zou in de 17e eeuw, via een schip dat de eerste van deze bollen naar Nederland bracht, op de Kanaaleilanden terecht zijn gekomen en daar zijn verwilderd. Vandaar de Engelse naam 'Guernsey-lilies'. Maar de plant is niet afkomstig van Guernsey en ook geen lelie: hij is nauwer verwant aan de amaryllis. Elk jaar komt hij in bloei als de dagen korter worden. De langwerpige, krullende bloemblaadjes fonkelen zachtjes, doordat het licht via de cellen op hun oppervlak naar binnen schijnt en er aan de andere kant, via het roze sap, weer uit gaat.

Nerine bowdenii is verkrijgbaar in roze, rood en wit. Het is een makkelijke plant die van goed doorlatende grond houdt en winterhard is tot -10 °C. Hij bloeit het mooist als hij flink wat zomerzon heeft gekregen, dus plant de bollen met het topje net boven de grond, bijvoorbeeld bij een zonnige muur op het zuiden, waar ze lekker groeien en zich vermeerderen, mits je ze niet helemaal laat uitdrogen.

Nerines houden er niet van verstoord te worden, maar vinden het fijn als je de uitgebloeide bloemen verwijdert en ze een isolerende mulchlaag geeft als het kouder wordt. *Nerine undulata* kan zelfs nog later in het jaar bloeien. Plant ze daarom, net als de meer vorstgevoelige variëteiten van *Nerine sarniensis*, in potten die je in de winter binnen kunt zetten - een prachtige manier om de natuur in huis te halen.

Waarom nerine kweken?

- Hoge, elegante bloemstengels vanaf het vroege najaar.
- Perfect voor heel beschutte, zonnige delen van de tuin.
- Doet het goed in potten, waardoor je ze makkelijk kunt laten overwinteren.

Zo plant je nerines

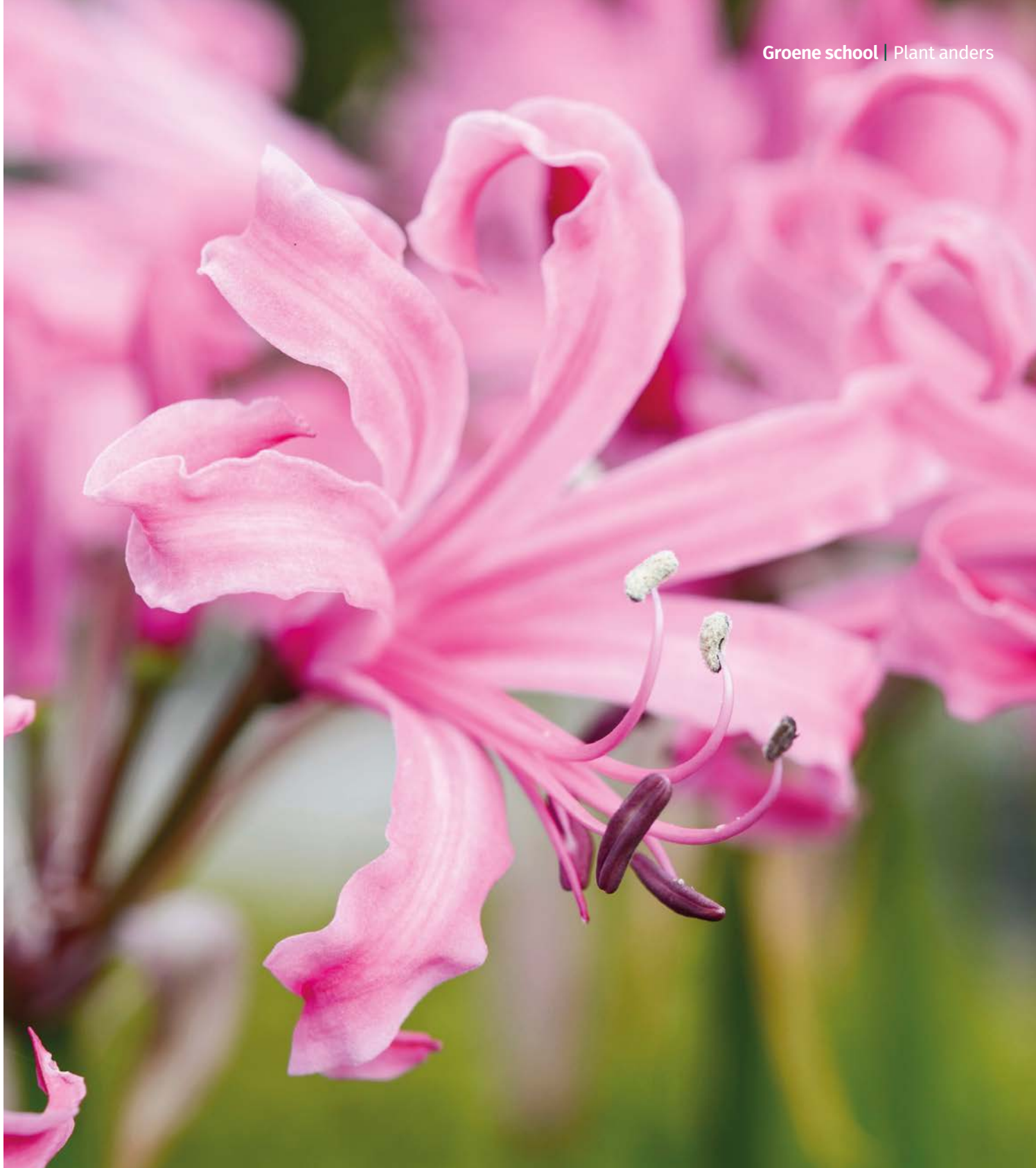
Plant een pol met bladeren uit de tuin van een vriend of koop bollen of nerines met kale wortel. *Nerine bowdenii* kun je in de border planten. Plant winterharde variëteiten in een pot, zodat je die 's winters beschut kunt plaatsen.

Als je bollen koopt, stop ze dan niet helemaal in de grond. Zo voorkom je natte voeten. Plant ze in goed doorlatende (pot)grond. Extra scherp zand helpt bij de afwatering. Zet ze op een warme, open plek.

Geef na het planten goed water en blijf tijdens de groei regelmatig gieten als de bodem of potgrond uitdroogt. Geef potten van januari tot april tomatenvoeding op halve sterkte. Verwijder verwelkt blad na de bloei.

O.a te koop bij:

- nerine.eu
- verberghe.nl

Wat plant jij anders?

Stuur ons foto's van welke 'andere' plant jij kweekt. Het kan een zeldzame parel zijn of gewoon eentje die nieuw en anders is voor jou. Deel die op socials met de hashtag #plantanders of in de opmerkingen bij onze berichten over bijzondere planten. Je kunt ze ook sturen naar redactie@gardenersworldmagazine.nl o.v.v. 'Plant anders'.

**Doe
mee met
plant
anders!**

VOLGENDE MAAND Een plant die de donkere winterdagen verlicht.

Nieuwe gezichten

Ambachtelijke Plantenmarkt 2025

Landgoed DE WIERSSSE

Het prachtige Landgoed de Wiersse is waar het allemaal gaat gebeuren. Op deze dag zullen er ook rondleidingen plaatsvinden over heel het landgoed.

Meer informatie over Landgoed de Wiersse: dewiersse.com

Het komt gestaag dichterbij: **27 en 28 september** gaan we naar Landgoed de Wiersse voor de derde editie van de Ambachtelijke Plantenmarkt! Dit jaar verwelkomen we weer tientallen bekende kwekers én ook een aantal nieuwe gezichten, die we graag aan je voorstellen. In dit nummer: **Ecohoeve 'Den Oude Kastanje'** en **Kwekerij Kleikracht**.

Maarten van
Ecohoeve 'Den
Oude Kastanje'.

Ecohoeve 'Den Oude Kastanje': specialisten in bijzondere, vergeten gewassen

Op de Ambachtelijke Plantenmarkt vind je een rijkdom aan kwekers met elk hun eigen *forte* en passie voor het vak. Zo specialiseert Ecohoeve 'Den Oude Kastanje' zich in het kweken van bijzondere en vergeten groenten, kruiden en kleinfruit. Op een kleinschalige en ecologisch verantwoorde manier kweken zij in Hestelt (BE) minder courante groenten

die absoluut een plaats verdienen in je moestuin en op je bord. Door de verkoop van zowel plantgoed als onmiddellijk te consumeren groenten, willen zij het grote publiek kennis laten maken met deze ongekende lekkernijen. Stel vooral al je vragen aan deze specialisten en laat je verrassen door hun bijzondere aanbod. Wie weet vind je wel een nieuwe moestuinfavoriet!

Kwekerij Kleikracht een vliegende start voor jonge kwekers

Kwekerij Kleikracht heeft een bijzondere plek in ons hart veroverd bij *Gardeners' World* magazine. Sinds het begin van het jaar volgen we Jordy, Rowenna en Pien bij het opzetten van hun eigen vasteplantenkwekerij in Culemborg en we kunnen niet anders dan enthousiast worden van hoe ze hiermee aan

de slag zijn. Het doel van de jonge kwekers is om mensen te voorzien van gezonde, mooie en bovenal gifvrij gekweekte planten. In het assortiment van Kleikracht vind je veel wilde, inheemse soorten, maar ook een aantal cultivars en exoten die een positieve bijdrage leveren aan de biodiversiteit.

Rowenna, Pien en
Jordy van Kwekerij
Kleikracht.

Ben je erbij?

Wanneer: 27 en 28 september 2025
Waar: Wiersserallee 9,
7251 LH Vorden
Hoe laat: 11:00 - 16:30 uur
Toegang: € 11,50 (vroegboekkorting*)
 € 13,50 (zomerkorting, jul-aug)
 € 15,50 (reguliere prijs, sep)

*Gratis voor jongeren onder de 16 jaar.
 Voor tickets en meer informatie ga
 naar: dewiersse.com/plantenmarkt*

Ben je abonnee van Gardeners' World magazine? Dan kan je speciale vroege toegangskaartjes kopen, waarmee je samen met één tuinmaatje een uur eerder naar binnen kunt. Op 10 mei heb je hierover een mail ontvangen.

Laatste kans op vroegboekkorting!

Tot 1 juli 2025 kun je nog profiteren van onze *vroegboekkorting (€ 11,50 in plaats van de reguliere prijs van € 15,50). Wacht dus niet te lang. Ga naar dewiersse.com/plantenmarkt om je tickets te bestellen.

Droge tuin? Geen probleem!

Nu we onze tuinen moeten aanpassen aan een grilliger klimaat, laat **Alan Titchmarsh** zien hoe je je tuin droogtebestendig maakt en wat de beste planten zijn.

“Door de nattere lentes en zachtere winters moeten we weer aan planten gaan denken die geschikt zijn voor grond die regelmatig droog is.”

Droge tuinen hebben basisonderhoud nodig, zoals wieden en het verversen van een mulch van steentjes.

Eryngium giganteum, Phlomis russeliana en ereprijs geven de droge tuin een mooie opbouw.

Bijna iedereen heeft wel een stukje stoffige grond, zelfs diegenen die tuinieren op wat diplomatiek 'harde grond' wordt genoemd. Dat stuk tuin is niet beschermt tegen schrale wind en verzen-gende zon en kan daardoor razendsnel uitdrogen zodra de voorjaarsregens achter de rug zijn.

Het kan ook zijn dat er wel schaduw is, maar dat de grond gortdroog is door een dicht netwerk van boomwortels. Hoe dan ook, het hoeft geen ramp te zijn. Het geheim (dat voor de hand ligt, als je erover nadenkt) is dat je op die plekken planten zet die van nature zijn aangepast aan droge

“Het geheim is dat je planten kiest die van nature zijn aangepast aan droge grond en weinig vocht.”

grond en weinig vocht. Die zijn er echt en ze zijn niet alleen maar inheems in de Sahara.

Sinds Beth Chatto in 1978 haar standaardwerk *The Dry Garden* schreef, is ons klimaat nog grilliger geworden. We hebben nattere lentes en zachtere winters, waardoor we weer aan planten moeten gaan denken die geschikt zijn voor grond die regelmatig droog is. Ze moeten niet

alleen droogte in de zomer verdragen, maar ook bestand zijn tegen grotere extremen wat betreft winterse neerslag.

Invloeden van overzee

Planten uit landen met een droog klimaat kunnen vaak tegen lage temperaturen in de winter, tenzij ze met hun wortels in drassige grond staan of de lucht zo vochtig is dat schimmelziekten een kans krijgen

Alans favorieten

De hitte de baas met deze zes droogtebestendige toppers.

Volle zon

1 Cistus

Het blad van deze langzaam groeiende heesters is ofwel zacht en donzig, ofwel ruw en kleverig: allebei eigenschappen die helpen vocht vast te houden. De hele zomer produceren ze een overvloed aan papierdunne witte, roze of zachtpaarse eendagsbloemen, vaak met bruine vlekken.

2 Lavendel

Met zijn smalle, donzig grijze, aromatische blaadjes en paarse of witte bloemen op steeltjes is lavendel enorm populair, zowel bij mensen als bijen. Snoei hem licht na de bloei om nieuwe uitlopers te stimuleren en de plant langer mooi te houden. 'Munstead' is een betrouwbare variëteit. (Kijk voor meer op pagina 16).

3 Crocosmia

Deze plant, ook wel bekend als 'montbretia' is een geboren overlever. Het blad is smal, heldergroen en lijkt op dat van irissen, en de buisvormige bloemen in de zomer kunnen geel, oranje of rood zijn. Hogere variëteiten zoals 'Lucifer' moet je misschien een steun geven, lagere variëteiten hebben veel minder zorg nodig.

Schaduw

4 Epimedium

Nieuwe blaadjes van elfenbloem hebben vaak een rozerode glans. Ik vind de 30 cm hoge wolken van gebladerte al prachtig, maar de rozerode, gele, witte of oranje bloemen in het voorjaar maken de plant extra aantrekkelijk.

5 Hypericum

Hertshooi, *Hypericum calycinum*, is een miskende held in de schaduw. Hij maakt van de zomer tot in de herfst een tapijt van gebladerte dat bezaaid is met felgele bloemen met hartjes als een scheerkwast. Hij kan wel de boel overnemen en je moet hem intomen, maar als bodembedekker op lastige plekken is hij van onschatbare waarde.

6 Vinca

Grote (*Vinca major*) of kleine (*V. minor*) maagdenpalm is zo'n makkelijke plant, dat hij vaak over het hoofd wordt gezien. Hij dartelt van het voorjaar tot het najaar over de grond met zijn lange stengels waaraan blauwe of witte bloemen zitten. Nog zo'n fantastische plant voor droge schaduw waar veel andere planten doorgaans niet willen groeien.

en het gebladerte gaat rotten. Daar kun je uit opmaken dat goed doorlatende grond gecombineerd met een goede luchtcirculatie droogtebestendige planten een grotere overlevingskans geeft.

Planten uit het Middellandse Zeegebied en Zuid-Afrika kunnen nuttig zijn in tuinen met een milder klimaat, maar in andere tuinen kun je beter kijken naar de Kaukasus en de landen waarvan de naam

eindigt op 'stan'. De hete zomers en koude of natte winters daar lijken meer op de seizoenen die wij hier zo langzamerhand als norm beschouwen. Maar elk jaar is anders en het is goed om te bedenken dat 'het weer' onze planten evenveel kan beschadigen als 'het klimaat'.

Als een deel van je tuin regelmatig droogstaat (soms zowel in de winter als in de zomer, als hij onder een dicht bladerdak

ligt dat als een paraplu fungeert) kijk dan of je het voor je planten wat prettiger kunt maken, want zelfs planten die tegen lange perioden van droogte kunnen, hebben een beetje vocht nodig. Je hoeft niet voortdurend in de weer te zijn met je tuinslang en je gieter, maar zelfs de meest droogtebestendige planten hebben in het eerste jaar na de aanplant water nodig tot ze geworteld zijn en, dankzij

Een droge tuin verzorgen

Behandel een droog stuk net als elk ander deel van je tuin: kijk naar de vorm en structuur ervan en zet er planten in die jaarrond boeiend zijn qua vorm, geur en kleur.

1 Zorg met een of twee groenblijvende heesters voor structuur: *Choisya* (Mexicaanse oranjebloesem) doet het goed in volle zon, terwijl schijnhulst schaduw verdraagt. Vul de beschikbare ruimte met droogtebestendige vaste planten, eenjarigen (zoals zonanbidder *Eschscholzia*) en bollen.

2 Droge tuinen in de volle zon zijn vaak het meest effectief als je ze spaarzaam beplant, zoals de planten ook in hun natuurlijke omstandigheden groeien. Een mulch van grind rondom de planten laat ze niet alleen op hun mooist uitkomen, maar onderdrukt ook onkruid en zorgt voor goede afwatering aan de oppervlakte. Dit voorkomt ook opspattende modder en stilstaand water rond de planten, zodat ze 's winters niet gaan rotten.

3 In de schaduw onder bomen en heesters ziet een mulch van houtsnippers, die vocht vasthoudt en onkruid remt, er natuurlijker uit dan steentjes.

4 Wees niet zuinig met organisch materiaal: werk zoveel mogelijk goed verteerde compost door de grond. Dat helpt de planten in hun eerste jaar enorm en stimuleert de wortels zich dieper uit te strekken in de koele, vocht vasthoudende aarde.

5 Geef je planten goed water tijdens hun eerste groeiseizoen en laat ze daarna zelf water vinden.

6 Verwijder onkruid dat concurreert met je sierplanten. De mulch op de aarde helpt dat te onderdrukken, maar vanwege de kruimelige structuur ervan, wortelen de zaadjes van eenjarig onkruid er maar wat graag in.

Eschscholzia doet het goed in de volle zon.

Gebruik een mulch van steentjes op onbeschutte plaatsen, om vocht in te sluiten en onkruid te onderdrukken.

“Enkelbloemige planten met veel pollen en nectar zullen druk worden bezocht door bijen.”

hun sterke gestel, in staat zijn het weinige beschikbare vocht uit de grond te halen. Geef ze in de tijd dat ze aanslaan royaal en vaak water. Na dat eerste seizoen, als ze voldoende geworteld zijn om op eigen kracht te overleven, redden ze het wel zonder regelmatig gietbeurt.

De bodem voeden

Het belangrijkste voordat je droge grond beplant, is dat je die verbetert zodat planten er beter in groeien. Voeg overvloedige hoeveelheden organisch materiaal toe, dat vocht vasthoudt. Compost is verreweg het beste, omdat het minder sterk is dan goed verteerde stalmest. Daar kunnen planten slungelig van worden, waardoor ze kwetsbaarder zijn voor slecht weer en lage temperaturen. De compost geeft de planten in dat eerste jaar een goede start. Werk dit door de bovenste 15 cm van de grond, minstens een emmer per vierkante meter. Na het planten en gieten helpt een mulchlaag van schors (in de schaduw en onder bomen) of steentjes (op onbeschutte plaatsen of in rotstuinen), het vocht vast te houden en verdamping te beperken. Het vermindert ook concurrentie van onkruid.

Voor onbeschutte, zonnige standplaatsen zijn planten geschikt die van nature minder water verdampen via hun bladeren. Donzig blad is speciaal daarvoor geëvolueerd, dus grijsbladige planten zoals *Stachys* (ezelsoor), lavendel, hoornbloem, *Artemisia*, geraniums, zonneroosje en *Cistus* zullen het er goed doen. Andere planten hebben dikke wortels waar ze water in opslaan, zoals *Eryngium* (kruisdistel), *Acanthus* en *Agapanthus*. *Alchemilla* (vrouwenmantel), *Bergenia* (schoenlappersplant), dovenetel, elfenbloem en Kaukasische vergeet-me-niet laten zijn taaie planten die in droge schaduw laten zien hoe goed ze tegen lage lichtniveaus kunnen.

Denk niet dat er in een droge tuin geen tuindieren kunnen leven. Op een zonnige plek zullen enkelbloemige planten met veel pollen en nectar (*Cistus* en zonneroosje bijvoorbeeld) druk worden bezocht door bijen en in de schaduw is vingerhoedskruid onweerstaanbaar.

Door planten te kiezen die van nature aangepast zijn aan de droge omstandigheden waarin je ze plant (hetzij zon, hetzij schaduw) geef je ze de beste kans om goed te groeien en bespaar je jezelf de moeite dat je elk jaar planten moet weghalen die het loodje hebben gelegd.

Vraag het Anne

Heb jij prangende tuin vragen voor Anne? Stel ze via redactie@gardenersworldmagazine.nl o.v.v. *Vraag het Anne*. Het is heel fijn als je ook een foto mee kunt sturen.

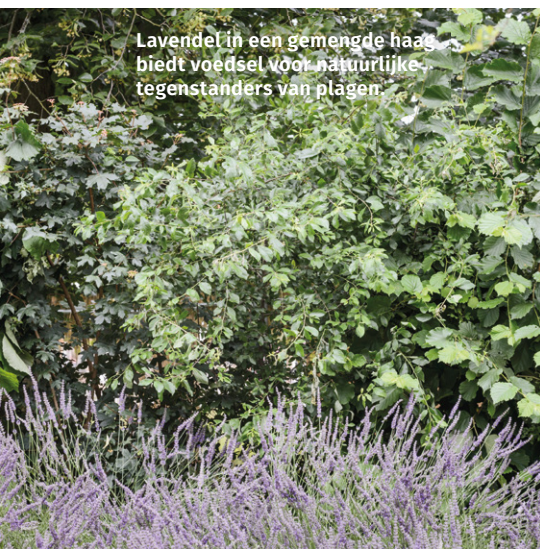
V Hoe kom ik van plagen af in mijn tuin, zonder chemicaliën te gebruiken?

A Wij tuiniers zijn gek op dieren en geven om de natuur, maar soms voelt het – ik denk aan de slakken van vorig jaar – alsof de balans ver te zoeken is en de frustratie kan dan hoog oplopen.

Om het risico op disbalans en plaagdierpjes te beperken, is het goed om een aantal dingen na te gaan: zullen de gewenste planten goed groeien op hun nieuwe plek? Welk diertjes kunnen eraan gaan knabbelen? Heb je variëteiten gekozen die sterk zijn, en kan je ze kopen bij een goede kweker?

Plant niet te veel van een enkele plant, maar zorg voor diversiteit. Niet alleen in soorten, maar ook in hoogte. Zo zorg je voor voldoende voedsel en een schuilplaats voor degenen die plagen onder controle houden. Vaak zijn dat vogels, egels of nuttige insecten. Het duurt eventjes voor er een balans gecreëerd is, maar als die er eenmaal is, heb je goud in handen. Zet tot die tijd, als je het gevoel hebt dat het niet zonder ingrijpen goedkomt, milieuvriendelijke oplossingen in zoals nematoden tegen slakken, en onderschat nooit het nut van het simpelweg plukken van de beestjes van je planten. Succes!

Lavendel in een gemengde haag biedt voedsel voor natuurlijke tegenstanders van plagen.

Met pergola's en bogen deel je een grote tuin overzichtelijk op in kleinere tuinkamers.

V Ha Anne, ik heb een hele grote tuin en worstel een beetje om die sfeervol te maken. Ik wil knusse hoekjes, maar ik weet niet waar te beginnen. Heb jij tips?

GROETJES, WILLEKE

A Beste Willeke, hoogteverschillen zorgen al snel voor een gevoel van geborgenheid in een tuin. Zet bijvoorbeeld een stuk tuin af met een (beuken)haag of een scherm van Toscaanse jasmijn. Daarbinnen maak je als het ware een kleine tuin, inclusief planten

en een zitje. Je zou zelfs meerdere 'tuinkamers' kunnen maken. Wanneer je de tuin niet meer overziet, voelt deze zelfs groter. Je moet hem immers ontdekken. Ook een pergola of rozenbogen helpen hier enorm bij. Heel veel succes!

FOTO'S: JASON INGRAM

V Ik heb een groot schaduwrijk stuk in mijn tuin. Zijn er klimplanten die ik daar kan neerzetten voor bestuivers?

A Die zijn er zeker! Klimop is bijvoorbeeld goed voor tuindieren. Aangezien deze wintergroen is, biedt deze een habitat voor insecten, beschutting voor nestelende vogels, en is de plant met haar late bloemen ideaal voor vlinders, bijen, wespen en vliegen. Daarnaast biedt ze met besjes ook in de winter nog voedsel voor vogels.

De hortensia *Hydrangea anomala* subsp. *petiolaris* is een zelfhechtende plant met in het voorjaar friscroene bladeren, die geel worden in de herfst. Hij heeft bronskleurige stengels en grote witte bloemschermen omgeven door schutbladeren, die vrij snel een muur bedekken. *Schizophragma hydrangeoides* lijkt hierop, maar dan met traanvormige schutbladeren.

In halfschaduw kun je de Japanse kweeper (*Chaenomeles*) tegen je muur zetten; *Chaenomeles speciosa* 'Nivalis' heeft witte bloemen op (nog) naakte takken in het vroege voorjaar, *C.* 'Toyo-nishiki' heeft zowel witte als lichtroze bloemen in het voorjaar en *C. speciosa* 'Moerloosei' is vergelijkbaar maar bloeit later, van maart tot mei.

“Klimop biedt een habitat voor insecten en beschutting voor nestelende vogels.”

Klimhortensia kan prima in de schaduw en is geliefd bij bestuivers.

Plant rozen met kale wortel in de winterse rustmaanden (november-februari).

V Beste Anne, Ik heb een beetje buikpijn want ik ga 'downsizen' en voor de liefde verhuizen naar een huis met een kleinere (en nog kale) tuin. Ik wil eigenlijk wel wat meenemen uit mijn oude tuin, maar kan dat? Mijn lievelingsroos bijvoorbeeld? Ik verhuis in januari.

LIEFS! NICOLIEN

A Beste Nicolien, je verhuist op een goed moment om je rozen mee te nemen. De winter is hier perfect voor. Dat is ook de reden dat rozen met kale wortel vaak tussen november en februari verkocht worden. Die worden van het veld waar ze groeiden gerooid en daarna verstuurd.

Mocht je direct een plekje voor de roos klaar hebben, graaf hem dan op uit je oude tuin en plant hem zo snel mogelijk terug in jouw nieuwe tuin. Als

je even moet wachten met uitplanten door alle verhuisperikelen, dan is er nog geen reden tot paniek. Je kan de roos dan gewoon even in een grote pot of kuip zetten met potgrond, vermengd met wat aarde van de plek waar je de roos hebt uitgegraven. Ik wens je succes, maar vooral ook veel plezier met dit mooie avontuur! Het mag dan een kleinere tuin zijn, een nieuwe tuin maken is altijd een heerlijk project!

Bewaar scherp zand op een droge plek om het gemakkelijker te mengen.

V Wat zijn alternatieven voor perliet of vermiculiet?

A In plaats van perliet en vermiculiet kun je scherp zand, brekerzand of metselzand gebruiken. Dit zijn allemaal benamingen voor min of meer hetzelfde product: grof zand met een scherpe (hoekige) korrel.

Je gebruikt het bij uitstek geschikt om de (pot)grond luchtiger te maken en de afwatering te verbeteren. Dit zand is ook wat zwaarder, wat er weer voor zorgt dat je zaadjes beter op hun plek blijven.

Je zou ook kunnen kiezen voor bladaarde als alternatief voor perliet en vermiculiet. En sommige tuiniers zweren bij het gebruik van gemalen houtskool. Een aantal voordelen hiervan zijn een verbeterde bodemstructuur en het zou plagen (slakken!) op afstand houden en onkruid tegengaan. Maar let op: gebruik niet het houtskool dat wordt verkocht voor de barbecue, want dat bevat chemicaliën.

“Hosta's met stugger blad zijn minder populair bij slakken.”

V Ik ben gek op hosta's, maar zijn er ook soorten die slakken links laten liggen?

A Wat mij opvalt is dat het vaak hosta's in pot zijn waar flink aan wordt geknabbeld. Die zitten toch wat minder goed in hun vel dan planten in de vollegrond, en slakken zijn er dan snel bij. Het zijn immers opruimers en planten in de stress vinden ze meteen.

Daarnaast zien hosta's in de buurt van water er vaak erg gezond uit. Ik denk omdat daar veel kikkers te vinden zijn, die de slakkenpopulatie in toom houden. Balans in de tuin werkt dus het beste, evenals met de hand slakken rapen na een regenbui, of in de avond. Er zijn wel soorten die wat stugger blad hebben en dus minder populair zijn bij slakken, zoals *Hosta sieboldiana*, 'Devon Green', 'Sum and Substance' en 'Winter Snow'.

SUCCES! ANNE

Hosta's die dicht bij andere planten staan, zijn vatbaarder voor slakken.

Salvia officinalis 'Icterina' kan goed tegen de hitte en heeft maar weinig water.

V Ik tuinier op een balkon dat pal op het zuiden ligt. Welke droogtetolerante planten kan ik daar het beste neerzetten?

A Zet je maar schrap, want er is heel veel om uit te kiezen. Ga voor planten met grijze of zilveren bladeren. En kruiden, zowel voor jezelf om in de keuken te gebruiken, maar ook om tuindieren mee aan te trekken. De kerriepunt (*Helichrysum italicum*) wordt circa 60 cm hoog en vormt een dichte massa stengels met geurige, zilverschachtige bladeren en kleine gele bloemen. Lavendel, zoals de violetblauwe 'Miss Muffet', met een hoogte en breedte van 35 cm, zijn bijenmagneten. Probeer ook de *Salvia officinalis* 'Icterina', die geelbonte bladeren en blauwe bloemen heeft, laurier (*Laurus nobilis*) met vroege gele bloemen en de laagblijvende sinaasappeltijm *Thymus* 'Fragrantissimus', waarvan de witte bloemen geliefd zijn bij bijen. Engels gras (*Armeria maritima*) is een compacte, vroegbloeiende, droogtetolerante groenblijver.

Plant kleine bollen aan de buitenrand van potten en bakken, zoals de roze herfstbloeiende *Cyclamen hederifolium*. In de winter blijft het wit geaderde blad aan de plant.

En denk ook eens aan kleine tulpen zoals *Tulipa clusiana*, met opvallende tweekleurige bloemen, vetplanten als *Aeonium arboreum* of de compacte, veelkleurige *Portulaca grandiflora*.

V Ha Anne! Hoe krijg ik meer vogels in mijn tuin?

A Beschutting, water en voedsel zijn de basis van een vogeltuin. Voorzie vogels van slaap- en rustplaatsen door groenblijvers (hulst, klimop) en dichte struiken te planten. Voeg daar nestkastjes en een vogelbadje aan toe, waar ze veilig kunnen drinken,

badderen en nestelen. Met vogelvoer lukt het ook om meer vogels je tuin in te krijgen, maar laat 'spotgoedkoop' vogelvoer links liggen, dat is rotzooi. De Vogelbescherming heeft meer tips en een webshop waar je nestkastjes en voer kan vinden.

Een veilige plek om te badderen, trekt vogels naar je tuin.

V Kan ik mijn eigen plantenvoeding maken?

A Brandnetelgier is rijk aan stikstof, ijzer, kalium en sporenelementen. Verzamel jonge bladeren (draag handschoenen!), vul een emmer met geplette of gehakte brandnetels en voeg water toe tot aan de rand van de emmer. Leg er een baksteen bovenop om ervoor te zorgen dat de bladeren ondergedompeld blijven. Na drie of vier weken is je concentraat klaar voor gebruik. Verdun het bij gebruik met 10-20 delen water.

Op dezelfde manier kun je ook smeewortelgier maken. Oogst de

bladeren van de basis van volwassen smeewortelplanten, maak ze fijn met een schaar, vul een bak en verzwaar de bladeren met een baksteen, maar voeg geen water toe. Terwijl de bladeren afbreken, schenk je de vloeistof over in een emmer. Daarna vul je de bak bij met verse bladeren. Hoe donkerder het geproduceerde concentraat, hoe meer het moet worden verdund bij gebruik.

Als je een wormenbak hebt, kun je de geproduceerde vloeistof ook als meststof gebruiken.

Voeg water toe aan de brandnetelbladeren voor een voordelige, huisgemaakte mest.

V Welke planten hebben goede bloemen voor bestuivers?

A Dat zijn er ontzettend veel, gelukkig! Inheemse planten zijn het allerbeste voor de biodiversiteit, die je vervolgens goed kan aanvullen met cultivars en eenjarigen voor late nectar. Ik denk aan asters zoals 'Little Carlow' of hemelsleutel zoals *Hylotelephium* 'Herbstfreude', met bloemen die van de late zomer tot de vroege herfst een magneet zijn voor zweefvliegen, vlinders en bijen. Beide zijn droogtetolerant en houden van een zonnige plek. Klimop is een heel goede toevoeging, maar dan moet je de plant wel tot bloei laten komen. Ook de pluktuin kan bestuivers helpen. Dahlia's (openbloemig) en cosmea bijvoorbeeld, bloeien tot aan de eerste vorst. *Dahlia* 'Bishop of Llandaff', met donkerpaars blad en rode bloemen, en 'Waltzing Mathilda' zijn uitstekend voor bestuivers.

Eenvoudige, open bloemen zijn vaak de beste keuze voor bestuivers.

Inspiratie

Mis je kleur in de tuin? Is je tuin net niet die beschutte plek die je voor ogen had? Elke maand lees je hier alles over slimme tuinontwerpen, mooie bloeiers en tips om van je tuin een paradijs te maken.

65

68

74

79

84

91

Deze maand

60 Leer van Moeder Natuur

Kies planten die passen bij de plek en de omstandigheden.

65 Samen pompoenen kweken

Zo verzorg je pompoen 'Fictor'.

68 Knutselen met kinderen

Gebruik de zomervakantie voor creatieve natuurprojecten met kinderen.

74 Geheimen van een kleurrijke tuin

Gebruik kleuren uit de directe omgeving in je tuin.

79 Moeiteloos oogsten

Kweek en oogst eetbare bloemen.

84 Van afdankertje tot aanwinst

Maak van hergebruikte materialen unieke tuinobjecten.

91 Inheemse held

Kleine tijm (*Thymus serpyllum*) stelt zichzelf voor.

94 Streekplanten voor een levende tuin

Govert vertelt je over het belang van lokale planten in de tuin.

94

Een open locatie met veel zon is ideaal voor weideplanting, met een mix van grassen en vaste planten.

Leer van Moeder Natuur

Carol Klein legt uit hoe je planten kiest voor specifieke omstandigheden, op basis van wat daar van nature goed groeit.

Twee jaar geleden hebben we met een eensgezinde groep helpers een grote showtuin aangelegd voor het RHS Hampton Court Palace Garden Festival. Misschien is 'aangelegd' niet het juiste woord. 'Planten' is wat we deden. Planten stonden centraal in de tuin. Het doel was om de gedachte te laten zien achter het kiezen van planten die het op de plek waar je woont goed zullen doen.

Tuinen zijn niet hetzelfde als natuur, maar als je de natuur bestudeert en leert wat waar groeit en in welke omstandigheden, weet je als tuinier wat je moet doen. De tuin was daarom verdeeld in verschillende stukken, elk met een eigen habitat die bepalend was voor de gekozen planten.

In de praktijk is de kans dat je zes verschillende soorten habitats in je tuin hebt vrij klein, maar dit was een showtuin en een kans om zes verschillende soorten

omstandigheden te laten zien waarin bezoekers zich konden herkennen.

Het verschil tussen de natuur en tuinieren is cultivatie. Als je je tuin je wil oplegt zonder naar de groeiomstandigheden te kijken, krijg je waarschijnlijk geen gelukkige tuin. De evolutie heeft bepaald wat waar gedijt. Miljoenen jaren lang hebben planten zich zij aan zij met hun omgeving ontwikkeld en manieren gevonden om te overleven en zich met succes voort te planten. Dat is het belangrijkste doel van alle levensvormen: blijven bestaan.

Daarom hebben planten talloze manieren ontwikkeld om zich aan te passen aan en mee te bewegen met hun omgeving. Kijk maar naar de stekels van een roos. Ideaal om hongerige planteneters af te schrikken en tegelijkertijd als 'klimijzers' te dienen om richting de zon te klimmen. Of de taaie, grijsgroene zeekool,

die dankzij zijn textuur en golvende bladeren bestand is tegen zeewaterdruppels en zon, terwijl zijn penwortel hem stevig verankert in het kiezelstrand. Zo blijft de plant staan als het stormt, en kan hij voeding en water diep uit de grond halen.

Natuurlijke habitats opdelen in zes categorieën is veel te simpel (er zijn zoveel overlappingen en uitzonderingen) maar in grote lijnen is het een nuttige manier van kijken als je analyseert wat je in je eigen tuin hebt. De zes habitats die ik koos, waren bos, haag, drassig land, weide, kust, en heide- en berglandschap. De meeste omstandigheden in gewone tuinen vallen onder deze categorieën. Hier op Glebe Cottage hebben we verschillende van die habitats en tenzij je een tuin hebt aan de kust of in het bos, heb jij er waarschijnlijk minstens twee. Laten we ze dus eens wat nauwkeuriger bekijken.

▼ Bos

De meeste tuinen hebben wel wat schaduw, van bomen, heesters en hagen of gebouwen, muren en schuttingen. De bodem is daar vaak droog en schraal. Onze inspiratie voor de beplanting halen we dus uit het bos. Op schaduwrijke plekken kun je vaak fantastische bosplanten neerzetten.

Veel daarvan zijn afkomstig uit loofbossen en zijn wat ik 'Assepoester-planten' noem: ze moeten namelijk klaar zijn voor de klok 12 uur slaat. Ze komen in blad, bloeien en zetten zaad voordat het bladerdek boven hen dichtgroeit. Omdat het RHS Hampton Court Palace Garden

Festival begin juli plaatsvindt, gebruiken we bosplanten die in die tijd mooi zijn. We hadden veel varens (typische schaduwplanten) met overvloedige kleuren en lichtaccenten van *Gillenia trifoliata*, een plant met witte, stervormige bloemen die in Noord-Amerika langs bosranden groeit, en klokjesbloem (*Campanula lactiflora*).

Probeer deze drie planten

- *Athyrium filix-femina* (wijfjesvaren)
- *Campanula latifolia* (breed klokje)
- *Smyrniun perfoliatum* (doorwaskervel)

Athyrium filix-femina 'Kalothrix'

Campanula latifolia

Smyrniun perfoliatum

Digitalis purpurea 'Candy Mountain Peach'

Vinca difformis

Lamium maculatum 'Pink Pewter'

▲ Haag

Hagen zijn door de mens gemaakt, maar door de eeuwen heen zijn ze onlosmakelijk verbonden geraakt met het (Britse) landschap. Het zijn gevarieerde en complexe habitats, met een mix van heesters, bomen, vaste planten, grassen en bollen. Misschien heb je geen haag, maar de grenzen van je tuin, al dan niet gemarkeerd door een muur of hek, hebben veel gemeen met plattelandshagen en bermen.

Planten die in deze omstandigheden floreren, moeten sterk zijn. Vaak zijn de omstandigheden moeilijk: licht en schaduw ongelijk verdeeld over de dag, slagregens of droogte. Het zijn vaak opportunisten, zoals de

vele wilde bloemen die de overstap maakten van bosranden naar hagen en bermen.

Van vingerhoedskruid tot wolfsmelk, dit zijn de planten die een idee geven van wat het goed zal doen aan de randen van je tuin. In onze showtuin hebben we er veel gebruikt en dit stuk was het meest divers van allemaal.

Probeer deze drie planten

- *Digitalis purpurea* (vingerhoedskruid)
- *Vinca difformis* (maagdenpalm)
- *Lamium maculatum* (gevlekte dovenetel)

▼ Drasland

Het drassige deel van onze showtuin lag aan de voet van een glooiing van de boshabitat. Het was gevuld met weelderig blad en felgekleurde bloemen: kruiskruid, kattenstaart, nagelkruid, schout-bij-nacht en Aziatische sleutelbloemen, die allemaal dol zijn op vochtige omstandigheden. Veel mensen hebben een tuin met drassige delen. Soms door natuurlijke omstandigheden en soms bewust gecreëerd, vaak naast een vijver.

Hoewel we besloten geen vijver aan te leggen (we hadden al genoeg te doen), had dit stuk wel de sfeer van een poel doordat het lager gelegen was. Water

kan een tuin transformeren, maar veel planten gaan rotten als ze lang onder water staan.

Onze oever- en moerasplanten hebben het prima naar hun zin. Of ze nu in het water staan of langs de oevers, ze zijn aangepast aan hun omgeving en hebben die omstandigheden juist nodig.

Probeer deze drie planten

- *Filipendula rubra* (moerasspirea)
- *Osmunda regalis* (koningsvaren)
- *Euphorbia palustris* (moeraswolfsmelk)

▲ Weide

De haag in onze showtuin werd door een pad gescheiden van het grootste deel van de tuin: de weide, waar vaste planten en grassen broederlijk naast elkaar groeien. Ze houden van een open ruimte zonder belemmering voor zon en regen.

Onze hele tuin was aantrekkelijk voor insecten, maar de weide was het drukst. Het gonsde en zoemde er vanaf de start. Binnen een paar uur nadat we begonnen met beplanten, waren er al sprinkhanen, lieveheersbeestjes en bestuivers zoals vlinders, bijen en zweefvliegen. De vele kinderen die de tuin be-

zochten, vonden al die insecten fascinerend mooi.

Dit was ook het stuk dat voor de meeste tuiniers het meest relevant was. De planten (ruit, salvia's, floxen en smelee) stellen weinig eisen en op welke grond je ook tuiniert, er zijn altijd wel planten die hetzelfde gevoel creëren.

Probeer deze drie planten

- *Geranium pratense* (beemdooievaarsbek)
- *Astrantia major* (Zeeuws knoopje)
- *Deschampsia cespitosa* (ruwe smelee)

Salvia rosmarinus

Armeria maritima

Verbascum bombyciferum

▲ Kust

Dit deel van onze showtuin was bedoeld als inspiratie voor iedereen met schrale, zand- of kalkachtige of grindachtige grond.

De Gravel Garden van Beth Chatto is het beste voorbeeld van de planten die passen in een tuin met snel doorlatende grond in de volle zon. Die tuin is gemaakt op een voormalige parkeerplaats en als de planten eenmaal zijn aangeslagen,

krijgen ze nooit meer water. De tuin is een schoolvoorbeeld van duurzaamheid. Hij laat zien hoe belangrijk het is onze omstandigheden te vergelijken met die in de natuur en vandaaruit mooie tuinen te maken.

Probeer deze drie planten

- *Salvia rosmarinus* (rozemarijn)
- *Armeria maritima* (Engels gras)
- *Verbascum bombyciferum* (toorts)

▼ Heide- en berglandschap

Dit deel van onze tuin had enorme rotsblokken, grind en rotsplanten en liet zien wat gebeurt op een onbeschutte plek met ruige omstandigheden en weinig aarde. Je hoeft niet op een berg te wonen om iets vergelijkbaars te hebben. Dit deel had oplossingen voor tuinen waar de wind, lage temperaturen en fel zonlicht vrij spel hebben.

De planten groeien dicht tegen de grond en hebben vaak kleine, smalle blaadjes of andere aanpassingen, zoals blaadjes als

van een vetplant, om bestand te zijn tegen ruige omstandigheden. Rotsplanten zijn in de lente en de herfst op hun hoogtepunt, maar Josh en Chris, die deze tuin aanlegden, wisten er toch iets moois van te maken.

Probeer deze drie planten

- *Saxifraga crustata* (steenbreek)
- *Dianthus x allwoodii* (grasanjer)
- *Acaena microphylla* (stekelnootje)

Saxifraga crustata

Dianthus x allwoodii

Acaena microphylla

VOLGENDE MAAND Carol brengt een ode aan een van haar favoriete tuinen.

Samen zaaien: zo zorg je voor gezonde pompoenen

Afgelopen weken zijn we samen begonnen met het zaaien en uitplanten van pompoen 'Fictor'. Pompoenen zijn sterke planten, maar hebben wel wat hulp van ons nodig. Deze keer geven we daarom weer tips, samen met De Bolster, zodat jouw pompoen heerlijke vruchten zal maken deze zomer.

De overdaad aan zon en warmte is goed voor de pompoenen geweest, en deze ijzersterke planten groeien razendsnel nu ze goed zijn geworteld én van ons de benodigde liefde krijgen.

Water geven

Water, daar houden pompoenen van! Dit jaar is een uitzonderlijk droog voorjaar geweest en dat is nu nog aan de grondwaterstand te merken. Het is daarom belangrijk dat we verstandig omgaan met ons drinkwater. We geven enkele tips om slim water te geven aan jouw pompoenplant.

- Geef als het kan regenwater uit de regen-ton of andere opvangbak. Regenwater op? Gebruik dan water uit huis. Onze Anne gebruikt bijvoorbeeld een dompelpompje om water (met bio-zeep of zonder zeep) uit het bad te pompen naar de tuin.
- Gebruik je kraanwater? Geef dan gericht water aan de voet van de plant – en doe dit 's ochtends vroeg of 's avonds. Zo kan het water goed in de grond zakken en is er minder verdamping.
- Geef liever één keer per week langdurig water, dan elke dag een beetje (met uitzondering van potten). De wortels groeien dan dieper de grond in, waardoor ze langer zonder water kunnen.

- Zorg voor een mulchlaag rond de basis van de plant. Dit zorgt ervoor dat water minder snel verdampt.

Ziekten en plagen

Pompoenen zijn nauwelijks vatbaar voor ziekten en plagen, en dat maakt de soort erg geschikt voor biologische teelt. Aan de jonge plantjes kan nog weleens geknabbeld worden door slakken. Je kunt ze beschermen met bijvoorbeeld schelpengruis of een koperen band rondom de zaailing.

Pompoen van Sophie van Driessche.

Pompoen van Linda van Dam.

Weetje van Bart Vosselman (De Bolster): de bloemetjes en bijtjes bij 'Fictor'

"Het is elk jaar weer een feest om te zien hoeveel mannelijke en vrouwelijke bloemen er aan één pompoenplant zitten. Ook hommels en bijen genieten intens van de prachtige bloemen, maar dan met name van de overvloed aan nectar. Vooral hommels zijn uitstekende bestuivers. Ze vliegen in een razend tempo van bloem tot bloem en binnen *no time* zijn ze helemaal geel van al het stuifmeel. Normaliter zullen dan ook alle vrouwelijke bloemen bevrucht worden. Echter, in een later stadium zal het merendeel van de bevruchte bloemen bij 'Fictor' spontaan aborteren en blijven een à twee vruchten per plant over."

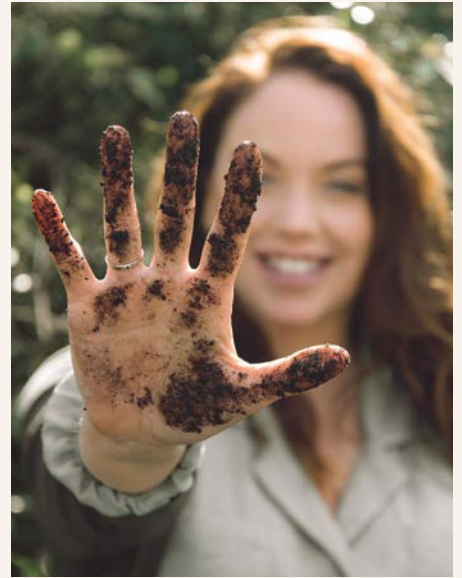
Pompoen van Lydia Kortembout.

Pompoen van Christine van de Walle.

Deel je foto's

We hebben veel foto's mogen ontvangen van jullie afgelopen maanden! We zetten er een paar in het zonnetje. Wil je jouw foto ook delen? Mail ze dan naar redactie@gardeners-worldmagazine.nl o.v.v. 'Pompoen', of deel ze via Instagram met #mijngardenersworld.

Iedere maand met **Gardeners' World** aan de slag?

Ontvang 12x
Gardeners' World
met 32% korting!
Nu voor 65,-

- Praktische uitleg om lekker te gaan tuinieren
- Inspiratie en tips wat je nú in de tuin kunt doen
- Altijd de duurzame oplossing: tuinier met de natuur

Abonneer je nu via

www.gardenersworldmagazine.nl/abo

of bel +31 (0)24 202 78 27 of scan de QR-code met de camera van je telefoon.

Deze actie is geldig t/m 21 juli 2025 of zo lang de voorraad strekt. Je abonneert tot wederopzegging en voor ten minste de actieperiode van 12 nummers. Na afloop van de actieperiode geldt de reguliere abonnementsprijs en is het abonnement per maand opzegbaar. Opzeggen is heel eenvoudig en kan via onze klantenservice. Prijswijzigingen onder voorbehoud.

Scan de
QR-code
voor meer
informatie

“Als je kinderen betreft bij zaaien, planten en zelfs knutselen met natuurlijke materialen, wordt buiten zijn een gewoonte.”

Knutselen met kinderen

Gebruik de zomervakantie voor creatieve natuurprojecten met kinderen, zoals T-shirts met botanische prints, zaaien in geüpcyclede voedselverpakkingen en een hangend huisje voor nuttige insecten. Wij laten je zien hoe.

T-shirt met bloemenprint

De natuur is een speeltuin (en klaslokaal) voor kleine mensen en wij vinden het geweldig om te zien hoe hun liefde voor het buitenleven steeds meer tot bloei komt.

In dit artikel ga je samen met de kids aan de slag en ontwerp je kleren met bloemenprint, maak je een mooi hangend huisje voor insecten en hergebruik je afval om voedsel te kweken.

Dit zijn slechts een paar dingen die je in de tuin kunt doen, waarbij je gebruikmaakt van wat de tuin je geeft en je een nieuwe bestemming geeft aan huishoudelijk afval.

Op deze manier breng je de kinderen wat bij over duurzaamheid, planten en habitats, en ben je samen lekker creatief bezig.

Geüpcyclede potten

Insectenhotel

T-shirt met bloemenprint

Maak kleurige prints op textiel met natuurlijke pigmenten die je uit bloemen en blaadjes hamert.

Hapa zome – vrij vertaald ‘bladverven’ – is een oude Japanse printtechniek. Het is een prachtig eerbetoon aan de kleuren en de schoonheid van de natuur en tegelijkertijd aan de vergankelijkheid ervan. Bij deze activiteit

gebruiken we hamers om het pigment op een schoon katoenen T-shirt uit de bladeren en bloemen te slaan: helderroze en oranje uit dahlia's en violen, en frisgroen uit de stengels en bladeren van geraniums.

Dit heb je nodig

- ☒ Schaar of metaalschaar
- ☒ Mand om bloemen en bladeren in te verzamelen
- ☒ Stuk plat karton
- ☒ Wit T-shirt
- ☒ Grote houten snijplank
- ☒ Lap textiel (gewoon katoen is ideaal)
- ☒ Kleine (houten) hamer

Probeer ook

- Experimenteer met wilde bloemen en grassen.
- Speel met verschillende weefsels en ontwerpen – een zakdoek is leuk.
- Gebruik de weggegooidde bloemen en stengels om mee te spelen.
- Hamer plantenprints op papier of karton.
- Doe thuis wetenschappelijke experimenten door te printen op verschillende soorten textiel.

Zo maak je een T-shirt met bloemenprint

1

Loop samen door de tuin en kies felgekleurde, kindvriendelijke bloemen zoals dahlia's en violen. Laat de kinderen de stengels afknippen (goed voor de fijne motoriek) en in een mand leggen. Schuif een plat stuk karton in je T-shirt en leg het op de snijplank op een stevige tafel.

2

Pluk de bloemblaadjes van de bloemen die je verzameld hebt. Kinderen kunnen beginnen met het op kleur, vorm of grootte sorteren van de blaadjes. Laat de kinderen hun eigen ontwerpen maken door de bloemblaadjes, bladeren en stengels op de voorkant van het T-shirt te leggen.

3

Leg het losse stukje textiel voorzichtig over het ontwerp, zodat alle blaadjes bedekt zijn. Sla met een hamer op het textiel en zorg dat je geen enkel stukje van het ontwerp mist. Misschien moet je je kind aanmoedigen door te gaan, want dit proces neemt een minuut of twee in beslag.

4

Trek het textiel voorzichtig los zodat het geprinte ontwerp tevoorschijn komt. Strijk het T-shirt koud of was het op een fijnwasprogramma om het pigment te fixeren. Laat ze hun ‘tuin’-T-shirt met trots dragen!

Geüpcyclede potten

Hergebruik yoghurtbekers, blikjes en kartonnen maaltijdbakken om in de zomer herfst- of wintergewassen te zaaien.

Ook al probeer je zo milieubewust mogelijk te zijn, een gezin verbruikt een enorme hoeveelheid verpakkingen 'voor eenmalig gebruik'. Natuurlijk doe je aan afvalscheiding, maar ga daarnaast ook op zoek naar manieren om het afval optimaal te benutten.

Voedselbakken, plastic doosjes en potten zijn ideaal om in te zaaien en het beste is nog wel dat afval gratis is! Voor dit project zaai je wat wintergroente in blikjes en in een kartonnen bak, met yoghurt-potten als stolpen. Later verspeen je de zaailingen en kweek je ze op.

Dit heb je nodig

- ☒ Verschillende verpakkingen uit de afvalcontainer
- ☒ Hamer en spijker
- ☒ Turfvrije, universele potgrond of zaai- en stekgrond
- ☒ Een bak of emmer om potgrond in te doen
- ☒ Tuinschepje
- ☒ Schaar
- ☒ Gieter met een fijne sproeikop
- ☒ Zaadjes (bijv. cavolo nero, mosterd en amaranth)

Probeer ook

- Experimenteer met verschillende soorten verpakkingen.
- Gebruik doorzichtige bakjes als kweekbak.
- Verpot zaailingen naar yoghurtpotten waarin je drainagegaten hebt gemaakt.
- Knip verpakkingen in reepjes die je als zaadlabels gebruikt.
- Maak zaai bakken van grote champignonbakken.

Zo maak je geüpcyclede zaai bakjes

1

Vraag je hulpjes om in de afvalbak verschillende potten en dergelijke te zoeken. Maak drainagegaten in de potten. Bij blikjes kan dat met een hamer en spijker – voor de veiligheid hebben jonge kinderen hierbij je hulp nodig. Bij kartonnen dozen kun je een schaar gebruiken.

2

Vul de potten met turfvrije, universele potgrond of zaai grond (ideaal voor kleinere zaadjes) en laat bovenaan wat ruimte over. Strooi zaadjes op het oppervlak en bedek ze met nog wat potgrond volgens de aanwijzingen op de verpakking van het zaad.

3

Geef de zaadjes water. Dat kan met een kleine gieter met een fijne broes, of zet de pot met potgrond in water voordat je zaait. Zet de potten op een warme, zonnige plek tot het zaad ontkiemt en verhuis ze dan naar een lichte, maar koele en beschutte plaats.

4

Als je yoghurtpotten als stolpen gebruikt, haal ze dan weg zodra de kiemplantjes verschijnen. Als die twee echte blaadjes hebben (het tweede paar blaadjes dat verschijnt) verspeen je ze voorzichtig naar zaai bakken met vakjes of naar potten van 9 cm.

Insectenhotel

Maak een habitat voor nuttige insecten, bestuivers en andere minidiertjes en kijk dan hoe ze bedrijvig komen en gaan.

Bestuivers kunnen alle hulp gebruiken en een insectenhotel maken is het perfecte project voor een blijde tuin. Ongewervelde dieren hebben beschutte, veilige plaatsen nodig om eitjes te leggen of zich te verpoppen. Door je insectenhotel verschillende 'kamers' te geven,

steun je uiteenlopende diertjes, van kruipende insecten tot solitaire bijen. De materialen die je gebruikt zijn ook belangrijk. Kies natuurlijke voorwerpen waar minidiertjes vertrouwd mee zijn en die van nature helpen de temperatuur te reguleren.

Dit heb je nodig

- ☒ Kleine pot van terracotta of klei
- ☒ Dik tuindraad
- ☒ Grote papieren rietjes
- ☒ Schaar
- ☒ Dunne bamboestokjes
- ☒ Snoeischaar
- ☒ Natuurlijke raffia of stro

Probeer ook

- Decoreer je insectenhotel met krijtstiften of kleurig touw.
- Hang insectenhôtels op verschillende plaatsen en kijk welke de meeste insecten lokken.
- Voeg andere vulling toe, zoals dennenappels, takjes of eikels.
- Maak met pallets een reuzenvariant van dit insectenhotel.
- Beplant je tuin met inheemse bloemen om verschillende bestuivers te lokken.

Zo maak je een hangplek voor insecten

1

Kies een bruikbare pot (terracotta is ademend materiaal en houdt de habitat dus gezond). Trek sterk tuindraad door de pot en het drainagegat. Wikkel het touw ook rondom de rand en knoop het vast zodat je een lange hanglus krijgt.

2

Stop papieren rietjes in de pot en knip ze op maat met een schaar. Doe hetzelfde met dunne bamboestokjes met een snoeischaar. Vul de pot voor een derde met de bijgeknipte rietjes en voor een derde met de stokjes, allebei in bundeltjes. Vul op met stro of raffia.

3

Hang je insectenhotel op een beschutte plek, maar in de volle zon. Hang de ingang als het kan niet naar de heersende windrichting. Observeer het hotel en noteer welke bezoekers je krijgt. Welke insecten werden het meest agetrokken door je hotel?

4

Maak de pot elk jaar aan het eind van de zomer leeg en check of er bijvoorbeeld parasieten in zitten. Bij de Bijenstichting (bijenstichting.nl) kun je informatie krijgen over het onderhoud van bijenhôtels.

Geheimen van een kleurrijke tuin

Gebruik kleuren uit de onmiddellijke omgeving om je tuin een maximale wowfactor te geven. **Nick Bailey** laat zien hoe dat werkt.

Deel 7 Kleuren uit de omgeving

Als het gaat om kleur in de tuin is het logisch om je op bloemen en bladeren te richten. Maar kleur is niet het enige wat bladeren en bloemen doet stralen. Ze komen pas echt tot hun recht dankzij hun achtergrond en de voorwerpen in hun onmiddellijke omgeving. We zijn niet allemaal gezegend met een rustieke stapelmuur, een hekwerk van cortenstaal of een magnifiek uitzicht op het omringende landschap. Toch is het mogelijk om met de juiste kleuren, structuren en voorwerpen in je tuin een dramatisch, romantisch of sereen effect te krijgen.

Kleuren uit het landschap

Met de kleuren in de tuin kunnen we de ruimte met de omgeving verbinden of juist als een zelfstandig geheel presenteren. Ik heb altijd een voorkeur gehad voor samenhang en probeer tuinen zoveel mogelijk in het omringende landschap op te nemen. Dit kan op allerlei manieren. Heb je een stadstuin te midden van beton, dan kun je rijkelijk gebruikmaken van planten met grijs en zilverkleurig loof. Ik heb dit gedaan in een daktuin in hartje Londen en het resultaat is prachtig. Word je omringd door bakstenen huizen, waarom zou je dan niet de kleuren van dat materiaal herhalen

of juist planten in tegenovergestelde tinten kiezen? Als rode baksteen overheerst, dan kun je die kleur laten terugkomen in bladeren, bloemen en bestrating, of voor de complementaire kleur – diepgroen – kiezen. Zijn de omringende gebouwen oker, beige en oranje, dan zou je die als achtergrond kunnen gebruiken voor planten met loof in complementaire kleuren, zoals blauw en zilvergrijs. Of, als je tuin in een landelijk gebied ligt en wordt omringd door akkers en bomen, dan zou je die tinten in je tuin kunnen herhalen. Dit alles is gebaseerd op het Japanse idee van 'geleend landschap', waarin planten, vormen en kleuren uit de onmiddellijke omgeving in de tuin worden opgenomen. Het is ook een slimme manier om je tuin groter te doen lijken.

De sfeer van je tuin

Als je tuin volledig omheind is of als je geen inblik wilt vanuit de omgeving, dan kun je het perceel zijn eigen, unieke uitstraling geven door een zorgvuldig gekozen palet van kleuren, texturen en vormen. Het wordt vaak de 'genius loci' genoemd, oftewel de sfeer van de plek. En uiteraard levert je huis een grote bijdrage aan die sfeer, dus waarom zou je de tuin qua kleur niet koppelen aan je huis,

Een koele blauwtint staat mooi bij pril
voorjaarsgroen en laat vuurrode
zomerbloemen extra opvallen.

De warme kleur van de terracotta bestrating komt terug in de kussens en de beplanting.

“Laat de kleur van de huismuur terugkomen in de bestrating, dan ontstaat er één geheel.”

FOTO: PAUL DEBOIS, JASON INGRAM

Wijkende kleuren, zoals lichtblauw en crème, kunnen een tuin groter doen lijken.

zodat er een harmonieus geheel ontstaat? Laat je inspireren door de kleuren van het bouw materiaal en herhaal die of gebruik complementaire kleuren in de beplanting en bestrating om een totale samenhang te creëren. Het lijkt misschien voor de hand te liggen, maar als je de kleur van je huismuur laat terugkomen in de harde materialen in de tuin, dan ontstaat er één geheel. Je kunt dit ook bereiken met planten. Als je kozijnen wit zijn, waarom zou je daar dan niet naar verwijzen met witbloeiende planten, zoals vingerhoedskruid en *Veronicastrum virginicum* 'Album'? Is je huis oudroze geschilderd, laat die kleur dan terugkomen in bloemen en voorwerpen in dezelfde tint. In wezen komt het er op neer dat je de kleuren van je huis in de tuin herhaalt of complementaire kleuren gebruikt.

Kleur geven aan tuinelementen

Je kunt je tuin een unieke sfeer geven, simpelweg door alle houten elementen in

Wist je dat?

De kleuren waarmee we als tuiniers mogen spelen, zijn ontstaan door verschillende mengverhoudingen van slechts vier basispigmenten.

dezelfde kleur te schilderen – schuurtjes, schuttingen, opslagruimtes, hekken en verhoogde bedden. Dit creëert eenheid en geeft de tuin een eigen uitstraling. Gebruik bijvoorbeeld lavendel, roomkleur, oker of wijnrood als achtergrond voor bloemen en bladeren. Je kunt kleuren ook gebruiken om elementen te accentueren of aan het oog te onttrekken. Als je een voorwerp, zoals een houten stoel, wilt laten opvallen, schilder het dan rood. Rood ligt tegenover groen op de kleurencirkel, wat betekent dat die kleur tegen een achtergrond van bladeren rijk en verzadigd overkomt en sterk in het oog springt. Als je een element, zoals een schuur, opslagruimte of schutting, wilt camoufleren, schilder het dan in de donkerste kleur groen die je kunt vinden (bijna zwart), zodat het terugwijkt in het landschap en kleiner lijkt. En de kleur

3 favoriete planten

Deze inheemse planten verbinden de tuin met het landschap.

Ranunculus acris

Deze hoge boterbloemen hebben een frêle sluiereffect.

Hoogte x Breedte 80 cm x 30 cm

Viburnum opulus

Een dynamische struik met voorjaarsbloemen, vurige herfstkleuren en winterbessen.

H x B 4 m x 4 m

Silene flos-cuculi

Een prachtige inheemse borderplant die begin zomer roze bloemen draagt

H x B 70 cm x 40 cm

Stadstuinen lenen zich uitstekend voor het staalgrijze groen van vetplanten en mediterrane planten, vooral als die in potten in dezelfde tint staan.

“Verweerd, zilvergrijs hout vormt de perfecte achtergrond voor pasteltinten.”

van muren en schuttingen verandert niet alleen de sfeer van de plek, maar ook hun grootte. Door vurige kleuren, zoals rood, geel en oranje, lijken voorwerpen uit te dijen. Gebruik die kleuren dus met zorg om te voorkomen dat de tuin ‘krimpt’. Pastelkleuren, zoals roomkleur, vaalblauw en heel licht oudroze, liggen aan het andere eind van het kleurenspectrum en wijken naar de achtergrond, waardoor de ruimte groter aandoet.

Planten om elementen te accentueren

Als je het geluk hebt dat je tuin al kleurrijke vaste elementen heeft, zoals een muur, natuurstenen bestrating of iets van verweerd hout, dan zou je die kunnen accentueren met plantenkleuren. Het verweerde, zilvergrijze hout van een schuur, schutting, boog of pergola kan de perfecte achtergrond voor allerlei pasteltinten vormen. Je kunt ook een oranje getinte houtsoort tot leven wekken met blauwe bloemen en bladeren. Bekijk

de harde materialen in je tuin en kies voor beplanting in dezelfde tinten of in complementaire kleuren.

Samenvattend

Heb je de luxe dat je een nieuwe tuin mag aanleggen, dan is het gemakkelijk om de kleuren van de planten en materialen te bepalen. Streef naar eenheid, herhaling en samenhang tussen bloemen, bladeren en harde materialen. Maar ook als je met een bestaande beplanting en aanwezige materialen moet werken, zijn er genoeg opties. Je kunt bijvoorbeeld je tuin doorspekken met potten in de kleur van je huis of de kleur van kozijnen en deuren in bloemen laten terugkomen. Hoe je het ook doet en welk kleurenpalet je ook kiest, de sleutel ligt in herhaling. Door het gebruik van harde materialen in dezelfde kleur of van planten in een kleur die complementair is aan de tinten van je huis of het omringende landschap, creëer je een prachtige samenhang tussen de tuin en zijn omgeving.

Puzzel & win

Vul de puzzel in en maak kans op de speciale uitgave
Van tuin naar tafel

**Vul in en
maak kans!**

Vul het antwoord vóór
22 juli 2025 in op
[www.gardenersworld
magazine.nl/puzzel](http://www.gardenersworldmagazine.nl/puzzel)

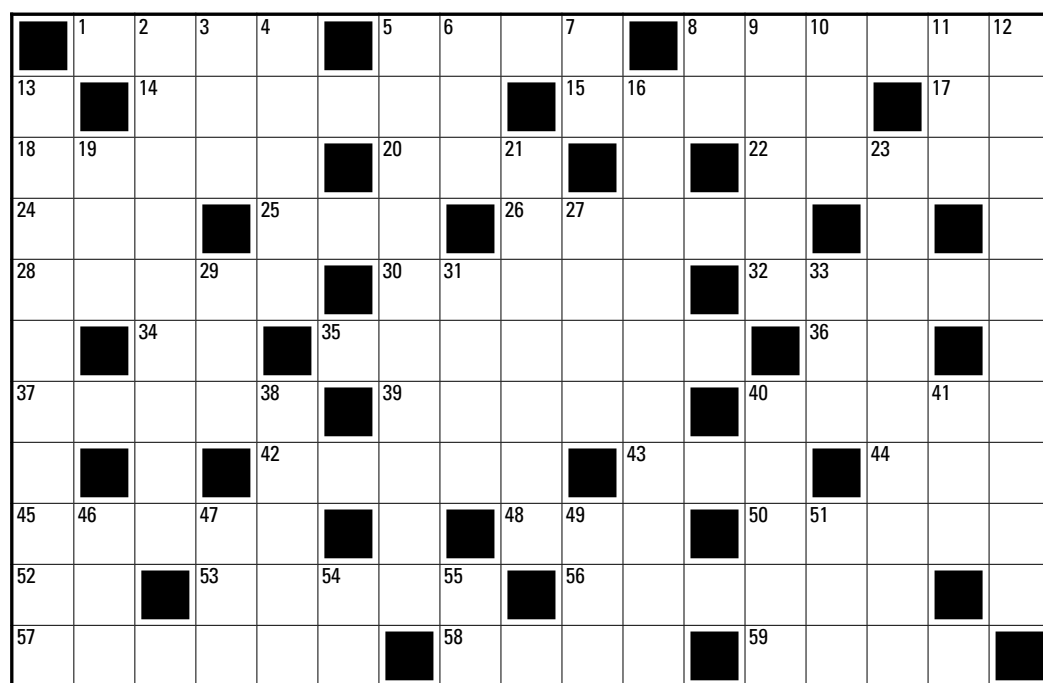
Kruiswoordpuzzel

horizontaal

1 grote plaats 5 stekend insect 8 voorspoed 14 krachtig 15 bestanddeel van chocola 17 dwarsmast 18 man van adel 20 oneffenheid in weefsel 22 in elkaar 24 plaaggeest 25 niet thuis 26 theaterstuk 28 druppel oogvocht 30 uitgelezen groep 32 volk 34 ongeveer 3,14 35 paardenrennen 36 slee 37 oplettend 39 ovengerecht 40 deel van een dak 42 lichaamsslagader 43 takje 44 boerderijdieren 45 voertuig 48 insect 50 strijdperk 52 zich bevindend in 53 schoonmaakgerei 56 cafébediende 57 naar het genoemde toe 58 wartaal spreken 59 plens.

verticaal

2 behandelaar 3 vis 4 harde klap 5 kledingstuk 6 ik 7 computer 8 deel van Schotse namen 9 liefkozen 10 hemellichaam 11 roem 12 nationale ploeg 13 huiselijke geborgenheid 16 reclame maken 19 bij 21 particulier 23 naar buiten gekeerd 27 tafelgast 29 pose 31 ver in de tijd 33 deugniet 38 graansoort 40 spijl 41 Nederlandse norm (afk.) 46 grondsoort 47 loflied 49 in orde 51 hond 54 plus 55 windvrije kant.

58	10	27	17	14	37	51	35
----	----	----	----	----	----	----	----

Breng de letters uit de genummerde vakjes over naar de gelijkgenummerde vakjes van de oplossingbalk.

Van tuin naar tafel

Zodra je een tomaat of aardbei warm van de zon en direct van de plant af in je mond stopt, is er eigenlijk geen weg meer terug. Iedere watertomaat uit de winkel smaakt vanaf dat moment als teleurstelling. Er is dan ook niets zo met elkaar verbonden als (moes)tuinieren en eten. Het dwingt je op een fijne manier met de seizoenen te leven.

Op de redactie, hoe druk het tijdens deadlines ook wordt, is er altijd even tijd voor gesprekken over onze moestuinen en wat we kweken en eten. We vonden het dan ook hoog tijd voor een speciale uitgave waarin we onze liefde voor tuinieren, eten en koken samenbrengen. We verzamelden onze moestuintips en bundelden die met heerlijke recepten van geweldige chefs.

Moeiteloos oogsten

Deze maand staat er van alles in bloei en voor **Jack Wallington** vormen veel van de bloemen een smakelijke, moeiteloze oogst.

Juli is altijd mijn favoriete maand geweest vanwege de weelderige overvloed aan bloemen en groenten.

In mijn grootste tuin staan de planten in volle bloei. Wanneer ik mijn 'moeiteloze oogst-pet' opzet, neem ik graag de moeite om het over eetbare bloemen te hebben, omdat die nuttiger zijn dan misschien lijkt. Er is een tijd geweest dat ik het eten van bloemen als een modegril beschouwde. Nu zie ik bloemen als een volwaardige categorie van eetbare gewassen die zich moeiteloos laten oogsten – vergelijkbaar met tuinkruiden.

Bloemen geven onze gerechten niet alleen kleur, maar ook een unieke structuur en een subtiele smaak. Kweek vaste of zichzelf uitzaaiende bloemen voor een moeiteloze, jaarlijkse oogst. In het begin is het misschien een raar idee om bloemen te eten, maar daar moet je je gewoon overheen zetten. Ik beloof je dat je nooit meer terug wilt. En bovendien, omdat ze in de winkel niet lang goed blijven, is het eten van bloemen een privilege dat alleen voor de zelfkweker is weggelegd.

Oogsten

Monarda is een lid van de muntfamilie (maar weekert een stuk minder) met eetbare bladeren, bloemen en jonge scheuten. Van de bladeren kun je lekkere thee zetten. De bloemblaadjes smaken als een milde kruising tussen munt en earl grey. Ik gebruik ze om salades en taarten te decoreren.

Ik heb ook de bloemblaadjes van *Salvia x jamensis* 'California Sunset' gegeten. Ze hebben een zachte smaak met een vleugje zoet dankzij de nectar (die je eruit kunt zuigen), dus ze zijn ook heerlijk voor desserts en als garnering van koude drankjes. Dit geldt ook voor de bloemblaadjes van viooltjes, die tot de lekkerste bloemen behoren, terwijl de peperige smaak van de bloemen van de Oost-Indische kers beter bij een salade past. Ik offer ook met plezier een paar jonge courgettebloemen op, want die zijn zowel rauw als gevuld en gebakken heerlijk.

We hebben het hier weliswaar niet over eetbare zaden, maar het is het vermelden waard dat de zaden van de roomse kervel en engelwortel rond deze tijd volgroeid zijn. Het is heerlijk om de nog groene zaden rechtstreeks van de plant te eten. De smaak is zoet, met een vleugje anijs. Je kunt ze voor kruidenthee gebruiken. Behandel eetbare bloemen nooit met pesticiden en voorkom dat je bloembed als dierentoilet wordt gebruikt.

De eetbare bloemen van bijvoorbeeld Oost-Indische kers en *Monarda* kun je op allerlei manieren gebruiken.

BOVEN Een wigwam voor stokbonen staat sneller dan een rij steunen.

Planten

Zet deze maand een late portie courgetteplanten in de grond voor een doorlopende oogst. Geef de planten 90 cm tussenruimte en werk een flinke emmer compost door het plantgat. Vul ook je voorraad slapplanten aan en zet de zaailingen 30 cm uit elkaar. Geef alle zaailingen voldoende water, want de wortels zijn nog niet aangeslagen.

We planten nu ook de in juni gezaaide sperziebonen en pronkbonen. Beide gewassen blijven een maand of twee produceren.

Steek voor het uitplanten 2,5 m lange stokken in de grond om als plantensteun te fungeren. De afgelopen jaren heb ik een voorkeur voor wigwams ontwikkeld. Ik vind dat wigwams neerzetten iets minder moeite kost dan stokkenrijen plaatsen, en je kunt er gemakkelijker van oogsten.

Ik zaai zowel sperziebonen als pronkbonen met een tussenruimte van 30 cm. Deze hoge planten hebben ruimte nodig. De meeste planten vinden hun stok zelf en slingeren zich er dan omheen. Zo nodig kun je een plant op weg helpen door hem losjes aan de stok te binden.

“De peperige smaak van Oost-Indische kers past het beste bij een salade.”

Zaaien

Rond deze tijd raak ik door mijn vroeg gezaaide bieten heen, dus meestal zaai ik nu een nieuwe partij. Hier in het Engelse Yorkshire is daar nog steeds tijd voor. Gebruik een schouffel om een 2 cm diepe geul te trekken. Giet voor het zaaien water in de geul, zaai dun en bedek de zaden met aarde.

Snijbiet of eeuwige spinazie (eigenlijk gewoon een soort snijbiet) zijn een goed zomers alternatief voor echte spinazie; die kweek ik het liefst in de winter omdat de planten in de zomerse warmte snel doorschieten. Zaai in rijen op 1 cm diepte, met 30 cm tussenruimte. In juli kan het heel warm en droog zijn, waardoor zaaien wat riskant is. Maar zolang je voldoende water geeft, zullen in de vollegrond gezaaide snijbiet en eeuwige spinazie snel groeien. Het is de moeite waard om veel te zaaien, zodat je de hele winter door kunt oogsten.

In de loop van de zomer zullen meer bedden leegraken naarmate je meer groenten oogst. Het is een goed idee om een groenbemester te kweken in bedden die je de rest van het seizoen niet meer gebruikt. Hierdoor wordt ook het onkruid onderdrukt. *Phacelia* is een van de beste onkruidwerende groenbemers, net als rogge. Koop een mengsel van zomerzaden en houd de aanbevolen zaaidichtheid aan. Hark het zaad licht in de aarde en geef water.

FOTO'S: NEIL HEPWORTH

Geef de zaden voldoende water, want het droge weer in juli brengt de ontkieming in gevaar.

Geef tomaten in juli voldoende water en begiet altijd de grond boven de wortels.

7 eetbare bloemblaadjes

Calendula Peperige smaak.

Smeerwortel Lichte komkommersmaak.

Hemerocallis Smaakt als kleurrijke sla.

Korenbloem Subtiel maar heerlijk.

Dahlia Doet aan sla denken.

Roos Lijkt sterk op geurige viooltjes.

Bieslook Milde uien smaak.

Laat knoflook buiten
op een rooster
drogen (uit de regen).

Klussen

Rond deze tijd begint het loof van knoflook af te sterven en te verdorren. Dat is een teken dat de knoflook oogstrijp is. Het is belangrijk dat de bollen volledig drogen nadat je ze hebt gerooid. Ik borstel eerst de losse aarde eraf. Daarna leg ik alle bollen met loof en al op een rooster in onze folietunnel, waar ze aan de lucht kunnen drogen. Wanneer al het loof dor is, zijn de bollen klaar om te worden opgeslagen. Ze kunnen de hele winter door worden gebruikt.

Vanaf juli mag je de de warmste en droogste weken van het jaar verwachten, dus geef pas geplante courgettes en pompoenen voldoende water. Alle gewassen hebben bij droog weer water nodig, maar de nood is het grootst bij pas geplante groenten en bij planten met grote bladeren, zoals pompoenen.

Het is de moeite waard om de composthoop te keren, want in het warme weer zal het materiaal in het midden van de hoop snel vergaan. Verplaats de buitenste lagen naar het midden, dan verteert alles nog sneller.

VOLGENDE MAAND Het is tijd om aubergines en late aardappelen te oogsten en tuinkruiden te stekken.

Lizanne: Dit zijn tuinprojecten naar mijn hart! Wat ik allemaal aan 'afval' heb hergebruikt in mijn tuin: op straat gevonden gaaspanelen voor klimplanten, een olieton werd door een vriend omgetoverd tot tuinbank, een houten haspel werd een plantentafel en via de buurt-app Nextdoor doe ik regelmatig oproepjes voor snoeihout waar ik wat leuks van maak. Ook de waaltjes van mijn terras scharrelde ik (bijna) voor nop bij elkaar via Marktplaats. Dit alles geeft ontzettend veel charme aan de tuin.

Tover een oude houten ladder om in een handig plantenrek voor bijvoorbeeld tuinkruiden.

Van afdankertje tot aanwinst

Met hergebruikte materialen en wat basis-klusvaardigheden maak je unieke, stijlvolle tuinobjecten tegen minimale kosten. Wij geven stapsgewijze instructies voor vier complete projecten.

Lok meer dieren je tuin in met een bovengrondse vijver die is gemaakt van een oude, zinken waterbak.

Misschien lijkt je op ons en ben je altijd alert op herbruikbare voorwerpen en materialen die een cadeautje voor je tuin zijn? Of ben je op zoek naar praktische inspiratie en kennis om geredde afdankertjes in iets moois of nuttigs om te toveren?

Hoe dan ook, de tuin is de ideale plek om te klussen, vooral wanneer de zon schijnt. Verander iets ouds in iets nieuws en geniet van het voldane gevoel wanneer je iets van de vuilnisbelt redt.

Zo redde één van ons ooit een oud raamkozijn (inclusief de ruiten) uit een container, dat anders bij het afval zou zijn terechtgekomen. Hoe en waar deze een tweede leven in de tuin moet krijgen, weet Jos nog niet, maar ook dat

hoort bij de voorpret van het omtoveren van 'afdankertje tot aanwinst'.

Het is gemakkelijk om voorwerpen met potentieel te vinden. Houten schilderstrappen, compleet met artistieke verfspatten, zijn vast te vinden in plaatselijke kringloopwinkels. In combinatie met oude steigerplanken en geüpcyclede potten vormen ze fantastische plantenrekken. Het is de moeite waard om lid te worden van Facebookgroepen van je buurt waarin vaak herbruikbare voorwerpen worden aangeboden. Ga ook eens langs bij lokale bouwbedrijven en vraag of ze onbruikbare bakstenen of houten zaagafval hebben. Bij de gemeentelijke groenvoorziening hebben ze misschien houtblokken die bestemd zijn

voor de versnipperaar, maar die jij zou mogen gebruiken. Je kunt ook op zoek gaan naar afgevallen takken, drijfhout of houten pallets (vraag altijd toestemming om ze mee te nemen). Dergelijk 'afval' kan uitstekend fungeren als bouw materiaal voor allerlei projecten, zoals tuinafscheidingen of bloembakken, en zelfs voor grotere voorwerpen, zoals pergola's en tuinmeubels.

“Van een houten trap en oude steigerplanken maak je een fantastisch plantenrek.”

Project 1 Plantenladder

Het is heel gemakkelijk om dit tuinkruidenrek met de uitstraling van een buitenkeuken te maken. Alles wat je nodig hebt, zijn een oude houten ladder, steigerplanken en geüpcyclede plantenbakken. De trap is aangepast om de hergebruikte steigerplanken te ondersteunen. Zo is er volop ruimte voor je favoriete tuinkruiden en andere eetbare planten. De oude houten laden die worden hergebruikt als plantenbakken completeren de vintage uitstraling.

Zo doe je het

1

Zaag twee latten op maat, op de breedte van de tredeloze zijde van de ladder. Schroef de ene lat op gelijke hoogte met een trede naar keus.

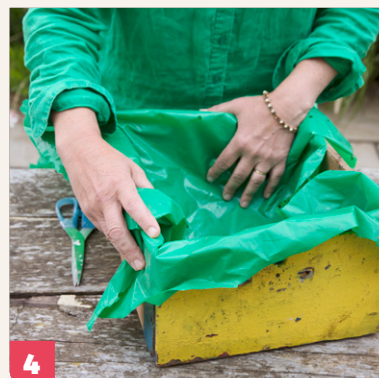
2

Leg een steigerplank op de lat en de tegenoverliggende trede. Controleer (eventueel met een waterpas) of de plank recht ligt.

3

Herhaal dit voor de tweede plank. Zaag de steigerplanken af op de gewenste lengte en zaag een kortere plank voor de bovenste verdieping.

4

Maak drainagegaatjes in de bodem van de laden. Bekleed de laden met oude potgrondzakken, vul ze met turfvrije potgrond en beplant met tuinkruiden.

5

Zet de bakken op de planken en plaats zonninnende planten op de bovenste plank. Controleer regelmatig of de planten water nodig hebben.

Gereedschap en materiaal

- Houten schildertrap
- Steigerplanken of andere oude planken
- Houten latten als plankensteunen
- Enkele oude houten laden
- Verzinkte schroeven
- Waterpas
- Elektrische boor
- Zaag
- Oude potgrondzakken of andere plastic zakken om de laden te bekleden
- Turfvrije potgrond

Project 2

Vijver van een waterbak

Vergroot de biodiversiteit van je tuin en het aantal habitats voor tuindieren door van een oude waterbak een kleine vijver te maken. Een zinken waterbak is ideaal en het voordeel is dat je geen gat hoeft te graven! Een standaard waterbak is groot genoeg voor kleine waterlelies en hoge grassen, die dankzij de hoogte van de bak goed zichtbaar zullen zijn. De planten en de rand zijn handige plekken waar vogels en insecten kunnen neerstrijken om te drinken.

Zo doe je het

Schraap de waterbak met het plamuurmes schoon. Behandel de binnenkant met de vijvercoating. Dicht afvoergaten met een kurk en watervaste siliconenkit.

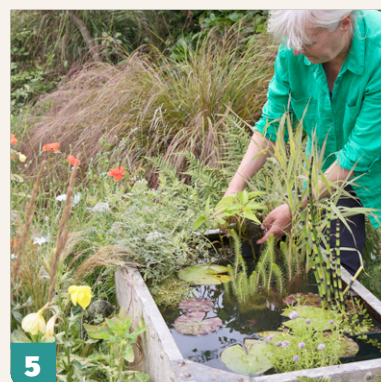
Zet de bak op een zonnige plek en controleer of hij waterpas staat. Vul de bak met regenwater, maar houd genoeg ruimte over voor bakstenen en planten.

Leg schone bakstenen in het water om plateaus te maken. Verschillende planten hebben verschillende dieptes nodig – kijk hiervoor op de plantenlabels.

Plaats vijverplanten in het water, waaronder bloeiende waterplanten voor bestuivers en zuurstofplanten die het water helder houden.

Zet ook planten rond de bak om tuindieren beschutting te geven en bestuivers aan te trekken. De vijver is voor allerlei beestjes een waardevolle waterbron.

Gereedschap en materiaal

- Zinken waterbak
- Plamuurmes
- Vloeibare vijvercoating (polyethureen)
- Kwast voor de coating
- Rubberen stop of kurk om afvoergaten te dichten
- Watervaste siliconenkit
- Waterpas
- Regenwater
- Schone bakstenen als plantenplateaus
- Turfvrije potgrond

Project 3 Decoratieve houtblokken

Uitgeholde houtblokken en oude planken vormen een prachtige leefomgeving voor minivetplanten, alpiene planten en kleine varens. Heb je een houtstapel voor tuindieren, dan zou je die voor dit project kunnen plunderen. Het is gemakkelijker om gaten te maken in licht vochtig of rottend hout. Bovendien werkt wat mos charmeverhogend. Maar wat voor hout je ook gebruikt, het is altijd duurzamer dan een nieuwe pot kopen en het vormt een ideale habitat voor planten die weinig grond nodig hebben.

Zo doe je het

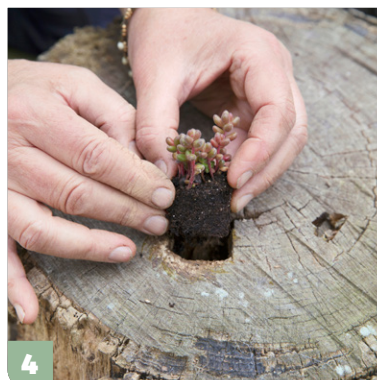
1 Verzamel oud hout – het mag bemost, rot of hergebruikt zijn. Kies kleine, vlezige vetplanten, zoals crassula, huislook of ijskruid (*Mesembryanthemum*).

2 Klem het houtblok goed vast. Gebruik een hamer, beitел of boormachine met gatenzaag om meerdere plantgaten van ca. 10 cm diep te maken.

3 Doe wat hydrokorrels in de plantengaten om de drainage en de beluchting te verbeteren. Vul de gaten vervolgens deels met potgrond voor cactussen.

4 Zet een plantje zodanig in elk gat, dat de wortels in het gat vallen en de plant ter hoogte van het houtoppervlak staat.

5 Geef de planten een beetje water en plaats de houtblokken op een beschutte, zonnige plek. De houtblokken bieden ook onderkomen aan tuindieren.

Gereedschap en materiaal

- Oude houtblokken of palen
- Verschillende laagblijvende succulenten, alpiene planten of kleine varens
- Potgrond voor cactussen
- Hydrokorrels
- Hamer en beitел of boormachine met gatenzaag
- Klem om het houtblok vast te zetten (of iemand die het vasthoudt)

Project 4

Houten tuinafscheiding

Gebruik gerecycled hout om je tuin in verschillende gebieden op te delen of omvallende borderplanten te steunen. Iedere dag weer wordt er veel goed hout weggegooid. Dit is je kans om oud afvalhout nieuw leven in te blazen, of je het nu uit de container hebt gevist of via een online advertentie gratis hebt afgehaald. Alles wat je nodig hebt, zijn een paar stevige planken om rommelige vaste planten te ondersteunen en te voorkomen dat ze paden overgroeien.

Zo doe je het

1

Verzamel drie tot vijf oude palen of planken van verschillende lengte en breedte. Kies een plek naast een gazon of pad waar planten dreigen om te vallen.

2

Graaf een geul ter diepte van een kwart van de lengte van de planken en palen. Schep de uitgegraven grond op een hoop.

3

Zet de palen of planken rechtop in de geul en verwerk het snelbeton volgens de instructies op de verpakking. Controleer met de waterpas of de palen recht staan.

4

Herhaal stap 3 voor de palen die je toevoegt (een extra paar handen komen goed van pas). Vul de gaten op met de uitgegraven aarde.

5

Begiet de grond rond de palen of planken. Laat het cement uitharden. De randen worden verzacht door de omringende planten.

Gereedschap en materiaal

- Enkele oude houten palen of planken
- Werkhandschoenen
- Spade
- Snelbeton of cement en fijn puin
- Tuinschepje
- Waterpas

STICHTING NL BLOEIT!

Wij kweken bijzonder aantrekkelijke inheemse planten, soorten waar de wilde bijen, vlinders en heel veel andere insecten dol op zijn. In Nederland zijn er nog maar weinig van deze planten in het wild te vinden en jij kunt helpen door juist de inheemse planten in je tuin te zetten. Op een paar vierkante meter kun je al een prachtige wilde weelde creëren.
nlbloeit.nl

Inheemse held stelt zich voor

Met inheemse planten help je de biodiversiteit enorm. Ze zijn prachtig, maar helaas niet zo bekend. Elke maand stelt een inheemse plant zich aan je voor, in de hoop een plekje in jouw tuin te krijgen. Ze zullen je niet teleurstellen!

Kleine tijm

Thymus serpyllum

Ik, kleine tijm, maak deel uit van de lipbloemenfamilie (*Lamiaceae*) en ben een overblijvende plant die uitbundig kan bloeien. Voor de sier- en kruidentuin ben ik een aantrekkelijke, laagblijvende en sterk aromatische plant. Ik word ook gekweekt als sierplant in verschillende variëteiten.

Ik lijk veel op aanverwante wilde tijmsorten (*Thymus pulegioides*) en kruiptijm (*Thymus praecox*). Mijn naam is de letterlijke vertaling van de botanische naam 'thymus', die waarschijnlijk afstamt van het Griekse woord voor ontsmetten. Er wordt ook wel beweerd dat het afkomstig is van het Griekse woord thumos, dat kracht of moed betekent. De toevoeging klein komt omdat ik kleiner blijf dan de andere (inheemse) tijmsorten.

Tijm geldt al duizenden jaren als een belangrijk medicinaal kruid en ook worden mijn (gedroogde) bladeren nog steeds veel gebruikt bij de bereiding van gerechten. Ik ben wintergroen. Mijn fijne blaadjes zijn langwerpig en ruiken sterk aromatisch door de aanwezige etherische olie (thymol). Mijn blaadjes worden ook gebruikt in kruidenthee en als smaakmaker in allerlei gerechten.

Ik ben een zonminnende plant en groei van nature op droge open zandgrond, die ook kalk- en stikstofarm is. Ik groei op heideterreinen, ijle schrale graslanden, langs zandwegen, in duinen en op zandheuvelds langs rivieren. Ik ben de afgelopen decennia in het wild op mijn natuurlijke groeiplaatsen zeer sterk achteruitgegaan door verzuring, bemesting (stikstof) en het verdwijnen van heideterreinen.

Mijn bloempjes groeien in bolvormige hoofdjes en zijn purperroze gekleurd. De bloeitijd loopt van juni tot in september. Het zijn vooral wilde bijen en dagvlinders die mijn bloemen bezoeken voor nectar en de bestuiving voor hun rekening nemen. Mijn stengels zijn kruipend (zodenvormend), hebben stompe kanten en mijn bloei-stengels zijn opstijgend met een hoogte van 5 tot 15 cm. Ik vermeerder me vooral vegetatief door op stengelknopen te wortelen. Mijn zeer fijne zaden worden met name verspreid door de wind, maar ook door mieren. Mijn zaden zijn echte warmtekiemers.

In tuinen gedij ik prima op schrale, droge grond en op een zonnige standplaats. Hier ben ik bijvoorbeeld goed te combineren met steenanjer, kartaizer anjer, geel walstro, grasklokje, muizenoor, zandblauwtje, Engels gras, echte gamander, nachtsilene, kruisdistel en geel zonneroosje.

VOLGENDE MAAND Echte guldenroede (*Solidago virgaurea*).

EEN LADDER NODIG? NEEM EEN **HENCHMAN** DE BESTE LADDERS ZIJN NU NÓG BETER GEWORDEN.

Bij Henchman streven we er continu naar om onze producten te verbeteren en we stellen vol trots onze **NIEUWE Volledig Verstelbare- en Volledig Verstelbare PRO-driepootladders** voor. De nieuwste modellen zijn nog sterker en gebruiksvriendelijker, zodat je je veiliger en zelfverzekerder voelt bij het werken op hoogte dan ooit tevoren.

Volledig
Verstelbare PRO
driepootladder,
3 meter.

DRIE DECENNIA PERFECTIE

Dit jaar viert de toonaangevende ladderspecialist Henchman het 30-jarig jubileum, sinds het familiebedrijf in 1994 werd opgericht. Het verhaal van Henchman begon toen de vader van bestuursvoorzitter Tom Kitching, Mike, bijna van een trap viel in de tuin.

Hierdoor besepte hij dat werken op hoogte beter en veiliger moest kunnen. "Mijn vader krabbelde het idee voor een heggenschaarplatform letterlijk op de achterkant van een kleine witte envelop. Uiteindelijk ontwierp en maakte ik een prototype voor mijn eindexamenproject; de rest is geschiedenis!" aldus Tom.

DE KROON OP HET WERK

Wat is een betere manier om een jubileumjaar te beginnen, dan met het ontvangen van prijzen voor de Henchman Volledig Verstelbare driepootladder? De ladder is namelijk bekroond met twee prestigieuze ontwerprijzen: de **European Product Design Award** en de **iF Design Award**.

Owen Simpson, algemeen directeur van Henchman, zegt over de gewonnen prijzen: "We zijn zeer verheugd dat we niet één, maar twee prijzen mee naar huis hebben genomen voor onze driepootladders, als winnaar in de categorie *Beste Product* in de European Product Design Awards en de hoog aangeschreven iF Design Award.

De NIEUWE haagbestendige borgingspin op de achterpoot.

Het is fantastisch om erkenning te krijgen voor de expertise, de tijd en het harde werk die zijn gestoken in het onderzoek en de ontwikkeling van de **Volledig Verstelbare driepootladder**.

"We zetten ons voortdurend in om onze klanten kwalitatief hoogwaardig gereedschap te bieden waarmee ze veilig kunnen werken. Onze ladders zijn dat, waarbij innovatieve techniek en betrouwbare constructie de basis van het ontwerp zijn."

♣ Voor meer informatie of om te bestellen, bel **020-7930185** of ga naar **www.henchman.nl**

Scan de QR-code om meer te weten te komen over alle **HENCHMAN-ladders**

NIEUW EN VERBETERD HENCHMAN DRIEPOOTLADDERS

Onze nieuw ontworpen ladders zijn duurzamer, robuuster en veelzijdiger en bieden je jarenlang gebruiksgemak op professioneel niveau. Niet voor niets zijn onze driepootladders de ENIGE in het VK en de EU met het EN131-certificaat en het BSI-keurmerk.

VOLLEDIG VERSTELBAAR

De Volledig Verstelbare driepoot laat je veilig werken op oneffen terrein, en biedt nog meer functies dan onze vorige modellen:

- **Beveiligd met haagbestendige borgpennen voor snelle en ergonomische beenverstelling**
- **Extra stabiliteit door opnieuw ontworpen, grotere poten die 15% steviger zijn**
- **Tot 80% verhoogde verstelbaarheid**

VOLLEDIG VERSTELBAAR PRO

De Volledig Verstelbare PRO is voor dagelijks gebruik en is nog duurzamer dan onze Volledig Verstelbare ladders. Je krijgt alle voordelen van onze driepootladder plus:

- **Een tweede platform om lager op de ladder te werken**
- **Klem om de achterste poot tijdens transport vast te zetten**
- **Maximale verstelbaarheid voor een hele reeks aan klussen**

Krijg 5% korting met de code **NL07GW25**

Breed platform verkleint risico op uitglijden.

Nieuwe haagbestendige borgpen.

De rubberen voeten kunnen worden toegevoegd of verwijderd voor grip op zachte of harde ondergrond.

Extra veilig - zelfs op oneffen terrein.

VOLLEDIG VERSTELBAAR

Verkrijgbaar in hoogtes **1,5 m - 3,6 m**
Vanaf slechts **€ 349**

VOLLEDIG VERSTELBAAR PRO

Verkrijgbaar in hoogtes **1,8 m - 4,8 m**
Vanaf slechts **€ 549**

5 JAAR GARANTIE

4,9 ★★★★★
Op basis van 3500 reviews in het VK

HENCHMAN®
DE ULTIEME TUINLADDER

Over Govert

Als natuurgids leid ik graag mensen door onze prach-

tige natuur en daarnaast ben ik gek op tuinieren! In de serie 'Govert gidst' leid ik jullie graag door de wereld van de natuur(lijke) tuin. Het is echt niet nodig om je tuin volledig op de schop te doen en je favoriete planten bij het compost te zetten. Met kleine aanpassingen kun je vaak al een wereld van verschil maken.

Door het delen van inspiratie, praktische tips én verdiepende informatie, kunnen we samen in de tuinen van Nederland en België meer ruimte geven aan de natuur. Laat je inspireren en beleef de natuur in je tuin!

Govert gidst

Streekplanten voor een levende tuin

Dat inheemse planten belangrijk zijn voor onze inlandse natuur, is je wellicht wel bekend, maar met meer dan 2000 planten in Nederland en 1400 in Vlaanderen, vraag je je misschien af welke planten dan geschikt zijn voor jouw tuin? **Govert de Jong** gaat bij inheemse planten- en zadenkwekerij Cruydt-Hoeck langs om hier in te duiken.

Verscholen achter een bos, tussen landbouwgronden en kruidenrijke graslanden vind ik Cruydt-Hoeck, in het Friese Nijeberkoop. Dat deze kwekerij leeft, is onmiskenbaar: ik word begroet door overweldigend vogelgezag, vlinders, zweefvliegen, vele soorten inheemse planten en de hoogbejaarde kat van mede-eigenaar Jojanneke Bijkerk. En ja, dan maakt mijn hart wel een sprongetje, want inheems past toch wel écht in mijn straatje.

Een van de vriendelijke collega's gaat samen met mij op zoek naar Jojanneke, die we

vinden in een van de kweektunnels. "We zijn nu druk bezig met het voorzaaien, zodat we later kunnen uitplanten. Al deze planten komen op onze open velden, om daar later de zaden van te kunnen oogsten ... maar kom, we drinken eerst even wat bij ons huis."

Natuurrijk of natuurlijk?

Tijdens het kopje thee aan de picknickbank in de schaduw, stelt Jojanneke mij de vraag: "Heb jij een natuurlijke of een natuurrijke tuin?" Dat is een interessante vraag. Ik zeg namelijk altijd dat ik een

natuurlijke tuin heb, omdat ik op een natuurlijke manier tuinier, maar dat maakt het nog géén 'natuurrijke tuin'. Jojanneke vertelt waarom: "Een *natuurrijke* tuin is een tuin waar je zoveel mogelijk soorten in wilt hebben, inheems én niet-inheems. In een *natuurlijke* tuin wil je de natuur nabootsen. Ik vind dat je zelf moet weten wat je in je tuin zet, maar sommige planten helpen de biodiversiteit meer dan anderen." Mijn conclusie is dat ik een natuurrijke tuin heb, maar op sommige plekken een natuurlijke tuin probeer te creëren, zoals rond mijn vijver of onder de bomen.

Van plantgemeenschappen ...

We borduren voort op de natuurlijke tuin. Als je door het land reist, dan valt het je vast op dat de open duinen aan de Noordzeekust er totaal anders uitzien dan de

Jozanneke Bijkerk vertelt vol passie over alle planten in eigen tuin.

Dagkoekoeksbloem (*Silene dioica*).

Utrechtse Heuvelrug met zijn bossen. Of dat de Waddenzee in geen enkel opzicht lijkt op het Limburgse Geuldal, laat staan de Ardennen. Doordat het landschap zo enorm verschilt, is ook de bodem op veel plekken anders, en daarmee de planten die daar kunnen voorkomen.

Op specifieke plekken en omstandigheden vind je planten die bij elkaar horen – of in elk geval vaak bij elkaar gevonden worden. Dit worden ook wel plantengemeenschappen genoemd. Deze hebben vaak deftige namen, zoals bijvoorbeeld bij mij in de buurt de *Associatie van Egelskop en Pijlkruid*. Dit klinkt misschien wat wetenschappelijk, maar het mooie voor de natuurlijke tuin is, is dat je op basis van zo'n associatie kunt zien welke planten daarbij horen. Als je je hierin wilt verdiepen, bekijk dan de boekentip op p. 97.

De zaden van de voorjaarsganzerik (*Potentilla verna*) worden met de hand geoogst.

Zaaitips voor inheemse zaden

Het zaaien van inheemse zadenmengsels geeft vaak verschillende resultaten en verrassingen. Bekijk deze tips om het meeste eruit te halen.

- **Inheemse planten zoeken hun eigen plekje.** De kans dat alle planten uit het mengsel ook werkelijk uitkomen, is niet heel groot. Dit is afhankelijk van het moment van zaaien, de bodem, water en licht(val). Planten die het naar hun zin hebben, zullen uitbundig groeien en bloeien. Wees dus niet teleurgesteld als een geliefde soort niet opkomt: het kan zijn dat hij later alsnog komt of pas als de omstandigheden veranderen.
- **Wees niet bang.** Vind je het spannend dat de gezaaide planten lastig te onderscheiden zijn van ongewenste plantjes? Je kunt inheemse planten meestal goed op naam brengen met een veldgids of met de app *ObsIdentify*. Het invoeren van deze waarnemingen is alleen bedoeld voor wilde planten. Buiten de tuin is dit een geweldige, laagdrempelige manier om planten te leren (her)kennen.
- **Zaai het liefst in het najaar.** Inheemse planten zijn het ritme van de natuur gewend en veel zaden hebben een koude periode nodig. Als je zaait in het najaar, ontkiemen ze in het voorjaar wanneer dat precies de bedoeling is, of ze vormen nog in de herfst een rozet, om in het voorjaar snel te kunnen uitgroeien.

Doe mee met de Inheemse Zaiiweek!

Van 22 t/m 28 september gaan we samen inheemse planten zaaien, in samenwerking met Cruydt-Hoeck en de Bijenstichting. Hou daarvoor onze sociale media en nieuwsbrief in de gaten.

Vele duizenden plantjes worden opgekweekt om later de zaden van te kunnen oogsten op het open veld.

... tot streekeigen zaden

Als je wilt bijdragen aan de lokale natuur, dan is het dus beter om planten te kiezen die ook van nature voorkomen in jouw omgeving (de plantgemeenschappen). De diertjes die afhankelijk zijn van deze planten, zijn namelijk ook van nature aanwezig op die plek. Daarnaast is de kans dat deze planten goed aanslaan groter, dan bij planten die een heel ander milieu nodig hebben. Tip: kijk uit naar wilde planten die je mooi vindt in je directe, natuurlijke omgeving.

“Voor gemeenten ontwikkelden wij al jarenlang gebiedseigen zadenmengsels en omdat de vraag steeds groter werd, zijn we drie jaar geleden begonnen met het ontwerpen van deze mengsels voor alle gemeenten in Nederland – en inmiddels ook voor gemeenten in Vlaanderen en Brussel. Vorig jaar hebben we, in samenwerking met Streektuinen.nl, voor particulieren streektuinenmengsels beschikbaar kunnen

maken. Zo heeft iedereen de kans om streekeigen planten in de tuin te hebben. We zien dat veel tuiniers en vakmensen deze steeds vaker kiezen, soms ook in combinatie met ‘gewone’ zadenmengsels”, vertelt Joanneke.

Het samenstellen van zadenmengsels is heel secuur werk: “Het is de kunst om te bepalen welke planten en hoeveel zaden daarvan in een mengsel moeten komen, zodat je een evenwicht hebt in de planten die op de ingezaaide plek komen te staan. In totaal hebben we voor de streektuinenmengsels nu vijftientig gebieden vastgesteld. Daarvoor gebruiken we zaden van ongeveer driehonderd soorten planten.”

Één soort, toch verschillend

Net zoals mensen, zijn planten allemaal verschillend. Veel bloemen- en bijenmengsels met inheemse planten, zijn vaak helemaal niet genetisch inheems.

Dat heeft ermee te maken dat deze zaden bijvoorbeeld in Oost-Europa worden geteeld en geoogst: de plantsoort is wel hetzelfde, maar de genetische samenstelling is anders – dat komt onze inheemse planten niet ten goede en kan schade aanrichten aan lokale populaties wilde planten. Genetische kwaliteit is dan ook erg belangrijk, vertelt Joanneke: “Wij verzamelen in natuurgebieden – uiteraard met toestemming – zaden van planten uit hun oorspronkelijke verspreidingsgebied. Deze zaden verkopen we niet, maar kweken we op tot planten. De zaden daarvan kweken we wéér op en vervolgens worden de zaden die we van die planten oogsten in de zadenmengsels verwerkt. Zo houden we totale controle op de kwaliteit. Bij sommige planten gaat dit proces snel, maar er zijn ook planten, zoals de wilde hyacint, waar je vele jaren mee bezig bent voordat deze zaden gaat zetten.”

“Een natuurrijke tuin is een tuin waar je zoveel mogelijk soorten in wilt hebben. In een natuurlijke tuin wil je de natuur nabootsen.”

Tip van Govert

Vind jouw streek

Op streektuinen.nl/streken kun je de vijftientig verschillende, globale ecologische streken bekijken. Je vindt daar ook de bijpassende zadenmengsels en staan er veel tips en voorbeeldtuinen waar je inspiratie op kan doen. Aanrader!

Op wede (*Isatis tinctoria*) zit een bruine daguil (*Euclidia glyphica*) uitgebreid te genieten van de nectar.

Kijkje in eigen tuin

Jojanneke laat nog even in hun eigen tuin (eigenlijk de tuin van Jasper Helmantel, mede-eigenaar en fervent tuinier) de verscheidenheid van inheemse planten zien. "Dit is een prachtige, zeldzame plant; de zwartmoeskervel (*Smyrnum olusatrum*), of bijvoorbeeld de moesdistel (*Cirsium oleraceum*) wat echt een goede hommelpplant is. En vergeet natuurlijk de dagkoekoeksbloem (*Silene dioica*), slangenkruid (*Echium vulgare*) of het hartgespan (*Leonurus cardiaca*) niet."

Bij hun huis is aan de voorkant een natuurlijke tuin aangelegd met veel kruiden, terwijl aan de andere kant het echt een natuurlijke tuin is, waar inheemse planten en cultivars door elkaar staan, en dat ziet er echt fantastisch uit.

Boekentip van Govert

Als je je meer wilt verdiepen in plantengemeenschappen, dan is de veldgids 'Plantengemeenschappen van Nederland' een goede start. Het is een echte veldgids, dus dit moet je liggen. Ik gebruik hem vaak om te kijken welke planten van nature bij elkaar voorkomen.

ISBN: 9789050119207. Prijs: € 47,95

Aan de slag

Er is altijd genoeg te doen in de tuin, maar de taken verschillen per seizoen. In deze rubriek vind je alle tuintaken die je deze maand kunt uitvoeren. Loop de handige checklists na en hou zo makkelijk je tuin bij.

100

103

Deze maand

100 Algemene tuintaken

Verpot jonge vaste planten en maak je planten vakantieklaar.

103 Bloemen

Houd ramblerrozen in toom en zaai steenraket.

106 Biodiversiteit

Plant vlindervriendelijke planten.

107 Adams tuintaak van de maand

Bemest groenten.

108 In de kas

Stek hertshooi en splits vetplanten.

110 Groente en fruit

Zaai venkel en onderhoud aardbeienplanten.

107

108

110

STAP VOOR STAP

Verpot jonge vaste planten

Verpot jonge vaste planten nu naar ruimere potten, zodat ze goed blijven groeien en eind deze maand groot genoeg zijn om in de tuin te worden geplant. Grotere planten maken meer indruk in een border en zijn sterk genoeg om slakenschade te overleven.

Kies een pot die 2 cm dieper en breder is dan de huidige pot. Zet de oude pot even in de nieuwe om dit te controleren.

Haal de plant uit de oude pot en houd hem in het midden van de nieuwe terwijl je die pot opvult met turfrijke potgrond. Druk aan.

Geef voldoende water en zet op een beschutte plek totdat hij groot genoeg is om uit te planten. Zet de pot op een verhoging tegen slakken.

Gebruik zelfgemaakte plantensteunen. Die zijn gemakkelijk te maken en gaan op in hun omgeving.

Houd vaste planten rechtop

Plaats aan de rand van een border steunen naast planten die over paden en gazons hangen, en in het midden van een border naast planten die over hun burens heen vallen.

Je kunt bijvoorbeeld een laag, rustiek raster maken door een paar hazelaartakken aan elkaar te spijkeren. Zet het raster tegen de hoge plantstengels en sla naast het raster een verticale

stok in de grond om het klem te zetten. Zo'n constructie is veel mooier dan een noodsteun van stokken en touw, vooral aan de voorkant van de border, en zal snel opgaan in de beplanting.

PAS OP VOOR mineervliegen

Kronkellijntjes op bladeren wijzen erop dat de larven van mineervliegen ervan hebben gegeten, zich hebben verpopt en het blad als volwassen vlieg hebben verlaten.

Vrouwelijke mineervliegen leggen in het voorjaar eitjes in de bladeren en doen dat eind zomer nogmaals. De schade is slechts cosmetisch; je kunt de aangetaste bladeren verwijderen.

Verwijder wilde scheuten

Verwijder alle wilde scheuten die ontspruiten aan de wortels van bomen en struiken zodra je ze ziet. Geënte planten, zoals rozen en toverhazelaars, zijn het gevoeligst voor de productie van deze scheuten.

Je kunt ze het beste verwijderen door de hoofdstam stevig vast te houden en de wilde scheut met een korte ruk van de stam af te breken. Op deze manier verwijder je al het weefsel en voorkom je dat er zich op die plek een nieuwe scheut vormt. Als je de scheut afknijpt, dan zal uit het achtergebleven weefsel een nieuwe scheut voortkomen.

Trek wilde scheuten van een plant af, anders komen ze terug.

Checklist

- ☐ Geeft een recent aangelegd gazon bij langdurig droog weer voldoende water.
- ☐ Knip in vorm gesnoeide coniferen bij om de omtrek strak te houden.
- ☐ Snoei groene scheuten uit bontbladige, groenblijvende struiken.
- ☐ Houd vogelbadjes schoon en zorg altijd voor vers water.

Zet potplanten op schotels om optimaal te profiteren van zomerse regenbuien.

Maak planten vakantieklaar

Zorg ervoor dat de grond van potplanten doornat is voordat je op vakantie gaat en zet de potten op schotels zodat het water van eventuele regenbuien langer beschikbaar blijft. Vul de schotels eerst zelf, zodat de planten een dag of twee voldoende water hebben. Wordt er veel zon ver-

wacht, dan zet je alle planten in de schaduw om het waterverlies te verminderen.

Je kunt ook een paar van de oudste, onderste bladeren afknippen om het waterverlies nog sterker terug te dringen. De plant zal opnieuw uitlopen en na je vakantie fris ogen.

Houd je grasmaaier schoon

Verwijder nat grasmaaisel van de onderkant van je maaier om te voorkomen dat het zich ophoopt en de snijbladen blokkeert. Schakel de maaier uit en zet hem op zijn kant.

Verwijder het ergste met een bot plamuurmes en de rest met een harde borstel. Besproei de snijbladen en het draaimechanisme tot slot met kruipolie.

Borstel grasmaaisel van de onderkant van de maaier.

Onderzoek plantenwortels

Controleer of al je potplanten nog leven. Ze zouden nu volop moeten groeien, dus als je ziet dat sommige achterblijven, dan moet je op zoek naar de oorzaak.

Til de plant met een tuinschepje uit de pot. Dode wortels herken je meteen: ze zijn droog en laten zich gemakkelijk uit de pot halen. Is de plant plotseling verwelkt en doodgegaan, dan kan dat wijzen op larven van de lapsnuitkever. Controleer de potgrond ter hoogte van de wortelhals op witte larven met een bruine kop. Als je een of meer larven vindt, dan moet je de plant uit de pot halen, de wortels afspoelen en in nieuwe potgrond zetten.

Verwijder dode planten en los eventuele problemen op.

Vul gieters met water

Er zijn een paar goede redenen om je gieters weer te vullen nadat je je planten water hebt gegeven. Gebruik je water uit een regenton, dan komt daarin ruimte vrij voor meer water, mocht het regenen. Verder zal een volle gieter bij harde wind minder snel omwaaien en beschadigen.

Ook als je alleen kraanwater hebt, is het de moeite waard om de gieters te vullen, omdat kraanwater vaak heel koud is. Gietwater op omgevingstemperatuur voorkomt schade aan koudegevoelige planten.

Dring rozen-ziekten terug

Verwijder verwelkte rozenbladeren, vooral als ze tekenen van sterroetdauw vertonen. Verwijder ook alle bladeren op de grond. De sporen van schimmelziekten als meeldauw en sterroetdauw overleven op afgevallen bladeren, waardoor de infectie zich verder kan verspreiden; niet alleen deze zomer maar ook volgend jaar nog.

Verzamel alle bladeren in een emmer en gooi ze bij het gft-afval. Dat materiaal wordt op hoge temperatuur gecomposteerd, waardoor de schimmelsporen doodgaan.

Fatsoeneer rozenstruiken: verwijder verwelkt en ziek blad.

Maak plantenmateriaal klein voordat je het in de compostbak gooit, dan vergaat het sneller.

Maak optimaal gebruik van de compostbak

Houd je compostbak vol nu die op zijn warmst is en goed werkt. Vocht en lucht vormen de sleutels tot een goede compostering. Maak het materiaal dat je in de bak gooit klein om het

proces te versnellen. Groen materiaal en grasmaaisel leveren vocht en stikstof, waardoor de bacteriën worden geactiveerd en de hoop warm blijft. Meng er een gelijke hoeveelheid

bruin materiaal doorheen, zoals stro, fijngehakt snoeiafval en versnipperd karton. Bruin materiaal belucht de hoop en levert langdurig de koolstof die voor het rottingsproces nodig is.

Kleefvallen helpen goed tegen rouwmuggen.

Anne: Ik gebruik graag vleesetende planten in mijn kas om deze rouwvliegjes te bestrijden. Vooral zonnedauw is erg effectief.

Bestrijd rouwmuggen

Rouwvliegjes zijn eigenlijk geen vliegen maar muggen. Ze leggen eitjes in vochtige potgrond en hun larven kunnen de wortels van tere jonge zaailingen en stekken beschadigen. Gebruik hiervoor

aaltjes en kleefvallen om te voorkomen dat rouwmuggen de planten aantasten.

Geef de planten normaal water, maar voeg aaltjes aan het gietwater toe. Deze aaltjes (*Steinernema feltiae*) zullen de

larven in de aarde of potgrond doden. Nadat alle planten water hebben gekregen, hang je de kleefvallen op om de volwassen muggen te vangen en te voorkomen dat die nog meer eitjes leggen.

Checklist

- ☐ Geef pas geplante bomen bij langdurig droog weer veel water.
- ☐ Blijf lathyrus plukken om de productie van nog meer bloemen te stimuleren.
- ☐ Schud aan de pluimen van suikermais om een gelijkmatige bestuiving en de groei van volle kolven te bevorderen.
- ☐ Oogst vroege aardappelen aan het begin van de maand en middelvroege aardappelen aan het eind van de maand.
- ☐ Geef uien en sjalotten geen water meer nu ze bijna oogstrijp zijn.

Stimuleer de bloei van ramblerrozen door de takken zo horizontaal mogelijk te leiden en op te binden.

Houd ramblerrozen in toom

Bind de lange nieuwe scheuten van ramblerrozen aan om te voorkomen dat ze afbreken door de wind en ervoor te zorgen dat ze hun steunstructuur volledig begroeien en volgend jaar rijk bloeien. Draag handschoenen

om je handen tegen de stekels te beschermen.

Trek de takken voorzichtig omlaag, zonder dat ze breken, en bind ze met zacht bindtouw losjes aan de steunstructuur, zodat ze wat ruimte hebben om

te groeien. Hoe horizontaler je een tak leidt, des te rijker hij zal bloeien; niet alleen aan het uiteinde, maar over de hele lengte.

Verwijder alle takken die de verkeerde richting op groeien of andere planten overwoekeren.

Snoei hoge cosmea terug

Verwijder de iele bloemstengels die in pas geplante cosmea vaak boven het loof uitschieten. Knip de stengels met een snoeischaar vlak boven een sterk bladoksel af. Gooi het zachte snoeiafval in de compostbak.

Door cosmea nu terug te snoeien, wordt de plant voller en compacter en zal hij over een week of twee volop bloeien. Bovendien zal de rest van de scheuten bij wat wind minder snel afbreken en geen steun nodig hebben.

Snoei cosmea, zodat de planten steviger en voller worden en rijker bloeien.

Snoei centaurie terug

Snoei omgevallen centaurie terug om nieuwe bloemstengels te stimuleren.

Centaurie zal voor de tweede keer gaan bloeien als je de oude, omgevallen bloeistengels terugsnoeit. Volg de stengels zo ver mogelijk naar beneden en knip ze zo laag mogelijk af. Hak het snoeiafval fijn voor de composthoop en geef de pol bij zeer droog weer royaal water.

Omringende planten zullen blij zijn met het extra licht dat vrijkomt, na een tijd te zijn bedolven door hun groeiachtige buurman. En de centaurie zal binnenkort vanuit het midden van de pol een tweede golf bloemstengels produceren.

Checklist

- ☐ Blijf perkplanten koppen en verwijder rommelige of zieke bladeren.
- ☐ Geef laatbloeiende vaste planten biologische mest voor wat extra energie.
- ☐ Nijp nieuwe scheuten uit fuchsia's, dan worden ze voller.
- ☐ Snoei rommelige alpiene planten terug.

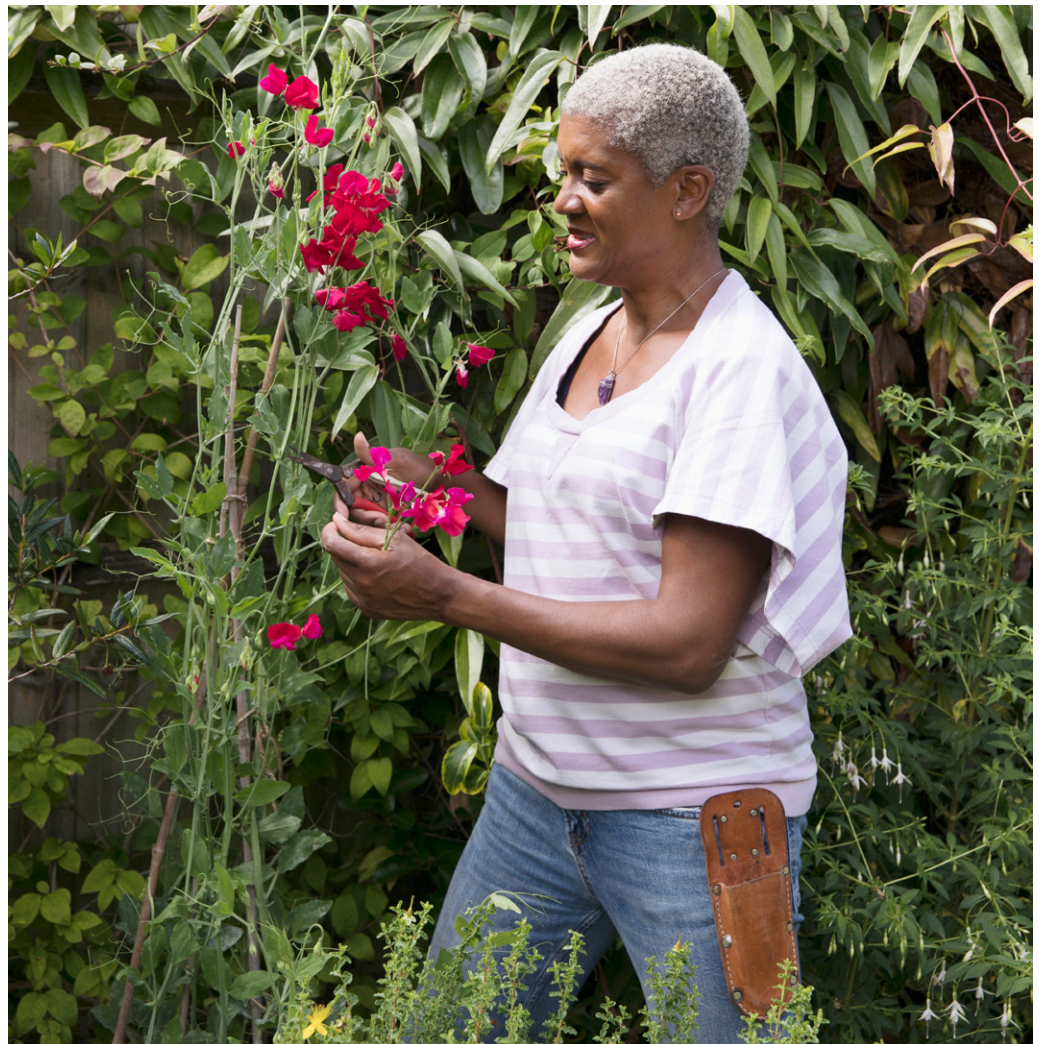
Laat dahlia's rijker bloeien

Als je wilt dat dahlia's goed blijven bloeien en groeien, dan moet je ze gedurende de zomermaanden elke week bemesten. Gebruik een vloeibare, kaliumrijke mest om de bloei te stimuleren. Vul een gieter en voeg de op de verpakking aanbevolen hoeveelheid vloeibare mest toe. Begiet de grond rond de voet van de plant en spuit de vloeistof niet op de bladeren, want die kunnen daardoor verbranden, vooral als de zon schijnt.

Geef dahlia's ook bij langdurig droog weer water en controleer of de steunen stevig staan om te voorkomen dat de stengels breken. Verwijder de verwelkte bloemen regelmatig, zodat de planten tot in het najaar blijven bloeien.

Geef dahlia's geregeld water en mest, zodat ze de hele zomer blijven bloeien.

Knip lathyrusbloemen met lange stelen af om voor jezelf en je vrienden geurige boeketjes te maken.

Laat lathyrus langer bloeien

Pluk elke dag lathyrusbloemen om je huis met hun geur te vullen en de planten zo lang mogelijk te laten bloeien. Als de planten peulen vormen, zal de bloemproductie vertragen

en uiteindelijk stoppen. Knip de bloemstengels met een (balkon-)schaar vlak boven een blad af. Verwijder eventuele peulen aan stengels die je niet hebt geplukt. Ook regelmatig bemesten en

water geven werkt bevorderend voor de bloei. Bij langdurig droog weer zetten ze sneller zaad. Geef ze daarom royaal water en breng een dikke laag compost aan.

STAP VOOR STAP Zaai steenraket

Zaai nu tweejarig steenraket in een kweekbed of in een ongebruikt stukje grond in de zon. De jonge planten zullen in het najaar groot genoeg zijn om te worden verplant naar hun definitieve plek in borders en potten. Daar zullen ze overwinteren en in het voorjaar volop groeien. De geurige bloemen bloeien in maart of april en staan prachtig bij tulpen en andere voorjaarsbollen.

1 Wied eventueel onkruid. Maak een ondiep geul: trek de punt van een schoffel of tuinschepje door de aarde of gebruik een bamboestok.

2 Begiet de bodem van de geul met water om de zaden een vochtig bed te geven. Houd de tuit van de gieter dicht bij de grond.

3 Zaai de kleine zaden dun in de geul. Bedek ze licht met aarde en druk voorzichtig aan, zodat de zaadjes de vochtige grond raken.

Kleine groepen bollen geven je tuin een natuurlijke uitstraling.

Plant herfsttijloos

Herfsttijloos, ook wel naaktbloem genoemd, bloeit met grote bekervormige roze of witte bloemen. Plant de bollen nu als je dit najaar bloemen wilt.

Herfsttijloos bloeit het beste in de volle zon; een plek aan de voorkant van een border is ideaal. Maak met een tuinschepje een gat van 10-15 cm diep. Zet

de bol met de punt naar boven in het gat en dek af met aarde. Geef royaal water en markeer het gebied met wat scherp zand, zodat je weet waar je de bollen hebt geplant. De bloemen zullen zich in het najaar openen en het loof verschijnt volgend voorjaar. Bescherm de bloemen tegen slakken.

Pluk bloemen voor vazen

Haal het buitenleven in huis door bloemen op vaas te zetten. Struin je borders af en pluk per keer maar enkele bloemen, zodat je niet eens ziet dat ze zijn verdwenen.

Korenbloemen, scharlei, zonnehoeve en juffertje-in-het-groen zijn allemaal uitstekende snijbloemen. Ze blijven veel

langer mooi als je ze 's morgens vroeg of in de avondschemer plukt, meteen in een emmer koud water zet en een paar uur of een nacht op een donkere plek laat staan. Snijd daarna nogmaals een stuk van de onderkant van de stengel af, verwijder de onderste bladeren en schik ze in een vaas.

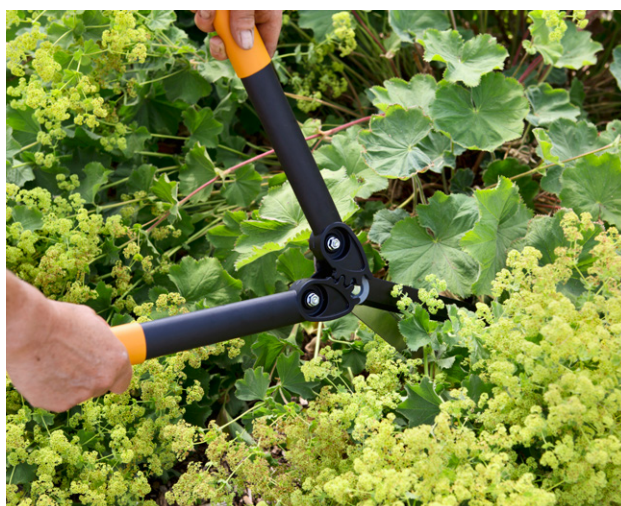

Knip korenbloemen met lange stelen af en zet ze meteen in het water.

SNELLE OPLOSSINGEN

Fatsoeneer plantenhangars door perkplanten als waterhyssop, tandzaad, lobelia en ijzerhard te koppen. Snoei zeer lange of rommelige stengels terug. Laat bloeiende jonge stengels zitten. Geef tot slot royaal water en vloeibare mest.

Zodra de bloemen van vrouwenmantel bruin worden, moet je ze bij de basis afknippen.

Fatsoeneer vrouwenmantel

Beginnen de bloemen van de vrouwenmantel te verwelken? Knip de stengels dan helemaal tot de basis terug, zodat de planten zichzelf niet uitzaaien. Dit zorgt er ook voor dat ze over een paar weken nogmaals bloeien. Bovendien voorkom je dat de stengels die over een gazon of paden heen hangen, het gras verstikken of een pad overgroeien.

Vrouwenmantel is zo groeikrachtig dat je de planten 's zomers op deze manier meerdere keren kunt bijwerken. Snoei de plant met een heggenschaar of pak een handvol stengels en knip die met een snoeischaar af.

Anne: Wil je nog een stapje verder gaan voor de vlinder? Ga dan ook voor waardplanten. Zij zorgen voor de volgende generatie vlinders omdat de rupsen van vlinders ervan leven. Denk bijvoorbeeld aan: brandnetels, wilde peen of damastbloem.

Voeg vlinder-vriendelijke planten toe

Zet extra *flowerpower* in om meer vlinders je tuin in te lokken. Een groter aantal bloemensoorten trekt een grotere diversiteit aan insecten aan en creëert een gezond ecosysteem. Je kunt de bloemen eenvoudig in borders en grote potten planten.

Geef nieuwe planten voor het planten of verpotten royaal water. Kies een plek met goed drainerende grond of vul een grote pot met een mengsel van turfrijke potgrond en scherp zand. Zet de planten met hun wortelhals net boven het grondoppervlak. Druk aan en geef nogmaals royaal water.

In juli kan het warm en droog zijn. Geef de nieuwe planten daarom geregeld water totdat ze volop groeien. Potplanten hebben meer water nodig dan planten in de vollegrond en staan gedurende een hittegolf het liefst op een plek met wat schaduw. De onderstaande planten kunnen allemaal goed tegen droogte wanneer ze eenmaal zijn aangeslagen.

Gebruik voor je nieuwe planten een grote pot met een doorsnede van minstens 30 cm, zodat de potgrond niet te snel uitdroogt.

STAP VOOR STAP Vlindervriendelijke soorten planten

1 Geef kruisdistel (*Eryngium*) een goed drainerende plek in de zon. Deze opvallende zilverblauwe planten met distelachtige bloemen groeien het beste in arme grond, zoals in een grindtuin.

2 Zet lavendel op een zeer zonnige, goed drainerende plek. Deze droogtetolerante struik is zeer geschikt voor borderranden of een lage heg, en doet het ook goed in potten. De geurige bloemen trekken zowel vlinders als bijen aan.

3 Plant duifkruid in een gemengde border met volop zon. Je kunt kiezen uit verschillende variëteiten en kleuren. Verwijder regelmatig verwelkte bloemen om een rijke bloei te stimuleren. Bescherm jonge planten tegen slakken.

4 Plaats zonnehoe (*Echinacea*) in het midden van een zonnige border. Deze plant doet het goed in rijke grond, maar heeft ook een goede drainage nodig. De bloemen blijven lang mooi. De zaadhoofden voorzien vogels van voedsel.

Bemest alleen planten die je onlangs water hebt gegeven om te voorkomen dat het plantenweefsel verschroeit.

Bemest groenten

Houd vruchtgewassen productief door ze geregeld te bemesten. Welke plantenvoeding je gebruikt, hangt af van hoeveel tijd je hebt. Maar hoe je het ook doet, bemest alleen de planten die onlangs water hebben gehad, want door een plotselinge concentratie aan voedingsstoffen kan droog plantenweefsel verschroeien.

Kies voor elke plant de juiste verhouding aan voedingsstoffen, die elk hun eigen effect hebben. Stikstofrijke voeding bevordert de bladgroei en is dus goed voor sla en koolsoorten, maar niet voor tomaten. Fosfaatrijke mengsels ondersteunen de wortelgroei en zijn dus heel geschikt om tijdens het planten toe te dienen. Kalium stimuleert de bloei en de vruchtzetting, dus is kaliumrijke voeding ideaal voor vruchtgroenten. Plantenvoeding is doorgaans een kant-en-klaar mengsel van verschillende voedingsstoffen dat is bedoeld voor een bepaalde groep planten.

Gebruik vloeibare mest en mestkorrels met langzame afgifte voor groenten in potten. Vermijd mest in poedervorm, want die is geschikter als voedzame deklaag voor planten in de vollegrond.

STAP VOOR STAP Vruchtgewassen bemesten

1 Bemest vruchtgroenten in pot, zoals tomaten, chilipepers en komkommers, elke week met vloeibare mest die je door het gietwater mengt.

2 Strooi een dosis mestkorrels met langzame afgifte rond de plant en begiet de korrels. Deze methode is handig als je geen tijd hebt om vloeibare mest toe te dienen.

3 Lees de instructies voor de juiste dosis, want die varieert per product en plantengroep. Een teveel aan mest kan planten verschroeien en de groei verstoren.

4 Maak smeewortelgier. Giet water in een emmer vol in stukken geknipte smeewortel, dek af en laat tot vier weken trekken. Gebruik één deel gier op tien delen water.

STAP VOOR STAP Hertshooi stekken

1

2

3

4

Hertshooi is een kleine struik die een groot deel van de zomer is overladen met gele bloemen die allerlei bestuivers aantrekken. Je kunt hem nu eenvoudig vermeerderen door halfrijpe stekken van nieuwe scheuten te nemen. De stekken moeten bovenaan zacht en groen zijn, en onderaan licht verhout.

Houd de stekken na het planten vochtig in een kweekbak met deksel. Ze zouden binnen zes tot acht weken moeten wortelen. Eind volgend jaar zijn de jonge planten sterk genoeg om op hun definitieve plek te worden gezet.

1 Neem twee gelijke potten. Vul de ene pot met perliet en de andere met turfrijke, universele potgrond. Gooi de inhoud van beide potten op een hoop en vermeng die met je handen tot een half-om-half mengsel potgrond.

2 Kies een paar jonge, niet-bloeiende scheuten. Knip die vlak onder een bladpaar of oog af, op een lengte van 10-15 cm. Snijd de onderste bladeren zo dicht mogelijk bij de stengel af.

3 Snijd met een scherp mes de resterende bladeren in de breedte doormidden. Ontdoe de stekken ook van hun zachte toppen om rotting te voorkomen.

4 Vul een pot met het potgrondmengsel. Steek de stekken met wat tussenruimte langs de rand van de pot in de grond. Geef water zodat de potgrond rond de stekken zich zet.

TIP

Trakteer je kamerplanten op een korte vakantie buitenshuis, vooral wanneer er regen wordt verwacht. Zet ze op een beschutte plek, uit de felle zon en droge wind. Controleer geregeld de weersvoorspelling en haal ze weer binnen als er storm of kou op komst is.

Top tomaten

Wanneer stamtomaten de bovenkant van hun steun bereiken, moet je de toppen van de hoofdstengels vlak boven een bladoksels uitnipen. Daarna kunnen ze al hun energie voor de vruchtproductie inzetten. Het stimuleert echter ook de productie van zijscheuten in de bladoksels. Blijf de planten daarom controleren en nip de zijscheuten zo snel mogelijk uit. Verminder ook de watergifte, dan worden de tomaten zoeter.

Verwijder het topje van de hoofdstam, zodat de tomatenplant zich richt op vruchtzetting.

STAP VOOR STAP Splits vetplanten

Dit is een goede periode voor het splitsen van vetplanten zoals huislook, echeveria en vetkruid, vooral als ze hun pot hebben gevuld met uitlopers of babyplantjes. Zet de verpotte plantjes op een lichte plek in de kas of op een vensterbank en geef ze af en toe water.

1

Haal de dichtgegroeide pol voorzichtig uit de pot, waarbij je de wortelkuit met een hand ondersteunt.

2

Verdeel de wortelkuit met je vingers in individuele uitlopers, elk met zoveel mogelijk wortels.

3

Plant elke uitloper in een eigen pot. Gebruik grove potgrond voor alpiene planten en breng een deklaag van fijn grind aan.

Halveer het aantal druiven per tros door beschadigde en te kleine druiven te verwijderen.

Dun overvolle druiventrossen uit

Druiventrossen moet je uitdunnen om de kwaliteit van de druiven te vergroten. Het verbetert de luchtcirculatie en verkleint het risico op rot. Het is een tijdrovend priegelwerk, maar het resultaat

(perfecte trossen vol heerlijke druiven) is de moeite waard.

Knip eerst alle misvormde en verkleurde druiven weg: die wijzen op een schimmelziekte. Verwijder dan alle kleine, onderont-

wikkelde druiven. Streef ernaar om per tros ongeveer 50 procent van de druiven te verwijderen, wat betekent dat je misschien ook wat gezonde druiven moet wegnippen.

PAS OP VOOR neusrot

Controleer of paprika's, tomaten, komkommers en courgettes aan de onderkant een verschrompelde of bruine plek hebben. Dit verschijnsel heet neusrot en wijst op een kalktekort door

een gebrekkig transport van voedingsstoffen.

Verwijder de beschadigde vruchten en geef geregeld water om de grond vochtig te houden. Dien wekelijks vloeibare mest toe.

Checklist

- ☐ Oogst kasgroenten zoals paprika' en komkommers regelmatig en controleer de planten dagelijks.
- ☐ Stek vorstgevoelige sierplanten.
- ☐ Breng rustende stengelknollen van cyclamen weer tot leven door de potten licht te begieten.
- ☐ Blijf snelgroeiende bladslaa zaaïen en oogsten.
- ☐ Zet roosters overdag open en houd bij een hittegolf ook de kasdeur open.
- ☐ Maak op hete dagen de vloer van je kas nat om de luchtvochtigheid te verhogen en zo rode spintmijt af te schrikken.

Geef mais bij droog weer water, want gedurende warme dagen verliezen de grote bladeren veel vocht.

Verzorg suikermais

Geef suikermais water wanneer de grond uitdroogt. Begiet de aarde rond de planten en breng daarna een mulchlaag aan om de verdamping te verminderen. Mais heeft niet zoveel water nodig

als sommige vruchtgroenten, maar houd de kolven in de gaten. Zodra die gaan zwellen, moet je weer water geven om hun groei te ondersteunen. Wied ook geregeld het onkruid rond de planten

met de hand, want een schop kan de wortels aan de oppervlakte beschadigen. Staan ze op een winderige plek, aard dan de onderkant van stengels aan om de planten te verankeren.

Oogst rode bessen

Pluk rode bessen wanneer ze glanzend rood zijn. Knip met een (balkon)schaar hele trosjes af en leg die in een ondiep bakje. Maak het bakje niet te vol, anders raken de onderste bessen geplet.

Rits de bessen binnenshuis van de steeltjes. In een afgesloten bak in de koelkast blijven rode bessen een paar dagen goed. Je kunt ze ook invriezen: verspreid ze over een dienblad en zet dat onafgedekt in de vriezer. Doe de bevroren bessen vervolgens in een zak. Om bessengelei te maken, hoef je alleen de steeltjes en eventuele blaadjes te verwijderen

Pluk de hele trossen zodra alle bessen volledig rood zijn.

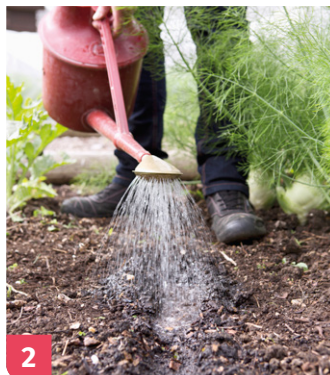
STAP VOOR STAP Zaai venkel

Nu de temperaturen zowel overdag als 's nachts hoger blijven, kun je venkel zaaien. De planten hebben een hekel aan wortelver storing en laten zich dus lastig verspenen. Het lukt alleen als je ze in individuele cellen hebt gezaaid en verspeent wanneer ze nog jong zijn. Maar om de succeskans te vergroten, kun je het beste direct in de vollegrond zaaien. Kies een variëteit die niet snel doorschiet, zoals 'Dragon' of 'Rondo'. Dun de zaailingen uit tot op 25 cm en geef geregeld water om doorschieten te voorkomen en de knollen goed te laten groeien.

FOTO'S: SARAH CUTTLE, JASON INGRAM

1 Kies een plek in de volle zon, in goed drainerende grond. Verwijder alle onkruid. Trek dan met de zijkant van een schop of tuinschepje een 2 cm diepe zaaivoor.

2 Zaai dun in de zaaivoor en bedek het zaad met 1 cm aarde. Druk de aarde met de achterkant van een hark voorzichtig aan, zodat de voor iets verzonken blijft. Geef water.

3 Oogst venkel over ongeveer drie maanden door de knollen van hun penwortel af te snijden. Je kunt er ook een paar tegelijk met een vork uit de grond tillen.

Oogst kropsla vlak voor het eten.

Oogst kropsla

Controleer of kropsla oogstrijp is door voorzichtig in het midden van de plant te drukken. Voelt het stevig, dan pak je de krop onder de buitenste bladeren beet en snijd je de steel met een scherp mes of een snoeischaar vlak onder de onderste bladeren af.

De onderste bladeren zijn vaak wat lelijk, dus snijd die zo nodig weg. Controleer de krop meteen op slakken, die zich vaak in de oksels van de onderste bladeren verstoppen. Doe de sla meteen in een zak om hem vers te houden.

Checklist

- ☐ Oogst knoflook wanneer het loof vergeelt en sla de bollen op.
- ☐ Aard koolsoorten aan om de planten te verankeren.
- ☐ Zaai koolrabi, radijsjes en oosterse groenten.
- ☐ Bind nieuwe stengels van bramen aan.
- ☐ Pluk bosbessen zodra ze volledig op kleur zijn.

Snoei geleide appelbomen

Breng geleide appelbomen in vorm (palmet, snoer of step-over) en verbeter de vruchtzetting door de zijscheuten terug te snoeien. Het is gemakkelijk te zien wat je moet snoeien: alle scheuten die van de snoevorm af groeien. Snoei ze tot op ongeveer een derde van hun lengte terug, vlak boven een oog. De plant heeft deze nieuwe scheuten welis-

waar nodig om energie op te doen, maar door ze in te korten, stimuleer je de ontwikkeling van vruchtknoppen op het oudere hout erachter. Verder zullen de vruchten meer licht krijgen, waardoor ze beter rijpen.

In de loop van de zomer verschijnen er meer nieuwe scheuten die later dit jaar moeten worden gesnoeid.

Kort alle zijscheuten van een geleide appelboom met twee derde in door ze net boven een oog af te knippen.

Verwijder ongewenste uitlopers van volwassen aardbeienplanten om energieverspilling te voorkomen.

Onderhoud aardbeienplanten

Verwijder de overtollige uitlopers van aardbeienplanten in potten. Deze nieuwe, jonge planten hebben geen plek om te wortelen, dus verspillen ze alleen maar de energie van de moederplant. Kijk waar de 'kettingen' met uitlopers aan

de plant vastzitten en knip ze daar af.

Als je genoeg ruimte hebt, kun je de uitlopers ook in hun eigen potten zetten. Daar zullen zich ontwikkelen tot nieuwe aardbeienplanten en volgend jaar vrucht dragen.

Oogst geregeld de dikke peulen van erwtenplanten.

Pluk doperwten

Vers gepelde doperwten zijn onweerstaanbaar. Wil je weten of ze oogstrijp zijn? Pluk een dikke peul, maak die open en proef de erwten. De onderste peulen aan de plant rijpen als eerste, dus oogst van onderaf. Houd de plant tijdens het plukken met een hand vast om te voorkomen dat de stengels breken. Oogst geregeld, zodat de plant blijft produceren.

Oogst peultjes en sugarsnaps op dezelfde manier – wanneer de peulen ongeveer 7 cm lang zijn – maar wel voordat de erwten zwellen.

Volgende maand

- ☐ Win zaad van je favoriete vaste planten.
- ☐ Snoei lavendelplanten na de bloei om ze compact en vol te houden.
- ☐ Poot nieuwe aardappelen om met de kerst te eten.
- ☐ Neem bladstekken van kamerplanten.
- ☐ Controleer tomatenplanten op meeldauw.

Klantenservice

Wil je abonnee worden of heb je vragen over je abonnement? Op onze website vind je antwoord op de meeste vragen.

[www.gardenersworldmagazine.nl/
contact](http://www.gardenersworldmagazine.nl/contact)

Wist je dat je tegenwoordig eenvoudig zelf je adres kan wijzigen? Ga naar www.gardenersworldmagazine.nl/adreswijzigen om je nieuwe adres door te geven. Het nieuwe adres wordt vervolgens automatisch in ons systeem gewijzigd.

Telefoon

We zijn er maandag tot en met vrijdag van 09.00 tot 17.00 uur om je vragen te beantwoorden.
+31 (0)24-2027 827

E-mail

Stel je vraag per e-mail aan een van onze service medewerkers.
[klantenservice@
gardenersworldmagazine.nl](mailto:klantenservice@gardenersworldmagazine.nl)

ABONNEMENTSINFORMATIE Gardeners' World kost €7,99 per nummer. De abonnementsprijs is in Nederland € 79,- en in België € 82,- (12 nummers). Deze prijs geldt bij betaling per automatische incasso. Voor betaling via een (digitale) factuur geldt een toeslag van € 2,50. Je kunt eenvoudig een machtiging afgeven via www.magazineshop.nl/machtigen. Abonnementen worden automatisch verlengd, tenzij anders vermeld. Het opzeggen van een abonnement kan eenvoudig telefonisch via +31 (0)24-2027827 of per mail via klantenservice@gardenersworldmagazine.nl.

BBC

Gardeners' World

Gardeners' World is een uitgave van F&L Media B.V.

in licentie van BBC Studios

Hoofdredacteur Anne Wiegers

Redactie Lizanne Croonen, Iona van den Dries, Jos Heijmans en Govert de Jong

Met medewerking van Berthe Bogers, Milly Born, Heleen Calcoen, Kwekerij Kleikracht, Jaap Molenaar (De Bijenstichting), Arjan Vernhout (NL Bloei!) en redactie Gardeners' World UK

Art Direction Nick Groenewold

Vormgeving Mylène Nales, Tom Gerrits, Lisanne Cobussen, Susan Gerbrands-Derksen, Ferry Dorrestein en Ellen Willemsen

Sales Gavin Woesthoff +31 (0)6 20509854
gwoesthoff@fnl.nl

Marketing Anouk Tolboom +31 (0)24 2404595
atolboom@fnl.nl

Drukkerij Senefelder Misset Doetinchem B.V.

Vragen aan de redactie

Heb jij opmerkingen, suggesties of vragen aan de redactie? redactie@gardenersworldmagazine.nl

Nieuwsredactie / Pers

redactie@gardenersworldmagazine.nl of het onderstaande adres o.v.v. redactie Gardeners' World
Jonkerbosplein 52, 6534 AB Nijmegen

F&L Media

COPYRIGHT Alle rechten van dit materiaal behoren toe aan Immediate Media Co. Limited en mogen niet worden herdrukt of hergebruikt, in welke vorm dan ook, zonder uitdrukkelijke schriftelijke toestemming. Het auteursrecht op deze uitgave en op daarin verschenen artikelen wordt door de uitgever voorbehouden. Het verlenen van toestemming tot publicatie in de gedrukte uitgave houdt in dat de auteur de uitgever, met uitsluiting van ieder ander onherroepelijk machtigt de bij of krachtens de auteurswet door derden verschuldigde vergoedingen voor kopiëren te innen en dat de auteur alle rechten overdraagt aan de uitgever, tenzij anders bepaald. Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen, vernoemd of gekopieerd zonder uitdrukkelijke schriftelijke toestemming van de uitgever. De uitgever stelt zich niet aansprakelijk voor eventuele onjuistheden die in deze uitgave zouden kunnen voorkomen.

BBC Gardeners' World magazine is published by F&L Media B.V. under licence from BBC Studios, Television Centre, Wood Lane, London W12 7TQ. The Gardeners' World logo and the BBC Blocks are the trade marks of the British Broadcasting Corporation. Used under licence. © Immediate Media Company Limited. All rights reserved. Reproduction in whole or part prohibited without permission.

Gardeners' World
Managing Director - Catriona Bolger
Head of Content - Kevin Smith

Immediate Media Co Ltd
Chairman - Martin Weiss
CEO - Tom Bureau
Director of International Licensing and
Syndication - Tim Hudson
International Partners Manager -
Molly Hope-Seton

BBC Studios, UK Publishing
Chair, Editorial Review Boards: Nicholas Brett
Managing Director, Consumer Products and
Licensing - Stephen Davies
Director, Magazines and Consumer Products -
Mandy Thwaites
Compliance Manager - Cameron McEwan
UK.publishing@bbc.com
www.bbci.com

Kweekgids

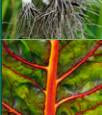
juli

Binnen zaaien

Buiten planten/zaaien

Oogsten

Zaai nu tuinkruiden, knolgewassen en peulen voor overheerlijke, voedzame maaltijden.

De beste keuzes voor juli		jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
	Basilicum Een smakelijke manier om je kalium-, calcium- en vitamine C-gehalte aan te vullen. De bladeren bevatten ook heilzame antioxidanten.												
	Tips Zaai binnenshuis en zet jonge planten dan op een warme, zonnige plek. Nijp de uiteinden van scheuten voor meer bossige groei. Zaai ↓ 1 cm diep Afstand ↔ 20 cm uit elkaar ↗ 25 cm tussen rijen												
	Broccoli Rijk aan krachtige fytonutriënten, waaronder ontstekingsremmende flavonoiden. Stoom lichtjes om de gezonde bestanddelen te behouden.												
	Tips Snijd de hoofdstronk af voordat de bloei begint, om zijstronken aan te moedigen. Deze dragen een oogst van kleinere kroppen. Plant ↓ 2 cm diep Afstand ↔ 30 cm uit elkaar ↗ 45 cm tussen rijen												
	Doperwt Bevatten meer eiwitten dan de meeste andere groenten en zijn rijk aan vitamine C, ijzer en vezels. Vries overtollige oogst in.												
	Tips Geef regelmatig water, vooral tijdens de bloei en de vruchtvorming. Pluk regelmatig om de vorming van meer peulen te stimuleren. Zaai ↓ 5 cm diep Afstand ↔ 5 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen												
	Knolrapen Rapen zijn zoet en nootachtig en bevatten veel vezels en het voor hart en bloed gezonde kalium, plus botversterkend calcium en fosfor.												
	Tips Bereid de grond voor door veel compost in te graven. Zaai in halfschaduw en houd de grond vochtig om de kieming te stimuleren. Zaai ↓ 2 cm diep Afstand ↔ 15 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen												
	Koolsoorten (voorjaar) Weinig calorieën en veel vitamine A en C, plus foliumzuur en vezels. Kies variëteiten met donkere bladeren voor maximale voedingsstoffen.												
	Tips Kies voorjaarssoorten om in juli te zaaien. Dek het gewas af met fijnmazig gaas om koolwitjes weg te houden. Zaai ↓ 2 cm diep Afstand ↔ 25 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen												
	Koriander Een nuttige bron van magnesium, mangaan en ijzer. Voeg vlak voor het opdienen toe om de voedingswaarden te optimaliseren.												
	Tips Zaai elke twee weken, in de zon of halfschaduw, voor een continue oogst gedurende de hele zomer. Gebruik het jonge blad of kruidige zaden. Zaai ↓ 2 cm diep Afstand ↔ 15 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen												
	Lente-uitjes Ze hebben een delicate smaak en bieden B-vitamines en calcium. Gooi de bladeren niet weg: ze zijn rijk aan goede fytonutriënten.												
	Tips Een geweldig gewas als je weinig ruimte hebt. Kan zelfs in grote potten op een terras, stoep of balkon worden gekweekt. Zaai ↓ 1 cm diep Afstand ↔ 3 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen												
	Snijbiet Winterhard, makkelijk te kweken en een goede bron van magnesium, ijzer en kalium. Gebruik als spinazie of voeg babyblaadjes toe aan salades.												
	Tips Zaai nu voor de herfst en lente. Kan in potten gekweekt worden als je ze goed water geeft. Regelmatig plukken om meer blad te krijgen. Zaai ↓ 3 cm diep Afstand ↔ 20 cm uit elkaar ↗ 45 cm tussen rijen												
	Stamsperziebonen Naast vezels, foliumzuur en vitamine C bevatten ze ook carotenoiden, die de immuniteit ondersteunen en goed zijn voor de ogen.												
	Tips Zaai een laatste partij in de vollegrond of in een pot, voor de oogst in de vroege herfst. Geef regelmatig water, vooral in hete, droge periodes. Zaai ↓ 5 cm diep Afstand ↔ 15 cm uit elkaar ↗ 45 cm tussen rijen												
	Winterradijzen Met een lage GI (glycemische index) bieden deze wortels vezels, hartvriendelijk kalium en vitamine C. Voeg toe aan stoof- en curryschotels.												
	Tips Zaai op een zonnige plek en geef regelmatig water. Ze groeien trager dan lentesoorten en doen er tot 10 weken over om te rijpen. Zaai ↓ 1 cm diep Afstand ↔ 23 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen												

Volgende maand

Het augustus-nummer ligt vanaf 22 juli in de winkel.

Vakantie vieren in de tuin

Een zomer vol leuke tuinprojecten voor het hele gezin.

Monty geeft antwoord op veel gestelde tuinvragen.

Ga met een gerust hart op vakantie met onze tips voor zomerpotten.

Snoei druivenstruiken met de expert-tips van Frances.

FOTO'S: SARAH CUTTLE; JASON INGRAM; NEIL HEPWORTH

Mis geen nummer meer!

Neem nu een abonnement en krijg voortaan elke uitgave van Gardener's World automatisch in je brievenbus.

Ga naar www.gardenersworldmagazine.nl/abo of bel gratis naar +31 (0)24 2027 827

DE WIERSSSE Ambachtelijke Plantenmarkt

 Gardeners'
World magazine

Op 27 en 28 september 2025 is het zover: dan vindt de derde editie plaats van de Ambachtelijke Plantenmarkt. Er zijn dit jaar nóg meer fantastische kwekers aanwezig met een uitgebreid assortiment aan sterke, duurzame planten én de beste adviezen waarmee je planten in jouw tuin zullen stralen.

**27 & 28
september
2025**
11:00 - 16:30

Tickets

€11,50	Voorverkoop
€13,50	Zomerkorting
€15,50	Laatste kans
Gratis	Voor jongeren t/m 16 jaar

Landgoed

DE WIERSSSE

Het prachtige Landgoed de Wiersse is waar het allemaal gaat gebeuren. Op deze dag zullen er ook rondleidingen plaatsvinden over heel het landgoed.

Tickets zijn alleen online te koop en niet aan de deur verkrijgbaar.
Ga voor meer informatie naar:

www.dewiersse.com/plantenmarkt

Rootsum

ELKE TUIN TELT.

Wat jij doet in je tuin vandaag, helpt bouwen aan de wereld van morgen. Bij Rootsum vind je alternatieven voor gif, inspiratie en tips om je tuin biodivers te maken.

Samen vormen we een netwerk van gifvrije tuinen die natuurgebieden met elkaar verbinden. Misschien is jouw tuin wel de missing link.

SLUIT JE TUIN AAN OP [ROOTSUM.NL](https://rootsum.nl) OF [ROOTSUM.BE](https://rootsum.be)